

ALIKUPERÄINEN

L170/304/2002

12.3.03

Hankkeeksi 30.5.03/MN;

**OULU Torikatu, Hallituskatu, Kirkkokatu, Kaupunginojan silta ja tontin 39 koilliskulma
(POKKINEN-2002)**

- katujen perusparannus-, viemäröinti- ja kaapelointitöiden sekä sillan purkamisen
arkeologinen valvonta 2002

Museovirasto 2003
Teija Oikarinen

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kaupunki/kaupunginosa:	Oulu, Pokkinen
Tutkimuksen laatu:	Maapohjan perusparantamisen, kaapeloinnin ja viemäröinnin valvonta seuraavilla kaduilla ja alueilla: Torikadun ja Hallituskadun risteysalue; Hallituskatu, väli Torikatu-Kirkkokatu; Kirkkokatu, väli Hallituskatu-Asemakatu ja tontin 39 koilliskulma. Sekä Kirkkokadun Kaupunginojan kivisillan purkamisen valvonta. Käytetty lyhenne: Pokkinen-2002.
Kohteen ajoitus:	1600-1900-luvut
Peruskartta:	PK 2444 09 Oulu (1999) Maanmittaushallitus
Peruskoordinaatit:	tontin 39 keskipiste: x=7213 900, y=3428 140, z= noin 6 m mpy
Maanomistaja:	Oulun kaupunki
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto
Kenttätyöjohtaja:	FM Teija Oikarinen
Kenttätyöaika:	Fil. yo. Marika Hyttinen 29.5.02, fil. yo. Risto Nurmi, 19.-20.6.02, Teija Oikarinen 21.5.- 9.7., 29.7, 3.9.-9.9.02.
Tutkitun alueen laajuus:	noin 3710 m ²
Tutkimusten kustantaja:	Oulun kaupunki
Löydöt:	KM 2002061: 1-167, diaario 2.10.2002, Kansallismuseossa
Diakuvat:	125230: 1-183
Kaivauskertomuksen sivumäärä:	42
Aiemmat tutkimukset:	Oulu – Uleåborg. Kaupunkiarkeologinen inventointi. Tiia Ikonen – Teemu Mökkönen. Museovirasto. Rakennushistorian osasto. 2002.
Liitteet 1-4:	Liite 1 Esinekuvia Liite 2 Rakenne- ja yhteysluettelo Liite 3 Diapositiiviluettelo Liite 4 Karttaluettelo
Kenttäkartat 1-22	
Muut kartat:	Kartta 23. Osa Claes Claessonin kartasta Oulusta vuodelta 1651. Kartta 24. Osa vuonna 1814 G.D. Andersin jäljentämästä Märten Hackzellin vuonna 1763 Oulusta tekemästä kartasta. Kartta 25. Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu Nikodemus Tessin vanhemman kartta vuodelta 1649. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 2002. Kartta 26. Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu Claes Claessonin kartta vuodelta 1651. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 2002. Kartta 27. Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu kartta vuodelta 1705. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 2002. Kartta 28. Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu Jakob Johan Wikarin kartta vuodelta 1748. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 2002.

Dendrokronologinen ajoitustulos erillisenä kertomuksena: Oulun Kaupungintalon ja Tuomiokirkon tonttien konekaivuussa esiin tulleiden puisten siltarakenteiden iänmäärittäminen, dendrokronologiset ajoitukset FIO3101 ja F4O3102. Dendrokronologian laboratorion ajoitusraportti 217. Pentti Zetterberg. Joensuun yliopisto. 2003.

Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka: Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto.

TIIVISTELMÄ

Kesällä ja syksyllä 2002 suoritettiin Oulun kaupungin keskustassa arkeologista valvontaa osassa kaupungintalon tonttia (tontti 39) ympäröiviä katualueita, joissa tehtiin katujen perusparantamis-, kaapelointi- ja viemäröintitöitä. Valvottavat kadut olivat Torikadun ja Hallituskadun risteysalue, Hallituskatu (väli Torikatu-Kirkkokatu) ja Kirkkokatu (väli Hallituskatu-Asemakatu). Lisäksi valvottiin Kaupunginojan sillan purkutyöt ja kaupungintalon tontin koilliskulman kaivaminen. Hallituskadulta löytyi pääasiassa mahdollisesti 1800- ja todennäköisesti 1900-luvulle ajoittuvia, enimmäkseen löydöttömiä rakenteita, sillä aiemmissa tien kunnostustöissä muinaisjäännökset ja lähes kaikki alkuperäiset kerrostumat olivat tuhoutuneet. Kuitenkin Hallituskatua rantaan päin, kaivamattomalle alueelle jatkuivat löytöaineiston ja kadun viereisen rakennuksen 1700-luvulla rakennetun perustuksen mukaan 1700-luvun kerrostumat. Ainoat varmimmin 1700-luvulle ajoittuvat muinaisjäännökset löytyivät Kirkkokadulta, josta löytyi vanhojen karttojen ja löytöaineiston (mm. vuoden 1717 kupariraha) mukaan 1700-luvun alkuun ajoittuva "katusillan" osa, sekä pienempi kivi- ja lautarakenne. Samalta puolelta Kaupunginojaa, kaupungintalon tontilta löytyi dendrokronologisen näytteen mukaan noin vuosiin 1690-1720 ajoittuva puusillan pääty, joka jatkui kohti kaupungintalon pihaa. Kaupunginojan pohjoispuoliselta osasta Kirkkokadulta löytyi kivirakenne ja kaupungintalon tontin kulmauksesta toinen, epämääräisempi kivirakenne, josta löytyi vuoteen 1719 ajoittuva kupariraha. Todennäköisesti molemmissa ovat kyseessä rakennuksien peruskivet, joista ensimmäinen ajoittunee ainakin 1800-luvulle. Lisäksi alueilta löytyi pieniä rakenteita, joiden ikää ja tarkoitusta on osin vaikea määrittää. Talteen otettuun löytöaineistoon kuului mm. metalliesineiden paloja, punasavikeraamisia padan kahvoja ja astioiden paloja, fajanssin paloja, pieniä kivisavikeramiikan paloja, tarkemmin määrittelemätöntä keramiikkaa, liitupiipun varren pätkiä ja yksi pesä, lasiesineiden paloja ja ikkunalasia sekä rautakuonaa.

SISÄLLYS

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT	2
TIIVISTELMÄ	3
OTE PERUSKARTASTA	4
SISÄLLYS	5
1. JOHDANTO	6
Tutkimuksen taustaa ja menetit	6
Tutkimuskohteen historiaa	10
Vanhojen karttojen kertomaa	12
2. RAKENTEET JA MAAKERROKSISTA TEHDYT HAVAINNOT	15
Torikadun ja Hallituskadun risteysalue, Torikatu	15
Hallituskatu, väli Torikatu-Kirkkokatu	17
Kirkkokatu, väli Hallituskatu-Asemakatu, Kaupunginojan sillan purku ja tontin koilliskulma	20
3. LÖYDÖT	33
4. YHTEENVETO	40
LIITTEET:	
Liite 1 Esinekuvia	
Liite 2 Rakenne- ja yhteysluettelo	
Liite 3 Diapositiiviluettelo	
Liite 4 Karttaluettelo	
Kenttäkartat 1-22	
Muut kartat 23-28	
Löytöluettelo	

1. JOHDANTO

Tutkimuksen taustaa ja metodit

Oulun kaupungin Teknisen keskuksen katu- ja viherpalvelut teki kesällä 2002 Oulun keskustassa katujen perusparantamistöitä, joiden yhteydessä alueelle asennettiin myös suihkukaivoja, lika- ja pintavesiviemäreitä. Työn urakoitsijana oli Oulun Katutuotanto. Kaivantoihin asennettiin myös puhelin- ja sähkökaapeleita Oulun Puhelimen ja Oulun Energian toimesta. Työ aloitettiin Torikadun rannan puoleiselta kaistalta, Ojakadun kulmauksesta, ja työt olivat edenneet Hallituskadun risteysalueelle saakka ilman arkeologista valvontaa. Havainnot valvonnan tarpeellisuudesta alueella Museovirastolle teki Pohjois-Pohjanmaan museon tutkija Pasi Kovalainen. Tutkimusalue käsittää osan vanhan Oulun kaupungin ydinkeskustan lähellä sijainnutta aluetta, jossa on mahdollisesti vielä säilynyt 1600- ja 1700-luvuilta peräisin olevia muinaisjäännöksiä. Tästä syystä Museovirasto päätti järjestää Tori-, Hallitus- ja Kirkkokatujen perusparantamistyölle arkeologisen valvonnan, johon palkattiin FM Teija Oikarinen.

Hallituskadun ja Torikadun risteysalue, Hallituskatu ja Kirkkokatu Kaupunginojaan saakka sekä Kaupunginojan sillan purkaminen valvottiin ja löytyneet muinaisjäännökset ja muut havaitut rakenteet dokumentoitiin 21.5.-9.7.2002. Tämän jälkeen töissä seurasi tauko, ja valvonta jatkui 3.9.-9.9.2002, jolloin töiden kohteena oli Kirkkokadun Kaupunginojan pohjoispuolinen osa Asemakadulle saakka sekä tontin kulmausalue. Jälkityöt tehtiin 19.8.-17.11.2002 välisenä aikana, tosin ne keskeytyivät viikon ajaksi valvonnan jatkuessa syyskuun alussa, ja 27.9. kului toista valvontaprojektia avustaessa. Oulun kaupunki vuokrasi jälkityötilat Oulun yliopiston Arkeologian laboratoriolta, jossa toteutettiin myös löytöjen konservointi. Dendrokronologiset näytteet lähetettiin Joensuun yliopistoon analysoitavaksi. Tutkimuksen rahoitti Oulun kaupunki muinaismuistolain 15 §:n mukaan. Ohjeena valvonnalle oli, että 1600- ja 1700-luvun rakenteet tulee dokumentoida niin tarkoin kuin mahdollista, ts. yksityiskohtaisin kartoin, ja 1800- ja 1900-luvun rakenteista dokumentoidaan niiden laajuus. Kohteen paljastuessa koneella kaivettaessa ei rakenteen tarkan iän selvittäminen samalla hetkellä aina yksiselitteisesti onnistu, vaan usein päätelmä voidaan tehdä vasta jälkikäteen tarkasteltuna. Töiden

alkaessa 21.5.2002 puolet Tori- ja Hallituskadun risteysalueesta oli jo kaivettu, ja kulttuurikerroksia ja löytöjä oli havaittavissa Hallituskadun rannan puolessa seinämässä. Katua ei enää kaivettu pidemmälle rantaan päin. Aiemmin kaivetut alueet, Torikadun korttelin länsi-luoteinen, eli rannan puoleinen ajokaista ja osa risteysalueesta oli jo kaivettu ja täytetty, joten havaintoja alueista ei ole voitu tehdä.

Kaivetun alan suuruus oli yhteensä noin 3710 m². Pituutta kaivetuilla katujen osilla oli yhteensä noin 250 m, ja kadut kaivettiin pääasiallisesti jalkakäytävineen, jolloin kaivantojen leveys oli noin 15 m. Lisäksi kaivettiin kävelytienä oleva kaupungintalon tontin koilliskulma Kaupunginojan pohjoispuolella. Kaivantojen syvyys vaihteli, riippuen siitä tehtiinkö kadulle vain katupohjan perusparannus (syvyys 130 cm), vai laitettiin niihin putkistoja, esimerkiksi vesijohtoja, syöksykaivoja tai viemäreitä. Viemärit ulottuivat jopa 4 m:n syvyyteen. Hallituskadun ja Torikadun risteysalue kaivettiin kokonaan, ja kaupungintalon lounaispuolinen Hallituskatu kaivettiin myös kokonaan jalkakäytäviä myöten. Torikadun kaupungintalon puoleiselta kaistalta uusittiin vain katupinta ja sen alainen murske, mutta korttelin puoleen väliin kaivettiin yksi syvempi kaivanto. Lisäksi tehtiin Hallituskadulle, katualueen ulkopuolelle, kaupungintalon lounaissivun kulmauksiin kaivannot pintavesiviemäreille. Kirkkokadulle, Hallituskadun kulmauksesta sen jatkumiskohtaan kadun toisella puolelle saakka laitettiin myös viemäreitä ja suihkukaivoja. Kirkkokadun pohjoiselle puoliskolle, Kaupungintalon tontin viereen, ei asennettu viemäreitä, ja poistettu kadun osa olikin kaivannoista matalin (syvyys 130 cm) sillalle saakka. Vanhan sillan purkamisen syyksi todettiin sen huono kunto; holvatusta katosta oli putoillut kiviä, ja siltaa oli korjailtu betonilla ja raudoituksilla. Kaariholvattu silta purettiin kokonaan, ja paikalle jätettiin vain 1950-luvulla rakennettu jalkakäytävä ja tuolloin uusittu holvin osa. Purkamisen yhteydessä poistettiin 1900-luvun alussa uusittu sillan pohjana ollut hirsiarina (tieto Teknisestä keskukselta), joka olikin säilynyt hyväkuntoisena Kaupunginrajassa. Kirkkokadun uuden sillan pohjustustyöt menivät puretun hirsiarinan alapuolelle saakka. Kirkkokadun pohjoisempi osa Asemakadulle saakka ja tontin kulmauksen kaistale kaivettiin noin 130 cm:n syvyyteen.

Aluetta valvottaessa kävi ilmi, että suuria osia valvonnan alaisesta alueesta oli kaivettu jo aiemmin. Samalla selvisi, että valvonnalle usein suuntaa antavat kaapelointi ym. kartat eivät kerro yksiselitteisesti muinaisjäännösten varmasta tuhoutumisesta. Katujen

pohjaukset ja kaapeloinnit ovat niin matalalla, että niiden alapuolella voi olla säilyneitä kerrostumia, joissa voi olla muinaisjäännöksiä. Iän tulkitseminen jää silloin löytöjen ja muiden ajoituskeinojen varaan, koska yläpuolisia kerrostumia ei enää ole. Myös viemäröintien ym. väleissä voi olla säilyneitä kerrostumia tai muinaisjäännösten osia. Lisäksi on huomattava, että rakenteen ikää on vaikea arvioida pelkästään sen löytösyvyyden perusteella – maata on voitu lisätä tai poistaa, jolloin samanikäisten kerrostumien löytösyvyys voi vaihdella eri alueilla.

Tehtyäni töitä jo jonkin aikaa sain käsiini kartan alueella jo olevista kaapeleista ja viemäreistä, ja siitä selvisi, että Hallituskadun kaupungintalon puoleisella sivulla kulki kaukolämpökanava, useita kaapeleita ja lisäksi töiden edetessä alueelta löytyi myös vanha, edelleen käytössä ollut likaviemäri, jonka olemassaoloa ei oltu merkitty karttaakaan. Kadun toinen kaistale vaikutti lupaavalta, mutta maata poistettaessa selvisi, että sekin oli melkein kokonaan kaivettu ja täytetty hiekalla koko kadun pituudelta. Samaisen kartan mukaan Kirkkokadun eteläisempi alue oli kaapeloitu ja viemäröity melko laajalta alueelta, mikä vahvistui kaivausten edetessä. Kirkkokadun kaupungintalon tontin ohi kulkeva kadun osa ja sen pohjoisempi osa näyttivät kuitenkin melko kaivamattomilta. Täältä löytyivätkin valvonnan ainoat ”kunnolliset” muinaisjäännöksiksi jo löytöympäristön ja säilyneen stratigrafian takia epäilyksettä tulkittavat rakenteet sekä runsaasti löytöjä. Pintakerrokset oli jo näilläkin alueilla poistettu, mutta rakenteita oli säilynyt niiden alapuolella. Tosin niitä ympäröivä maa oli kaivettu kadun reunaosista. Maata kaivettaessa ei ollut mahdollista tarkastaa poistettavaa maata, koska se kauhottiin suoraan kuorma-autojen lavalle, jonne on mennyt varmasti myös suurin osa löydöistä. Rakenteiden paljastuttua, ja jos niitä saattoi epäillä muinaisjäännöksiksi tai todeta niin varmasti olevan, kaivaustyöt keskeytettiin tarkastamisen tai dokumentoinnin ajaksi, jota tehtiin myös usein kaivinkoneen ollessa tauolla tai sen tehdessä muita töitä.

Löytöjen ja rakenteiden dokumentoinnissa käytettiin soveltavasti stratigrafista menetelmää. Löydöt otettiin talteen maassa erottuvien kerroksittain, eikä yksittäisille löydöille ole mitattu koordinaatteja. Kerrokset ja löydöt on numeroitu yhteyksittäin ja alueittain kertomuksen loppuosaan (ks. liite 2 ja löytöluettelo). Tosin numerointi on tehty jälkikäteen, ja se koskee vain dokumentoituja alueita, eikä löytöyhteyksistä ole

tallennettu tietoja muuten kuin kirjallisiin muistiinpanoihin. Löydöt kerättiin talteen lukuun ottamatta eläinten luita.

Selkeästi nuorista (1900-luku) rakenteista ei ole piirretty karttoja, joten niistä ei ole myöskään mainintaa rakenneluettelossa, vaan lukuun kaksi on kerrottu niistä tehtyjen kirjallisten muistiinpanojen perusteella. Löytyneet muinaisjäännökset tai mahdolliset sellaiset on merkitty loppuun rakenneluetteloon (liite 2), johon on merkitty myös aluksi epävarma rakenne 2. Rakenteet näkyvät myös yleiskartassa. Vain selkeiden tai epävarmojen kulttuurikerrostumien seinämistä on piirretty profiilikarttoja. Dokumentoidut rakenteet on laitettu kartalle mittaamalla kentällä niiden etäisyydet tunnettuihin, kartalla oleviin pisteisiin (esim. viemärit). Valvottava alue oli muodoltaan epäsäännöllinen ja laaja, ja alueella on hyödynnetty kolmea eri nollapistettä (kartta 1). Tosin kaukana niistä olevia mittoja on jouduttu mittaamaan myös jälkikäteen käytettävissä olevista kartoista. Kentällä piirretyille kartoille on jälkikäteen mitattu myös koordinaatit Oulun kaupungin Teknisestä keskukselta saadusta alueen kartasta (Oulun vesi: korkeudet ja kuivatus sekä pintakäsittelysuunnitelma, 11.3.2002). Karttaa ei ole voitu laittaa liitteeksi sen suuruuden takia. Kerrosten korkeudet suhteessa meren pintaan ovat arvioituja, ja korkeudet profiilikarttoihin on laskettu jälkikäteen samaan karttaan merkittyjen vaaitusarvojen perusteella. Pisteitä oli noin kymmenen metrin välein katujen reunoilla ja paikoin tiheämminkin kaduilla, mutta useinkaan ne eivät sattuneet karttojen alku- tai loppupäihin, joten karttoihin laskettuja korkeuksia suhteessa meren pintaan voi pitää tarkkuudeltaan lähinnä suuntaa-antavina. Sama koskee myös kartoille jälkikäteen mitattuja koordinaatteja. Vaaituskorkeudet on arvioitu, koska työn alkuvaiheessa ilmeni, että urakoitsija ei suhtautunut suopeasti työmiehien avustukseen dokumentoinnissa, joten työmaalla käytössä olevaa vaaituskonetta ei voinut yksin käyttää. Tekninen keskus on käyttänyt kartoissaan NN-korkeusjärjestelmää ja Oulun kaupungin erilliskoordinaatistoa.

Johdannon lopuksi kiitän Oulun kaupungin Teknisen keskuksen projektisuunnittelijaa Jukka-Pekka Karppista hyvästä yhteistyöstä vanhojen karttojen kopioiden ja välineistön hankkimisessa, fil. yo. Marika Hyttistä ja fil. yo. Risto Nurmea tuiki tarpeellisesta kenttätyöavusta sekä Oulun yliopiston laboratorion konservaattori Jari Heinosta ja

amanuenssi Timo Ylimaunua löytöjen analysoinnin avustuksesta sekä Oulun katutuotantoa yhteistyöstä kenttätöissä.

Tutkimuskohteen historiaa

Oulun kaupunki perustettiin 1605 Kaarle IX:n käskystä, ja kaupunginoikeudet sille myönnettiin vuonna 1610. Oulujokisuusta ja sen satamasta oli jo edellisellä vuosisadalla muodostunut tärkeä maakunnallinen keskus. Myöhemmin alue sai myös pohjoisen Pohjanmaan hallinnollisen ja sotilaallisen tukikohdan luonteen, joka muodosti perustan kaupungin kehittymiselle.¹ Varhaisin kaupunkialue sijaitsi Kaupunginojan itäpuolisella niemellä, josta se laajeni vähitellen Kaupunginojan eteläpuolelle. Kaupunki kasvoi aluksi ilman säännöllistä suunnitelmaa. Kaupungin varhaisajoista ei nykyisen kirkon sijainti ole suuresti muuttunut, mutta kirkon ja sataman puolella välissä sijaitsi tori. Kaupunkia ympäröi tulliaita, jonka tulliporttien kautta pääsi kaupungin alueelle. Aluetta halkoi pitkä katu itäiseltä tulliportilta kirkon ja torin kautta satamaan, kohti linnaa. Asuinkorttelit olivat pääkadun molemmin puolin, mutta huomattavampien kaupunkilaisten talot sijaitsivat Kaupunginojan pohjoispuolella ja Hahtiperän (sataman) rannikolla. Satama-alue oli varattu kaupankäynnille.² Kaupunginojan eteläpuolista kaupunginosaa kutsuttiin Peltokyläksi.³

Oulun menneisyyttä luonnehtivat lukuisat tulipalot. Epäsäännöllinen kaupunki sai ensimmäisen ruutuasemakaavasuunnitelman Klaus Klaunpojalta (Claes Claesson) v. 1651, ja vuoden 1600-luvun tuhoisimman palon vuonna 1652 jälkeen suunnitelmaa ryhdyttiin vähitellen toteuttamaan, mutta kaupungissa paloi jälleen vuonna 1655. 1700-luvulla tulipaloja oli myös useita. Vuonna 1705 kaupunki paloi jälleen lähes kokonaan ja samana vuonna toisenkin kerran. Vuonna 1763 paloja riehui kaupungissa kolmesti, ja niiden seurauksena kaupungin asemakaavaan tehtiin uudistuksia.⁴ Oulussa oli suurpalo oli vuonna 1822, pienempi v. 1882, ja tämänkin jälkeen oli vielä kaksi

¹ Vahtola 1987, s. 79-82.

² Esim. Allas 1987, s. 218-219; Halila 1953, s. 69; Vahtola 1987, s. 88-89.

³ Esim. Hautala 1953, s. 125.

⁴ Esim. Halila 1953, s. 69-74; Vahtola, s. 90, 115; Virkkunen 1905, s. 128-143 ja Virkkunen 1953, s. 128-131.

pienempää paloa, joiden seurauksena asemakaavaa jälleen muutettiin, ja perustettiin vakinainen palolaitos. Kaupunki paloi vielä 1900-luvullakin.⁵

Vaikka Oulun kaupunki muutettiin vähitellen ruutuasemakaavan mukaiseksi, sai Kaupunginoja säilyttää oman luonnollisen uomansa.⁶ Sen levennykselle ja satamaksi muuttamiselle on tehty ehdotuksia 1700-luvulla, ja ehdotukset toteutettiin. Kaupunginojan (Juurusoja, Faalinoja) yli on jo kaupungin varhaisilta ajoilta asti mennyt useita "kulkupaikkoja" ja myöhemmässä vaiheessa siltoja. 1700-luvulta nimeltä tunnetaan ainakin Torikadun silta, Kirkko- eli Säikän silta ja Karjasilta sekä Kuninkaansilta asiakirjamainintana. Oulua onkin kutsuttu siltojen kaupungiksi. Torikadulle rakennettiin uusi käsipuvin varustettu Pitkäsilta vuosien 1756 ja 1761 tulvien jälkeen. Kirkkosilta on ollut vielä 1784 käyttökuntoinen, mutta Torikadun silta, jonka kerrotaan olleen ahtaasti holvattu, on ollut jo pilalla. Siltojen ja katujen kunnostaminen onkin ollut jatkuvaa, koska Oulussa ongelmana olivat maaston vesiperäisyys erityisesti keväällä ja -syksyllä sekä Kaupunginojan tulviminen - kaupungin viranomaiset ja kaupunkilaiset saivatkin alituisesti korjata rikkoutuvia siltoja. Katujen tulvimisen takia rakennettiin "katusiltoja" ja "lautakatuja". Ohjeista huolimatta kaikkia kosteita katuja ei ollut kivetty vielä 1700-luvullakaan,⁷ vaan vettä johdettiin kaivantojen avulla Kaupunginojaan. Kaikki keskustan pääkadut ja valtaosa sivukaduista oli kivetty vasta vuosina 1884-1888.⁸ Kaupunginojan kiveystä koskien löytyy ainakin 24.8.1864 päivätty tieto, että Kaupunginojan molemmin puolin olevia kiviseinämiä ei saanut vahingoittaa, kun ojan suuta kaivettiin ja syvennettiin veneellä kuljettavaksi Torikadulle asti. Samaan aikaan reunamien plaaneja eli puistoalueita tasoitettiin. Samassa kokouksessa on päätetty myös Kirkkokadulle rakennettavasta uudesta, puisesta sillasta.⁹ Eli tämän tiedon ja vanhojen karttojen mukaan nykyisen Kirkkokadun kohdalta on kulkenut puisia siltoja yli Kaupunginojan 1700-luvun alusta alkaen aina 1800-luvun jälkimmäiselle puoliskolle asti. Lisäksi aivan lähitienoolle sijoittuu vanhojen karttojen mukaan 1600-luvulla olemassa olleita siltoja (kartat 23, 25 ja 26).

⁵ Esim. Hautala 1976, s. 319-32; Leinonen 1987, s. 124-130 viitteineen.

⁶ Allas 1987, s. 224.

⁷ Halila 1953, s. 69, 70, 75-81; Virkkunen 1905, s. 134-135. Ks. Satokangas 1987, s. 115.

⁸ Hautala 1973, s. 275-278.

⁹ Hautala 1973, s. 286.

1600-luvulla rakennuksia oli vähän, ja voidaan melkein sanoa, että jokainen huone oli oma rakennuksensa. Ihmiset asuivat tuvissa, joiden yhteydessä oli pieni kamari ja eteinen. Hyväosaisemmat ihmiset asuivat useiden tupien taloissa, joissa saattoi olla kiviholvattu kellari. Ajan kuluessa rakennuksien koot kasvoivat useiden huoneiden kokoisiksi, joiden keskellä oli eteinen. Taloissa oli usein saunoja ja joskus kaivoja. Asuinrakennusten lisäksi oli piharakennuksia: talleja, navettoja ja aittoja. Katujen varsilla oli laudoista tehdyt aidat sekä portit. Kuitenkin 1700-luvulla oli Oulussa vielä savupirtejä, vaikka osa rakennuksista saattoi olla maalattuja ja tulisijoin varustettuja. 1600-luvulla oli jo käytössä jonkin verran tiiltä ja ikkunalaseja.¹⁰ 1700-luvun loppupuolella kaupungissa oli jo kivitaloja ja kaksikerroksisia puutaloja, ja rakennuskanta muuttui ilmentämään vaurautta.¹¹

Perustamisvuosisadalla merkittävimmät elinkeinot Oulussa olivat kauppa ja käsityö. Oulusta vietiin jo 1600-luvulla mm. tervaa, kaloja, erityisesti lohta, voita, vuotia, turkiksia ja traania. Myöhemmin, 1700-luvulla kaupan ja laivanrakennuksen merkitys kasvoivat. Vientituotteet olivat edelleen samoja lukuun ottamatta nahkoja ja traania, ja tuontituotteista merkittävimmät olivat suola, huonoina aikoina vilja ja tupakka. 1800-luvulla kaupankäynti ja laivanrakennus jatkuivat kunnes höyrylaivojen ja rautateiden yleistyttyä satamien merkitys väheni. Oulun väestön on arvioitu 1600-luvun lopussa olleen korkeintaan noin 1100 asukasta. 1700-luvulla luku kaksinkertaistui, ja 1800-luvun puolessa välissä väestömäärä ylitti 6200 asukasta. Suomen itsenäistymisvuonna asukkaita oli kaupungissa jo 21 535.¹²

Vanhojen karttojen kertomaa

Oulun kaupungin perustamisen jälkeisiltä vuosisadoilta on säilynyt runsaasti karttoja, joista näkyy olemassa olleita rakenteita, mutta osa asemakaavasuunnitelmista on sellaisia, jotka eivät ole koskaan toteutuneet, tai niitä ei ole voitu toteuttaa suunnitellulla tavalla. Kartoista selviää, kuinka maankohoaminen on vaikuttanut kaupunkikuvaan, ja kuinka Kaupunginojan leveys on muuttunut tai keinotekoisesti muutettu (ks. kartat 23-

¹⁰ Virkkunen 1953, s. 140-141.

¹¹ Halila 1953, s. 92. Ks. laajemmin esim. Satokangas 1987, s. 115, 118-120 viitteineen.

¹² Vahtola 1987, s. 92-96; Satokangas 1987, s. 101-111; Leinonen 1987, s. 124, 131-136. Väkiluvuissa toisen käden lähteet.

28). Pääallekkäin asemoiduista kartoista on myös nähtävissä, kuinka vanhoissa kartoissa esiintyvät sillat ja tiet sijoittuvat nykyiselle asemakaavalle (ks. kartat 25-28).¹³ Valvottavalla alueella sijaitsee karttojen mukaan seuraavanlaisia rakenteita. Vanhimmat 1600-luvun sillat lähellä Kirkkokatua sijoittuvat kaupungintalon tontin koilliskulmaukseen viistoon. Claes Claessonin kartassa vuodelta 1651 näkyy kaksi Kaupunginojan yli menevää siltaa (kartat 23 ja 26). Lähes samoilla kohdilla kulkevat sillat näkyvät myös asemoidussa Nikodemus Tessin vanhemman kartassa vuodelta 1649 (kartta 25). Kirkkokadun suuntaisesti sijoittuu pitkä silta, joka jatkuu myös nykyisen Asemakadun suuntaan. Tämä näkyy Jakob Johan Wikarin kartassa vuodelta 1748 (kartta 28), ja samoilla kohdilla on ollut lyhyempi silta Mårten Hackzellin v. 1763 tekemän kartan mukaan, jonka on jäljentänyt G. D. Anders v. 1814 (kartta 24). Nykyisellä Kirkkokadulla on ollut silta kuitenkin jo vuonna 1705 (kartta 27).

Vanhin kartoilla näkyvä rakennuskanta ei seuraa nykyisten kortteleiden ja teiden linjoja, ja vanhoista kartoista erottuvatkin yleensä vain tonttien ja kortteleiden rajat, joskus karttoihin on merkitty yksittäisten, merkittävien rakennusten sijainnit. 1600-luvulla korttelit sijaitsivat osin valvonnan kohteena olevien katujen alla, mutta 1700-luvulla kadut kulkivat nykyisten katujen suuntaisesti. 1600- ja 1700-luvun karttoihin on merkitty yksittäisiä rakennuksia, joista osa sijoittuu myös lähelle valvottavaa aluetta. (kartat 23-28) Rakennusten tarkkaa funktiota ei kuitenkaan ole tiedossa. Nykyisen peruskarttapohjan ja vanhojen karttojen asemointi pääallekkäin ei ole täysin yhteen sopiva toistensa kanssa – asemoinnin virhemarginaali on noin 5 m,¹⁴ ja siksi valvottavan alueen löytöjä ei voi täysin ennakoita. Karttojen piirtämistarkkuus voi myös vaihdella, varsinkin mitä vanhempia kartat ovat.

Kirjallisuus:

Allas 1987

Allas Aino, Rakennettu Oulu. Valkean kaupungin vaiheet. Oulun historiaa. Studia Historica Septentrionalia 13. Rovaniemi 1987, s. 215-234.

¹³ Ikonen – Mökkönen 2002, liitteet 3.1, 3.2, 3.4 ja 3.5.

¹⁴ Ikonen – Mökkönen 2002, s. 13.

- Halila 1953 Halila Aimo, Oulun kaupungin historia II (1721-1809). Oulu 1953.
- Hautala 1973 Hautala Kustaa, Oulun kaupungin historia IV (1856-1918). Oulu 1973.
- Ikonen – Mökkönen 2002 Ikonen Tiia – Mökkönen Teemu, Oulu – Uleåborg. Kaupunkiarkeologinen inventointi. Museovirasto. Rakennushistorian osasto. 2002.
- Leinonen 1897 Leinonen Kullervo, Autonomian ajan Oulu. Valkean kaupungin vaiheet. Oulun historiaa. Studia Historica Septentrionalia 13. Rovaniemi 1987, s. 123-140.
- Satokangas 1987 Satokangas Reija, Oulu ja meri (1721-1809). Valkean kaupungin vaiheet. Oulun historiaa. Studia Historica Septentrionalia 13. Rovaniemi 1987, s. 101-121.
- Vahtola 1987 Vahtola Jouko, Oulun kaupungin perustamisesta isoon vihaan. Valkean kaupungin vaiheet. Oulun historiaa. Studia Historica Septentrionalia 13. Rovaniemi 1987, s. 79-100.
- Virkkunen 1953 Virkkunen A. H., Oulun kaupungin historia I (1610-1721). Oulu 1953.
- Virkkunen 1905 Virkkunen A. H., Oulun kaupungin historia. Oulu 1905.

2. RAKENTEET JA MAAKERROKSISTA TEHDYT HAVAINNOT

Torikadun ja Hallituskadun risteysalue ja Torikatu

Kartat: 2-7

Yhteydet: Y1-Y11, R1-R2

Löydöt: KM 2002061: 1-6

Diakuvat: 125230: 1-53, 58-64

Rakennuksen peruskiveys

Torikadun ja Hallituskadun risteysalue sijaitsee kaupungintalon tontin (numero 39) länsikulmassa. Kaivannon reunassa sijaitti myös ensimmäinen nollakohta, josta rakenteiden etäisyydet on mitattu. (kartta 1) Risteysalueen kulmassa sijaitsevan rakennuksen kellaritilat ovat 1700-luvulta.¹⁵ Sen perustuksen kerrostumia oli nähtävissä noin viiden metrin pätkällä Hallituskatua itä-kaakkoon nollakohteesta alkaen. Peruskivistä näkyi korkeussuunnassa vain osa, noin 80-90 cm (R1), ja ne jatkuivat kaivamattomaan maahan. Rakenteen ympärillä oli enimmäkseen hiilen sekaista sekoittunutta maata (Y1), jonka keskellä oli epäsäännöllinen, noin 2-30 cm paksu kaistale nokista likamaata (Y3). Länsi-luoteispäässä sekoittunut maa loppui, ja siellä oli ensin noin 25 cm:n vahvuinen sorakerros (Y2) ja tämän jälkeen likamaata kahdessa osassa. Läikät koostuivat ohuista, noin 1 cm:n paksuisista likamaajuovista (Y4). Osien välissä oli 10-30 cm paksu savikerrostuma (Y5). Rakenne sijaitti korkeudella noin 3,4-4,30 m mpy. (kartta 2)

Risteysalueen Hallituskadun rantaprofiilissa (suunta länsi-luoteeseen), erottui myös noin kolmen metrin osa katualueen alkuperäisiä kerrostumia: kadun pohjausta (Y6), jonka alla oli noin 25-35 cm harmaata likamaata (Y7) ja noin 5-10 cm hiilensekaista maata (Y8), joka puolestaan sekoittui ruskeaan likamaahan (Y9). Likamaan paksuus oli noin 10-40 cm. Näiden alla oli harmaa pohjasavi (Y10). Maanpinta sijaitti noin 4,70 m mpy, ja hiilikerros alkoi noin 3,9-4 m mpy. (kartta 3) Nämä alueet oli jo kaivettu valvonnan alkaessa, ja paikalta on todennäköisesti ennen sitä lähtenyt noin 5 x 3 metrin ala

¹⁵ Suullinen tiedonanto. Pohjois-Pohjanmaan museon tutkija Pasi Kovalainen. 21.5.02. Ks. myös Hautala Kustaa, Oulun kaupungin historia IV (1856-1918). Oulu 1976, s. 306-308.

koskemattomia kerrostumia. Rantaprofiilia puhdistettaessa tuli likamaasta (Y9) esiin löytöjä, punasavikeramiikkaa, ruskeita lasin kappaleita ja vihreää, palanutta ikkunalasia sekä rautakuonaa ja kaksi eläimen luuta. Alimmat kerrostumat ja löydöt ajoittuvat todennäköisesti 1700-luvulle, sillä ne olivat samalla korkeudella kuin rakennuksen peruskivet ja liittyivät sen kerrostumiin. Aluetta ei kaivettu pitemmälle rantaan päin, jonne kerrostumat jatkuivat. Puolet muusta risteysalueesta oli jo kaivettu ja osin täytetty kuten Torikadun rannanpuolimainen kaistakin. Muualla risteysalueella ei ollut havaittavissa säilyneitä kerrostumia. Ainoastaan keskellä risteysaluetta oli pieni, noin 20 cm, paksu kaistale tummaa, hiilensekaista maata, joka osoittautui ohueksi ja löydöttömäksi, joten sen voi ajoittaa 1900-luvulle. Hiilikerroksen katkaisi kaukolämpökanava. (ks. diat 125230: 9 ja 10).

Kivijalka

Risteysalueen toisen puolen kaivamista jatkettiin Torikadun puolelta, tontin 15 kulmasta, josta löytyi rakennuksen kivijalka (R2). Aluksi kivien päällä kulkivat kaapelit Torikadun suuntaisesti, ja rakennetta ympäröi harmaa täytemaakerros (Y11). Kivijalan leveys oli noin 1,5 m, ja sen korkeus oli noin metri. Kivet jatkuivat noin 0,5 m syvemmälle kuin kaivettu 130 cm:n syvyys, ja ne ylsivät lähes pohjamaahan (Y10) saakka. Koska rakenteen ajoitus oli epäselvä, ne dokumentoitiin aluksi yksityiskohtaisin kartoin. Rakenteen yläpinta oli aluksi korkeimmillaan noin 4,55 m mpy, ja alapinta ulottui noin 3,8 m mpy asti. (kartat 4-7) Kivet olivat kooltaan pienimmät noin 10 x 20 cm ja suurimmat noin 50 x 110 cm, muotoiltuja ja lähinnä suorakulmaisia. Niiden välissä oli paikoitellen nokista maata ja tiilimursketta. Kivien välistä löytyi vihertävän, läpinäkyvän lasiesineen kappaleita ja saviaineeltaan vaalean astian paloja. Rakennuksen perusta jatkui Torikadun suuntaisesti lounaaseen noin 11 m, jonka jälkeen tuli eteen kulma, josta kiveys jatkui vielä 13 m (nollapisteestä noin 17-30 m) pitkin Hallituskatua itä-kaakkoon, kunnes tuli taas kulma, ja kivrakenne päättyi kohti seinää. Kivijalan kivet poistettiin dokumentoinnin jälkeen. Perustus osoittautui nuoreksi, sillä loppuvaiheessa paljastui, että 1900-luvun alussa rakennettu vesijohto kulki sen ali, eikä perustus näyttänyt vahingoittuneen, joten sen voi olettaa olevan 1900-luvulta. Suurissa kivissä oli havaittavissa pitkulaisia jälkiä, jotka ulottuivat pinnasta noin 8-10 cm syvyyteen. Jäljet olivat noin 2-3 cm leveitä, ja niitä oli noin 10 cm:n välein (kartta 7). Ne ovat

todennäköisesti syntyneet kiviä louhittaessa. Samankaltaisia jälkiä on myös Kaupunginojan kiveyksessä (ks. diat 125230: 46-47, 50-51). Risteysalue osoittautui muuten aiemmin kaivetuksi, kaapeleiden ja putkistojen sekamelskaksi, jota kaivettiin syvälle, paikoitellen jopa neljän metrin syvyyteen (syvyys vaihteli), koska kadulle laitettiin likavesiviemäri. Täytemaasta ei löytynyt irtolöytöjä, eikä alkuperäisiä kerrostumia.

Torikadun kaupungintalon tontin (tontti 39) puoleiselta ajoradalta uusittiin vain nykyisen kadun pinta ja sen alainen murskekerros. Kadun keskivaiheille, korttelin puoleen väliin, noin 35 m ensimmäisestä nollapisteestä koilliseen ja 16 m siitä itä-kaakkoon tehtiin yksi syvempi, kooltaan noin 2 x 2 m ja syvyydeltään 1,7 m kaivanto syöksykaivolle. Kaivanto oli löydötön. Sen kaupungintalon puoleisessa seinämässä näkyi sekoittunut tiilikkerros, jonka alla oli tummempaa maata ja ruskeaa hiekkaa pohjasaven päällä. Koska kerrostuma oli löydötön ja sekoittunut, en piirtänyt seinämästä karttaa (kartta 1).

Hallituskatu, väli Torikatu-Kirkkokatu

Kartat: (5-7) 8-11

Yhteydet: (Y11), Y12-Y24, (R2), R3-R4

Löydöt: (KM 2002061: 5-6)

Diakuvat: 125230: 54-57, 65-91

Epämääräisiä tai nuoria rakenteita ja kerrostumia

Kivijalan koillissivu (R2) kulki myös pitkin Hallituskatua, ja havainnot siitä voi lukea edellisestä alaluvusta. Hallituskadulla oli havaittavissa harmaassa täytemaahiekassa, noin 8 m kadun lounaislaidalta tien keskelle päin ja noin 22 m nollapisteestä alkaen, viemärikaivannossa, kadun suuntaisesti kolmen metrin syvyydessä lauta. Se oli noin 11 cm leveä, 5 cm paksu, mutta pituus ei näkynyt kokonaan. Laudan päällä kulki pystysuoraan samankokoisia laudan pätkiä. Valokuvasin (ks. diat 125230: 54-57) laudat, mutta hetkeä myöhemmin paljastui, että niissä kulkivat modernit naulat rivissä, ja työmiesten mukaan laudat ovat viemäriä rakennettaessa tehdyn kaivannon tukipuita. Sain todistaa myös viemäriin kulun olemassaolon hetkeä myöhemmin omin silmin. Alue oli löydötön, ja laudat ja kerrostumat ajoittuvat 1900-luvulle. Rakenne kulki useissa kohdin Hallituskadun kohdalla, lähes koko kadun pituudelta.

Hallituskadun koillisreunalla kulki kaapeleita ja kaukolämpökanava, ja sekoittuneet kerrokset (harmaa täytemaahiekka) jatkuivat pohjasaveen saakka. Harmaan hiekan seassa oli paikoitellen havaittavissa tiilimurskaa. Sen lounaisreunalla oli puhtaan vaalean, hienon hiekan täytemaa-alue, kadun pohjaus, jonka alapuolella oli harmaata hiekkaa ja pohjamaa.

Kadun koillisprofiiliin, kaupungintalon nurkan lähelle, läntiseen kulmaukseen tehtiin viemärille noin 1 x 1 m kaivanto, jossa oli 1-10 cm paksun harmaan (Y12) ja 20-30 cm paksun punertavan (Y13) hiekan alapuolella kaistale mustaa, nokista likamaata (Y14). Tämän alla oli pohjasavi (Y10). Likamaan paksuus oli 5-20 cm, ja se sijaitsi noin 37,5-38,5 m ensimmäisestä nollakohdasta itä-kaakkoon, ja dokumentoidun osan korkeus oli noin 3,9-4,5 m mpy. (kartta 8) Kerrostuma oli kuitenkin löydötön, eli se ajoittunee 1900-luvulle.

Kaupungintalon nurkan lähelle, eteläkulmaukseen, kadun koillisprofiiliin tehtiin toinen samankaltainen kaivanto, joka sijaitsi noin 77-81 m itä-kaakkoon ensimmäisestä nollakohdasta. Kaivannosta tuli esiin kiveys (R3), jonka funktio jäi epäselväksi, sillä rakennetta ei poistettu, eikä kaivettu kokonaan esille, joten sen jatkuvuus ja muoto eivät selvinneet. Olemukseltaan se muistutti rakennuksen pohjakiveystä. Kiveyksen löytökorkeus oli noin 3,6-4,2 m mpy. Kiveystä ympäröivät, noin 10-70 cm:n vahvuiset likamaakerrostumat (Y16 ja Y17), olivat löydöttömiä; ainakaan niitä puhdistettaessa löytöjä ei tullut. Likamaassa oli ainoastaan hiiltä ja tiilenpaloja. Kerrostumien päällä oli noin 40 cm paksu täytemaahiekkakerros (Y15), ja kiveyksen alapuolella oli ruskehtavaa hiekkaa (Y18). Likamaa-alue jatkui kadun reunaa eteenpäin itä-kaakkoon, mutta loppui noin 3 m:n päähän ja vaihtui lopulta ensin noin 40 cm paksuksi nokiseksi likamaaksi (Y20), joka oli hieman lähempänä maanpintaa, ja sitten tiilimurskekerrokseksi, josta löytyi myös asfaltinpaloja. Seinämän dokumentointi lopetettiin tähän. Kiveystä on vaikea ajoittaa ilman tarkempia tutkimuksia, se voi olla joko 1800- tai 1900-luvulta. (kartat 9 ja 10)

Ensimmäisestä nollakohdasta noin 63-67 m:n päässä, Hallituskadun lounaisreunalta löytyi jälleen rakennuksen perusta vaalean hiekan peittämänä. Rakenteen osan pituus

Hallituskadun suuntaisesti oli 4 m, ja se ulottui nykyisen talon seinämästä noin 5 m koilliseen. Kivijalan leveys oli noin 1,2-1,8 m, ja sen korkeus oli noin 1 m. Kiveys paljastui puhdistettaessa kuitenkin 1900-luvulle ajoittuvaksi, sillä siinä oli raudoituksia ja betonivalut (ks. diat 125230: 68-69). Samalla kadun puolella, noin 90-94 m ensimmäisestä nollakohtasta, aivan ennen Kirkkokadun kulmausta paljastui samankaltaista vaakasuoraa laudoitusta kuin aivan Hallituskadun kaivetun osan alkupäässä (ks. diat 125230: 66-67). Sen vierestä, noin 1 m maan pinnan alapuolelta alkoi puu- ja lautarakenteita, jotka näkyivät ensin lounaisprofiilissa (ks. diat 125230: 84-86). Tällöin oli havaittavissa myös niiden alapuolinen betonikerros. Maata kaivettaessa tuli esille hyvin säilynyt lautarakenne, jonka alla betonivalu ja raudoituksia. Eli jälleen löydötön ja vaalean täytemaahiekan alapuolinen rakenne voidaan ajoittaa 1900-luvulle. Rakenne sijaitsi talojen seinästä noin 3,70-4,70 m:n etäisyydellä koilliseen, eli sillä oli leveyttä noin metri ja pituutta noin 4 metriä, ja sen alapuolella oli pohjasavi (Y10). Rakenteen suuntaisesti ja samalla korkeudella oli myös kiviä löydöttömässä täytemaakerroksessa, joten paikalla on todennäköisesti ollut 1900-luvulla jo nyt purettuja rakennuksia. Koska kaikki löydöttömät rakenteiden seinämät sijaitsivat suunnilleen samalla linjalla, nykyisestä kadun lounaisreunasta noin 3-5 m:n päässä, lienee samalla linjalla kulkenut Hallituskadun aikaisempi rakennusten linja 1900-luvulla, ennen nykyistä rakennuskantaa. (kartta 1)

Hallituskadun vaihtuessa Kirkkokaduksi, niiden kulmauksessa, Hallituskadun koillisreunalla (noin 94 m ensimmäisestä nollakohtasta) oli kaivinkoneen kauhassa havaittavissa kaksi kivenjätkälettä, joiden luonne - luontaisuus tai rakenne - jäi epäselväksi. Ne sijaitsivat noin metrin maanpinnan alapuolella, sekoittuneessa kerroksessa, eikä niiden alapuolelta poistamisen jälkeen näkynyt merkkejä kulttuurikerroksesta tai löydöistä. Kooltaan ne olivat silmämääräisesti noin 50 x 150 cm ja 30-40 x 120 cm. Kivet olivat vierekkäin kadun koillisreunalla, poikki kadun. Ne eivät muodostaneet selkeää rakennetta, mutta silloisesta täytemaakohdasta on huomioitava, että löydöttömässä kerroksessa, noin 0-130 cm maanpinnan alapuolella oli sekalaisesti kooltaan noin 20 x 20 cm pieniä kiviä, jotka voivat olla peräisin tuhoutuneesta rakenteesta.

Aivan Hallituskadun ja Kirkkokadun vaihtumiskohdasta, noin välillä 6-8 m kadun lounaisreunasta koilliseen, ja noin 115-116 metrin päässä ensimmäisestä nollakohdasta sijaitti pieni pätkä dokumentoituja kerrostumia, koska niiden joukossa oli myös mustaa likamaata. Maan pintaa oli poistettu noin 6-6,20 m mpy saakka, jonka alapuolella jatkui vielä tien pohjausta (Y21). Tämän alapuolelta (noin 5,6-5,9 m mpy) alkoi mustan, nokisen likamaan kerros (Y22), josta ei tullut löytöjä puhdistettaessa. Kerroksen paksuus oli noin 30-45 cm. Maasta pilkisti irtopuiden päitä (R4), joita oli osin myös seuraavassa, vaalean hiekan sekaisessa kerrostumassa (Y23). Tämän alapuolella oli vielä ohut, noin 2 cm paksu, palaneen maan kerros, likamaajuova (Y24), jonka jälkeen alkoi pohjasavi (Y10). Dokumentoin seinämän heti sen paljastuessa, sillä kerrostuma saattoi olla ohut, koska se sijaitti täytemaa-alueiden keskellä. Kaivinkoneen jatkaessa kaivamista seinämä osoittautui vain noin 1,5 m:n levyiseksi, eikä puiden tai kerrostumien iästä voi sanoa mitään varmempaa.

Kirkkokatu, väli Hallituskatu-Asemakatu, Kaupunginojan sillan purku ja tontin 39 koilliskulma

Kirkkokatu, väli Hallituskatu-Kaupunginoja

Kartat: 12-17

Yhteydet: Y25-Y46, R5-R7

Löydöt: KM 2002061: 7-49

Diakuvat: 125230: 92-126

Kirkkokadun ensimmäistä osaa Kaupunginojaan asti kaivettiin kahdella kaivinkoneella siten, että toinen kaivinkone kaivoi Kirkkokatua luoteeseen ja toinen koilliseen. Kirkkokadun luoteisin osa aina Hallituskadun jatkumispisteeseen saakka Kirkkokadun toisella puolella osoittautui jo aiemmin kaivetuksi, osin kaapeloiduksi ja viemäröidyksi. Kadun osalle kaivettiin myös uusi viemäri, syöksykaivoja ja putkistoja. Kaakkoispuoli katua kaivettiin noin 4 m:n syvyyteen ja Kirkkokadun luoteispuoli noin 130 cm:n syvyyteen. Kadun osa oli koko matkalta löydötöntä, eikä alkuperäisiä kerrostumia ollut säilynyt, vaan maa-aines oli harmaata täytemaahiekkaa.

Epämääräinen rakenne

Kirkkokadun kulmauksesta, noin kymmenen metriä toisesta nollapisteestä, syöksykaivosta (kartta 1) koilliseen alkoivat kerrostumat, joissa on muinaisjäännöksiä tulkittavia rakenteita, ja niiden yhteyteen kuului myös löytöjä. Mukulakiveyksen alapuolella alkoi sekoittunut, musta, tiilen, kivien, mullan ja juurien sekainen, noin 40 cm paksu maakerros (Y25), josta tuli kaksi koristelematonta liitupiipun varren pätkää. Maanpinta oli kohdalla noin 6,26 m mpy. Tämän alla oli ensimmäinen mahdolliseksi palokerrostumaksi tulkittava yhteys (Y26), johon kuului osittain myös yksi suuri kivi (paksuus noin 40 cm). Kerrostuman paksuus oli noin 20 cm, ja myös tästä tuli yksi liitupiipun varren pätkä. Tämän alapuolella oli jälleen sekoittunutta maata (Y27). Kerroksen läpi meni osin palanut ja mustunut kerros (Y28), jonka seassa oli hiiltynyttä puuta ja pieniä kiviä sekä jälleen yksi liitupiipun varren pätkä. Palanut kerrostuma vaihteli paksuudeltaan noin 5-15 cm. Sekoittuneen maan ja ohuen, noin 5 cm paksun, likamaajuovan yläpuolella (Y29), joka saattoi olla osin maaton puuta, oli noin 2,2 m pitkä ja noin 2 cm paksu puu (R5) osittain kiven (halkaisija noin 30 cm) päällä. Puun korkeus oli noin 3,9 m mpy. Likamaahan liittyi taas yksi koristelematon liitupiipun varren pätkä, lasiesineen pala ja rautakuonaa. Myös puun/laudan läheisyydessä olevat kivet ovat voineet liittyä rakenteeseen. Puun alapuolella olleen jo mainitun likamaakerroksen alapuolella oli ohut savikerros (Y30), jonka alapuolella oli jälleen noin 15-40 cm paksu palaneen maan musta kerros (Y31), jonka alapuolella alkoi pohjasavi (Y10). (kartta 12) Rakenne ja kivet sijaitsivat aivan kadun reunassa, mutta ne poistettiin, koska kaivantoa päätettiin leventää vielä lisää. Poistettaessa ilmeni, että rakenne ei ollut paksu, vaan sen takana jatkui pelkkää sekoittunutta maata (Y25) ja (Y27), ohut likamaajuova (Y29) ja pohjasavea (Y10). Yksittäisen puun funktio on epäselvä – onko kyseessä jokin katurakenne tai rakennuksen kulmakivi? Koristelemattomien liitupiippujen varsien pätkien avulla kerrostumat voidaan kuitenkin ajoittaa myöhäisintään 1800-luvun alkupuolelle, mutta ne voivat olla vanhempiaakin.

"Katusilta"

Kaivamisen jatkuessa osoittautui, että tämäkin osuus Kirkkokatua oli jo aiemmin kaivettu noin metrin syvyyteen saakka ja täytetty vaalealla, hienon hiekan kerroksella

(Y32), jonka paksuus oli noin metri. Sen alapuolelta alkoi ohut harmaan, hienon hiekan kerros (Y33), jonka alapuolella kerrostumat olivat vahingoittumattomia. Kirkkokadun kaakkoislaidalta alkoi tulla esiin vaaleanharmaata likamaakerrosta (Y34a), jossa oli tiilenpaloja, kiviä (halkaisijat noin 40-50 cm), ja niiden alapuolelta maatuneita puita tien suuntaisesti ja tien poikki (R6). Rakenne alkoi noin 15 m koilliseen toisesta nollapisteestä ja jatkui aina 26 metriin saakka (pituus noin 11 m), ja se sijaitsi linjalta noin 3-8,2 m itä-kaakkoon. Rakennetta puhdistettiin aluksi vain noin metrin osuus, ja rakenteen tai sen osan leveys oli noin 5,2 m. Vaaleanharmaan likamaan paksuus oli noin 10-30 cm. Ohuimpien veistetyiden puiden halkaisijat olivat noin 15-20 cm, ja paksummat hirret olivat halkaisijaltaan noin 20-30 cm. Puiden pituus vaihteli aivan lyhyistä puolen metrin pätkistä useisiin metriin. Kerroksesta alkoi tulla myös löytöjä kuten koristeltua punasavikeramiikkaa, padan kahvan osa, saviaineeltaan valkoista tai vaaleaa keramiikkaa, yksi koristeltu ja koristelemattomia liitupiipun varren pätkiä, lasiesineiden paloja, ikkunalasia, taottu rautanaula, raha ja hela. Raha ajoittuu vuoteen 1717, ja kyseessä oleva raha on hätäraha, kuparitaaleri (ks. löydöt). Likamaakerros sijaitsi noin 4,8-5 m mpy. (kartat 13,14 ja 15)

Harmaan likamaan alapuolella ja osin päälläkin oli vielä toinen kerros, tumma ja tiivis likamaa (Y35), jota ei paljastettu kuin metrin leveydeltä. Kerrostuman paksuus vaihteli 10-40 cm. Sen ainoa löytö oli metallin pala. Tumma likamaa oli pääasiallisesti korkeudella noin 4,70 m mpy. Harmaata, kosteaa likamaata kaivettaessa esiin alkoi paikoitellen tulla mustaa, kosteaa ja veistettyä puusilppua tai -haketta sisältynyt ohut, noin 5 cm paksu, tiivis kerros, joka tuoksui voimakkaasti maatuneelle (Y36), jonka alapuolella jatkui Y35. (kartta 13)

Kerrostumien päädyistä piirrettiin myös profiili, koska sen jatkuvuutta ei voinut alussa ennakoida (kartat 14 ja 15). Aluetta lisää avattaessa rakenne kaartui tai painui ikään kuin kohti maan pintaa, ja puut lähenivät kohti kaivettavaa tasoa, joten niistä dokumentoitiin ja poistettiin vain ylin pinta, ja muut mahdolliset alemmat kerrostumat säilyivät kaivamattomina. Noin kuuden metrin kohdalla rakennetta alkoi noin 5 cm harmaan likamaan yläpuolella paremmin säilynyt puukerros, joita voisi luonnehtia lähinnä hirsien ja seipäiden täyttämäksi (Y34b). Näidenkin yläpinnalta ja välistä tuli löytöjä: liitupiipun pesä ja ikkunalasia sekä eläinten hampaita. Kerrostuman laatu ei kuitenkaan

muuttunut, vaan harmaa likamaa jatkui samankaltaisena. Kaivoin alueen reunaan pienen alueen hieman syvemmälle, josta paljastui edelleen tummempaa likamaata (Y35), joten kerrostumat ja puurakenteet (R6) jatkuivat ja säilyivät kaivamattomassa maassa. Harmaan likamaan (Y34b) korkeus oli alueen loppupäässä noin 4,66 m mpy. Se oli siis suunnilleen alkupään tummemman likamaan (Y36) korkeudessa. Noin 10,5-11 metrin päässä dokumentoinnin alkukohtasta vaalea täytemaakerros (Y32) ylsi jo kaivettavaan syvyyteen saakka, ja hirret ”painuivat” näkymättömiin maan alle. Kaikki kartalla 13 näkyvät puurakenteet poistettiin, ja on syytä huomata, että puiden kunto oli heikko: ohuemmat seipäät tai oksista muotoillut puut pirstaloituivat heti lastalla koskettaessa, puhumattakaan lapion tai kaivinkoneen kauhan koskiessa niihin. Ainoastaan sivulla kulkenut pitkä, kaartuileva puu ja loppupään veistetyt hirret olivat hieman vahvempia. Vaikutti siltä, että suuremmat kivet (halkaisijat noin 20-50 cm) olivat tukemassa puita, koska osa puista kulki juuri niiden päältä. Rakenteen itä-kaakkoispuolella oli vaalean hiekan sekaista maata, jossa oli pyöreitä kiviä (ks. dia 125230: 114), ja länsi-lounaispuolella oli osin likamaata.

Vaikka rakenteen yläpuoliset kerrostumat ovat tuhoutuneet, antavat löydöt ja vanhat kartat tietoa siitä. Kirkkokadulle samoille kohdille on jo vuoden 1705 kartassa merkitty pitkä, osin katua peittänyt silta, joka näkyy myös myöhemmin vuosisadan loppupuolella tehdyissä kartoissa, tosin aivan viimeisimmässä lyhyempänä (ks. johdanto sekä kartat 24, 27 ja 28). Tosin nyt löytyneen rakenteen sijainti sijoittuu suhteessa asemoituihin karttoihin enemmän itä-kaakkoon. Leveydeltään rakenteet ovat lähes vastaavia. Sillan pituudesta on säilynyt vain osa – tosin osa siitä jäi paljastamatta. Ylimmästä kerrostumasta (Y34b), hirsien välistä tullut kantakoristeinen (N ja 2) liitupiipun pesä ajoittuu aikaisintaan 1740-luvulle (ks. luku 3 ja löytöluettelo), ja alemmasta likamaakerroksesta (Y34a) löytyneiden esinemuotojen käyttöaika on pitkä, joten toistaiseksi epäselvää on, liittyvätkö ne kenties vanhempaan siltarakenteeseen, vai onko kyseessä samaan aikaan rakennettu kokonaisuus. Vuoteen 1717 ajoittuva rahalöytö voi myös viitata kerrostuman vanhemmuuteen, ja ylimmät hirret olivat paremmin säilyneitä, joten niiden nuoremmuus on mahdollista. Puurakenteiden alta löytyi myös puuhakekerros, jollaista on löytynyt muualtakin Oulusta aiemmin kosteikkoina

tunnetuilta alueilta,¹⁶ joten puuhake voi liittyä kosteikkojen kuivaamiseen. Kosteikkoja tiedetäänkin täytetyn ja katusilta rakennetun.¹⁷ Vaikka eri ”kerroksia” ei voikaan ajoittaa tarkasti, on rakenteen sijainnin, koon ja piipun pesän perusteella todennäköistä, että silta on osa 1700-luvun alkupuoliskolla kosteaa katua peittänyttä ”katusiltaa” tai ”lautakatua”, joka jatkui myös yli Kaupunginojan. Sillan rakentamisajankohta ei kuitenkaan ole tiedossa, ja koska se näkyy jo vuoden 1705 kartassa, voi rakenne tai sen osa ajoittua myös edelliselle vuosisadalle tai liitupiipun pesän mukaan ylin kerros 1700-luvun puoleen väliin tai sen jälkeen.

Epämääräinen rakenne

Samalta kohdalta alkaen (siis noin 15 m toisesta nollapisteestä koilliseen, ja nollapisteestä 1 m länsi-luoteeseen ja 2 m itä-kaakkoon) kuin ”katusilta” sijaitti jälleen hieman merkitykseltään epämääräisempi kivi- ja puurakenne (R7). Se löytyi kaivannosta noin 130 cm:n syvyydestä, joka tällä kohdalla oli noin 4,70 m mpy tai hieman sen alapuolella. Rakenteeseen kuului suurehkoja, halkaisijaltaan noin 40-60 cm kiviä, ja useita pienempiä, halkaisijaltaan noin 20 cm kiviä. Kivien päällä oli lähes olemattomaksi maatumeneita lautoja, jotka murskaantuivat heti lastalla koskettaessa. Laudat tai puut sijaitsivat ainakin näennäisesti ilman säännöllistä suuntausta kivien päällä, ja niiden pituudet olivat noin 1 ja 2 m, ja molempien leveys oli noin 15 cm. Paksuus kummassakin oli noin 1 cm. Rakennetta ympäröi likamaa (Y39), joka oli mustaa, tiivistä ja erosi siltarakenteen (R6) alemmasta likamaasta (Y36) juuri mustuudellaan. Korkeudeltaan molemmat laudat olivat lähes samalla tasolla, eli ne olivat todennäköisesti samanaikaisia. Kerroksesta tuli runsaasti löytöjä ja myös joitakin tiilenpaloja. Löytöaineistoon kuului fajanssia, patojen kahvoja, yksi padan jalka, punasavikeramiikan paloja, liitupiipun varsien pätkiä, rautanaula, ikkunalasin paloja ja eläinten luita (mm. sarven kappale). Aluetta kaivettiin lastalla ja lapiolla koemaisesti hieman tasoa syvemmälle, josta tuli ensin harmaa hiekkakerros, ja tämän alapuolella oli vielä likamaakerros, eli kulttuurikerrokset jatkuivat kaivannon alapuolelle. Rakenne ajoittuu löytöaineiston, mm. patojen kappaleiden, tinalasitetun, sinikuvioisen fajanssin

¹⁶ Hyttinen Marika, Oulun tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK-02). Museovirasto. Rakennushistorian osasto. 2002. (tekeillä); Oikarinen Teija, Oulun tuomiokirkon tontti (tontti 23). Rakennuksen pohjan osan dokumentointi (OTT-2002). Museovirasto. Rakennushistorian osasto. 2002.

¹⁷ Esim. Halila 1953, Oulun kaupungin historia II (1721-1809) s. 75-81.

perusteella 1700-1800-luvulle. Koska alue oli samalla tasolla ja vielä hieman alempanakin kuin katusilta, se ajoittuu kuitenkin hyvin todennäköisesti 1700-luvun alkupuoliskolle. (kartta 16) Likamaa-alue ja rakenne eivät kuitenkaan jatkuneet Kirkkokatua koilliseen, vaan alue oli kaivettu, ja sitä peitti täytemaa, hiekkakerros (Y32).

Koska Kirkkokatu kaivettiin jalkakäytävineen, aina kaupungintalon tontin puolelle asti (tontti 39), erottuivat kaivannon reunassa kaupungintalon tontin löydöttömät, osin sekoittuneet kerrostumat, jotka eivät anna selkeää informaatiota kadulta samalta kohdista löytyneistä rakenteista (R6 ja R7). Kerrostumat kuitenkin piirrettiin kartalle. Dokumentoitu seinämä sijaitsi kadun lounaisreunassa, 15-25 metrin kohdalla toisesta nollapisteestä. Mukulakiveyksen alla (Y19) oli noin 25-50 cm paksu sekoittunut, tiilimurskettä, multaa ja juuria sisältänyt löydötön kerros (Y40). Kerrostuma on numeroitu eri kerrokseksi kuin Y25, koska karttojen välillä on piirtämätön osuus, ja tämä osuus oli löydötön, toisin kuin Y25. Kerrostumat muistuttivat kuitenkin hyvin paljon toisiaan. Sekoittuneen maan alla oli noin 30-50 cm vaaleaa likamaata (Y41), jonka alapuolella oli likamaan sekaista savea (Y42). Kerrostuman alapuolella oli tummaa likamaata (Y43), ja sen paksuus vaihteli noin 20-70 cm. Seinämässä oli myös harmaata savea (Y44). Likamaa-alueet ylettyivät katua koilliseen siirryttäessä lähemmäksi maan pintaa, joka oli noin 6 m mpy. Seinämässä erottui myös palanut kerros (Y45) noin 19-25 m:n päässä toisesta nollapisteestä, jonka alla oli ruskeaa hiekkaa (Y46). Likamaa-alueet päättyivät tähän, ja kadun koillisreunan loppuosan kaivettuun tasoon saakka täytti sekoittunut kerros (Y40). (kartta 17) Kadun toisen puolen jalkakäytävää ja sen alapuolista maata ei uusittu kuin puoliksi, ja tässä osassa katua siellä oli havaittavissa vain täytemaata, vaaleaa, hienoa hiekkaa.

Kaupunginojan kivisillan purkaminen

Kartat: 18

Yhteydet: Y47-Y54, R8, R12

Löydöt: KM 2002061: 50-67

Diakuvat: 125230: 127-159

Kirkkokadun lähetessä Kaupunginojaa muuttui vaalea, hienon hiekan kerros halkaisijaltaan noin 10-30 cm kivien täyttämäksi, edelleen maa-ainekseltaan vaalean

hiekan sekaiseksi "vyöhykkeeksi" noin 2-3 metrin matkalla ennen siltaa. Kivet ja hiekka täyttivät kaivannon koko sen syvyydeltä, ja ne jatkuivat sen alapuolelle. Purettu, kaariholvattu kivisillan vanha osuus oli pituudeltaan noin 25 m pitkä. Holvin leveys oli noin 3-4 m. Kivisillan vanhempi osa purettiin täydellisesti, ja silta rakennettiin kokonaan uudelleen. Eräissä poistetuissa ja osin säilyneissä Kaupunginojan seinämän kivissä oli samankaltaisia uria kuin kivijalan kivissä (R2). Oulun kaupungin Teknisestä keskukselta saadun tiedon mukaan 1900-luvun alussa uusitun, sillan pohjaa peittäneen hirsiarinnan alta paljastui ensin likaantunut musta savikerros ja kiveys, joiden alla oli löydötön pohjasavikerros (Y10). Sillan aluksen ainoa löytö oli 25 pennin raha vuodelta 1921 (ei luetteloitu). Sillan purkamisen jälkeen kaivettiin myös Kaupunginojaa syvemmälle, ainakin noin 5 metrin syvyyteen. (ks. diat 2125230: 127-145)

Siltaa reunustavista täytemaakerroksista, kivisestä, hiekkakerroksesta ja toisella puolelta, harmaasta hiekkakerroksesta (Y47) tuli irtolöytöjä: mm. punasavikeramiikan paloja, liitupiippujen varsien koristelemattomia pätkiä ja sulanutta lasia. Kaupunginojan eteläisellä puolella, puretun siltarakenteen paljastaman seinämän keskiosassa, noin 45 m koilliseen toisesta nollapisteestä (koordinaatit noin $x=13855$, $y=69502$) näkyi noin 2,5 m nykyisen kadun pinnan alapuolella (noin 3,5 m mpy) hirsien sälöisiä päitä. Hirsien halkaisijat olivat noin 35 x 35 cm. Kahden-kolmen pirstoutuneen hirren alapuolella oli kaksi kiveä, joiden alla oli pohjasavikerros (Y10). Maata ei kaivettu puihin saakka, eikä niitä poistettu sillan rakentamisvaiheessa, vaan niiden koillissivulle tuli sepelikerros. Puiden tarkoitusta (sillan jäänteitä?) tai ikää ei voi varmasti sanoa, koska ne sijaitsivat täytemaakerroksen alapuolella, eikä välittömästi niiden alle, sivulle tai päälle liittynyt häiriintymättömiä kerrostumia ja niihin ajoitettavia löytöjä kuten muihin löytyneisiin siltarakenteisiin. (ks. diat 125230: 146, 149) Täytemaakerroksesta sillan molemmin puolin talteen otetut löydöt ajoittuvat myöhäisintään 1800-luvulle tai aiemmaksi. Kivisillan kiviseinämän takaa löytyneet hirret olivat jyrkempiä ja paremmin säilyneitä kuin aiemmin löytyneessä siltarakenteessa (R6). Samaa voi todeta verrattuna niitä toiseen sillan päätyyn (R8). Kaikki olivat nähdäkseni olleet ilman kostean maan säilyttävää vaikutusta – myös R12 kivisillan seinämän takana. Kohdalta on kuitenkin asemoitujen karttojen ja historiallisten tietojen perusteella kulkenut puisia siltoja aina 1700-luvun alusta 1800-luvun jälkimmäiselle puoliskolle asti (ks. johdanto sekä kartat 24, 26 ja 28). Jos kyseessä on sillan osa, sen ajoitus mahtuu tälle aikavälille. Hirsiiä

olisi tällöin säilynyt vähän leveyssuunnassa, vaikka ne olivat erittäin hyvässä kunnossa – on tietenkin mahdollista, että niistä eivät näkyneet kaikki. Hirret eivät jatkuneet kaivannon toisella reunalla, ja ajoituksellisen ja funktionaalisen epäselvän luonteensa takia hirret on numeroitu mahdolliseksi rakenteeksi (R12).

Silta

Kesällä kaivaustyöt taukosivat sillan rakentamisen ajaksi, ja työt jatkuivat syyskuussa. Töiden jatkuttua tarkastelin vielä aiemmin jo kaivettua siltakaivantoa, joka ulottui hieman kaupungintalon tontin piha-alueelle saakka. Jo kesällä tontin kulmauksessa oli ongelmana sortuva multamaa, joka kesä-heinäkuun kuivana kautena sortui vähitellen lisää. Sillan päädyssä oli edelleen avoinna tätä mullan ja tiilimurskeen sekaista maata (Y40). Sen vieressä oli sade huuhdellut kaapeleiden alapuolista maata, josta pilkisti puun pää. Puuta esille puhdistettaessa se osoittautui hirren pääksi (halkaisija noin 19 cm), jonka vieressä kulki poikkihirsi. Tämän alapuolella ja päällä oli myös puiden päitä (R8). Puurakenne paljastui noin 2,2 m:n matkalta, ja se jatkui vielä kaivamattomaan maahan. Silta sijaitsee noin 41-42 m toisesta nollapisteestä koilliseen ja siitä noin 6 m länsi-luoteeseen. Kaivinkone ei ollut vahingoittanut rakennetta lainkaan, koska sen yläpuolella kulkivat kaapelit. Näiden päällä oli noin 70 cm:n vahvuinen multakerros (Y49), joka jatkui vielä noin 5-10 cm kaapeleiden alla. Y49:n alla oli sekoittuneen maan kerros (vaaleaa hiekkaa, kiviä, tiilenpaloja ja soraa) (Y50). Kerrostuman paksuus vaihteli noin 30-80 cm. Näiden alapuolella oli noin 20-40 cm tiilensekaista tummaa hiekkaa (Y51), jonka alla oli mustaa, hiilen ja tiilen sekaista likamaata noin 40 cm (Y52). Mustan likamaan alapuolella oli noin 15 cm paksu harmaan, kostean likamaan kerros (Y53), jota puhdistettaessa tuli löytöjä: fajanssia, liitupiipun varren pätkiä, punasavikeramiikkaa ja saviaineeltaan vaaleita keramiikan paloja. Kerroksen alapuolella oli siltarakenne (R8), joka kulki itä-länsi-suunnassa, ja se jatkui kohti kaupungintaloa ja peittyi osin kaivamattomaan maahan. Toiselta sivulta veistetyyn poikkihirren (pituus ainakin 1,8 m, halkaisija noin 20 cm) päällä oli tiilimurskaa ja ohut lauta, jonka näkyvä pituus oli noin 2 m ja leveys noin 2-5 cm. Sen alapuolella kulki kaksi puuta; toinen oli laudan pää (halkaisija noin 5 cm ja leveys 20 cm) ja toinen hirsi (halkaisija noin 20 cm). Lisäksi poikkihirren alapuolella kulki puun kappale hieman viistoon. Siltarakenteen reunassa kulki myös hirsi (halkaisija noin 19 cm), jonka päällisyys tuoksui voimakkaasti tervalle –

rakennetta on siis mahdollisesti tervattu. Puut olivat melko lahoja, mutta poikki- ja päätyhirrestä sai vielä molemmista dendrokronologisen näytteen. Näistä poikkihirren näyte lähetettiin ajoitettavaksi, ja kaatoajankohta ajoittui vuosiin 1690-1720¹⁸. Rakenteen alapuolella ja sivulla oli noin 25-45 cm paksu kerros tummaa likamaata, johon oli sekoittunut hiiltä (Y54). Tämän alapuolella oli pohjasavi (Y10). Maan pinta oli kohdalla noin 5,82 m mpy, ja rakenteen korkeus oli noin 3,30 m mpy. (kartta 18) Silta on säilynyt syvällä maassa, ja sen säilymisen on tähän asti taannut kaupungintalon pihapiirin rakentamaton puistoalue.

1600-luvun puolella välissä on kohdalla itä-länsi-suunnassa kulkenut silta/siltoja, tosin ne sijoittuvat asemoidulla kartoilla enemmän koilliseen kuten Kaupunginojakin. Dendrokronologinen ajoitus ei kuitenkaan viittaa aivan näin vanhaan aikaan, vaan paikalla oleva rakenne ajoittuu mäntypuisen hirren kaatoajankohdan mukaan vuosiin noin 1690-1720. Puun pintaa oli veistetty, ja sen pintakerros oli osin lahonnut, joten tarkkaa kaatovuotta ei näytteestä saatu selville. Vanhat ja asemoidut kartat eivät anna täyttä selkoa siitä, mikä silloista on kyseessä. 1700-luvun alussa kohdalla sijainneet sillat suuntautuivat Kirkkokadun suuntaisesti ja 1600-luvun sillat viistoon kuten nyt löytynyt puurakenne. Iältään rakenne liittyy siis kuitenkin 1600-luvun loppuun/1700-luvun alkupuolelle. Tontin kulmaukseen on asemoitu viistoon rakennuksen pohja vuoden 1649 kartassa, mutta se sijoittuu hieman enemmän alavirtaan, eikä ikä viittaa näin vanhaan rakenteeseen. Löytynyt rakenne ei myöskään muistuta rakennuksen pohjaa, joten tämä mahdollisuus lienee epätodennäköinen. Koska nyt löytynyttä kohdetta ei täysin selkeästi voi liittää sijainniltaan mihinkään karttojen rakenteista, se täytyy jättää selkeästi yhdistämättä niihin. On tietenkin mahdollista, että kohdalla on ollut jokin pienempi silta/katurakenne, jota ei ole merkitty karttaan. Tätä vastaa puhuu kuitenkin v. 1748 kartta, johon on merkitty pienet kävelysillatkin. (kartat 23, 25-28) Sillasta paljastettiin nyt vain pääty, ja lisätutkimukset paljastaisivat rakenteesta ja sen laajuudesta varmasti lisää.

¹⁸ Ks. erillinen ajoitusraportti: Zetterberg Pentti, Oulun kaupungintalon ja Tuomiokirkon tonttien konekaivuussa esille tulleiden puisten siltarakenteiden iänmääritys, dendrokronologiset ajoitukset FIO3101 ja F4O3102. Dendrokronologian laboratorion ajoitusseloste 217. Joensuun yliopisto 2003, s. 1-5.

Kirkkokatu, väli Kaupunginoja-Asemakatu ja tontin 39 koilliskulma

Kartat: 19-22

Yhteydet: Y55-64, R9-11

Löydöt: KM 2002061: 68-167

Diakuvat: 125230: 160-183

Kivinen alue

Kaupunginojan pohjoispuolella jatkettiin Kirkkokadun kaivamista. Aluksi kaivettiin kaivanto syöksykaivoille vaaleaan ja harmaaseen täytemaahiekkaan (Y57). Kaivannosta tuli joitakin irtolöytöjä: fajanssiastian paloja, koristelemattomia liitupiipun varren pätkiä, tarkemmin määrittelemätöntä keramiikkaa ja lasin paloja. Kaivannon Kirkkokadulla sijaitsevaa syöksykaivoa käytettiin kolmantena nollapisteenä etäisyyksien mittaamisessa. Kadun seinämästä aloitettiin piirtämään profiilikarttaa viiden metrin päästä nollakohdasta, ja sekoittunut maakerros (Y57) näkyy osittain kartan alalaidassa. (kartta 19) Kerroksen yläpuolella näkyy tien pohjaussepeleli (Y55) ja vaalean ja tummemman, hienon hiekan kerros (Y56). Katu kaivettiin vain 130 cm:n syvyyteen maan pinnasta, joka oli noin 5 m mpy. Aivan heti sen alkupäässä, pohjaustasossa oli suuria kiviä, joista kaksi poistettiin (halkaisijat 80 ja 120 cm, paksuus molemmilla noin 30-40 cm). Ne sijaitsivat sekoittuneen maakerroksen alapuolella, noin seitsemän metrin päässä toisesta nollapisteestä ja siitä 1 m kaakkoon peräkkäin kadun suuntaisesti. Kiviä ympäröi sekoittunut maa (Y57), mutta niiden alapuolella oli tummempaa likamaata, joka ei näy profiilikartassa (ks. diat 125230: 162-163). Poistettuihin kiviin tai niiden alapuolelle ei liittynyt löytöjä. Tosin on huomattava, että niitä ympäröivää maata ei kaivettu. Aluetta kaivettiin eteenpäin, ja kiviä pilkotti edelleen osin kaivannon pohjassa. Kivinen alue näytti olevan samalla linjalla kuin isot kivet aina kaivannon loppuun saakka. Se sijaitsi noin 7-26,5 m kolmannesta nollapisteestä koilliseen, ja leveydeltään alue oli noin 3-4 m, mutta sen laajuutta oli hieman vaikea arvioida. Kivet olivat loppupäässä pieniä, noin 20-40 cm halkaisijaltaan, eikä niitä poistettu, vain niitä osittain päällystännyt sekoittunut maakerros (Y58), jossa oli sekaisin hienoa, vaaleaa hiekkaa (Y56), likamaalaikkuja ja tiilen paloja. On myös huomautettava, että kaivannon loppupäässä, noin 19,5 m kolmannesta nollapisteestä alkaen, maa-aines oli yhä enemmän mustaa

ja palaneen sekaista (Y58). Maata ei juurikaan näy profiilikartassa, ja löydötkin jäivät vähäiseksi. Kerrostumasta löytyi kolme liitupiipun varren pätkää, pieni pala kivisavikeramiikkaa, fajanssia ja palanutta, saviaineeltaan vaaleaa keramiikkaa. Kerrostuman yläpuolella ollut tien pohjaus, johon oli paikoitellen sekoittunut sen alapuolista kerrosta (Y56/Y58) oli kuitenkin runsaslöytöistä. Löytöihin kuului mm. runsaasti keramiikkaa, fajanssia, tarkemmin määrittelemätöntä keramiikkaa, liitupiippujen varsien pätkiä, joista yksi oli koristeltu, ja lasia (kartta 20).

Kivisen maan tarkoitus eikä syvyys selvinnyt, koska siihen ei kajottu. Onko se kenties rakennuksen pohjaa tai katuun liittyvä rakenne? Alue sijoittui suoraan nykyisen jalkakäytävän alapuolelle ja jatkui nähtävästi kaivannosta itä-kaakkoon – kaivamattomalle alueelle. Tulkintaa hankaloittaa osin alkuperäisten yläpuolisten kerrostumien puuttuminen, mutta kerrostuma Y58, ja varsinkin sen alareuna, josta löydöt tulivat, ajoittuu 1700-luvun loppupuolelle-1800-luvulle. Sieltä löytynyt koristellun liitupiipun varren pätkä ajoittuu aikaisintaan 1700-luvun loppupuolelle. Alue on numeroitu jälkikäteen rakenteeksi 11 (ks. diat 125230: 160-168), vaikka varmuutta sen luonteesta ei ole. 1700- ja 1800-luvulla kadut kulkivat suunnilleen nykyisten katujen suuntaisesti, mutta asuinkorttelit voivat sijaita osin myös nykyisten katujen alapuolella (ks. johdanto).

Kirkkokadun koillisprofiili muuttui huomattavasti kulmauksessa, sillä sieltä paljastui paksu, vahvimmillaan noin 80 cm, musta, palaneen sekainen likamaa, jossa oli jonkin verran kiviä (Y59). Kerrostumasta tuli saviaineeltaan vaaleaa keramiikkaa, punasavikeramiikkaa, liitupiipun varren pätkä, sulanutta lasia ja ikkunalasia. Kerrostuma ulottui lähelle nykyisen tien pintaa (noin 5,60 m mpy). Tämän yläpuolella oli noin reilun metrin matkalla havaittavissa pienten kivien selkeästi erottunut kerros, joka voi olla vanha tien pohja (R9). Musta kerros jatkui noin neljä metriä länsi-lounaaseen, mutta kaivannon alueelle sitä osui vain ohut vyöhyke. Kerroksen keskellä oli ohut, noin 5 cm:n paksuinen tuhkerkerros (Y60). Tämän jälkeen kaivannon täytti jälleen vaalea, nyt löydötön hiekkakerros (Y56), joka jatkui noin seitsemän metriä. Sen alapuolella oli välillä likamaata (Y59). Kaivannon pohjalla oli yksittäisiä, hyvin hauraita puita 2 kpl aivan täytehiekkakerroksen alapuolella. Kuitenkin pintaa puhdistettaessa ne sijoittuvat osin likamaahan ja hajosivat heti lastan koskiessa niihin. Puiden pituus noin 60-70 cm,

leveys noin 13 cm ja paksuus alle 1 cm. Lisäksi paikoitellen oli havaittavissa pientä puusälää. Valokuvasin puut (ks. diat 125230: 173, 176), eikä niitä poistettu vaan peitettiin harsolla, jonka päälle laitettiin eristemaakerros. Puiden suuntaus oli Kirkkokadun suuntainen, ja niiden etäisyys kaivannon itä-kaakkoislaidasta oli noin 7-8 m ja koillisreunasta noin 2 m. Puut sijaitsivat noin 4,80 m mpy. Niitä ympäröivä likamaa ja yläpuolinen kerrostuma oli löydötöntä, joten puita ole merkitty rakenneluetteloon. (kartat 20-21)

Rakennuksen pohja?

Noin 11-12 m kaivannon koilliskulmauksesta Asemakadun vierellä alkoi jälleen tumma, palaneen sekainen likamaa-alue (Y61), josta noin 16-22 m:n päästä Kirkkokadun kulmauksesta tuli myös löytöjä, varsinkin hiilen sekaisesta alueesta, joka sijaitsi noin 20-21 m:n kohdalla. Likamaa-alue oli paksuimmillaan noin metrin. Löydöt tulivat jälleen profiilia puhdistettaessa. Näitä ovat mm. yhden äyrin pronssiraha vuodelta 1719 (ks. löydöt), metallinpalat, rautanaulat, liitupiipun varren pätkät ja saviaineeltaan vaalea keramiikka, ja ne löytyivät kartalle piirrettyjen kivien (halkaisijat noin 10-40 cm, yksi suurempi noin 80 cm), todennäköisen rakennuksen pohjan osan (R10) tuntumasta (kartta 21). Seinämän viereinen likamaakerrostuma sisälsi myös kiviä, hiiltä ja jonkin verran tiilen paloja. Alueen profiili on piirretty tarkempaan mittakaavaan, jotta kerrostuman yksityiskohdat kävisivät paremmin ilmi (kartat 20-22). Profiilin vieressä, noin 17,5 m Kirkkokadun kulmauksesta, oli myös noin 40 cm korkea ja 25 cm leveä puu pystyssä osin likamaassa, jonka valokuvasin ennen sen poistoa (ks. dia 125230: 180). Puu ulottui yläosastaan vaaleaan, hienoon täytehiekkään (Y61) ja oli laho, eikä se jatkunut pohjaustason alapuolelle, joten kyseessä voi olla myöhään maahan isketty puu. Likamaa-alueen leveys oli noin 2 metriä, pituus 6 m ja paksuus noin 20-60 cm, ja se päättyi täytehiekkakerrokseen, jota ei dokumentoitu. (kartta 22)

Löytöaineiston mukaan profiilin kerrostuma ajoittuu 1700-luvun alkuun. Metalliesineet liittyvät rakennukseen, joten todennäköisesti profiilissa olleet ja siten edelleen säilyneet kivet ovat rakennuksen pohjaa, joka jatkuu nykyisen Asemakadun alle. Likamaa jatkui kaivannon alapuolelle. Kulmauksen koillisreunalle on merkitty pieniä, tarkoitukseltaan

tuntemattomia rakennuksia 1763 vuoden tilannetta kuvaavaan karttaan (ks. johdanto ja kartta 24), joten kyseessä saattaa olla joku näistä tai aikaisempi rakennus.

Loppuosa kulmauksesta (kartta 1) oli sekoittuneen maan kerrosta (Y64), jonka päällä oli tien pohjaus. Sekoittuneen maan alaosasta, varsinkin Kaupunginojan puoleiselta sivulta, jossa oli joitakin hiilensekaisia, pieniä, halkaisijaltaan korkeintaan noin 30 cm likamaalaikkuja, tuli myös löytöjä, joihin kuului mm. punasavikeramiikkaa, saviaineeltaan vaaleaa keramiikkaa, fajanssia, liitupiipun varren pätkiä, ikkunalasia ja rautakuonaa. Kerrostumassa oli myös tiilimurskettä ja kokonaisiaakin tiiliä. Tummemmat maalaikut olivat siellä täällä hajallaan. Kaivannon pohjaosasta tuli myös eläinten luita. Kolmen metrin päässä koillisprofiilista länsi-luoteeseen oli havaittavissa kiviä epämääräisessä ”läjässä” pienellä alalla sekoittuneessa maassa heti nykyisen tien pohjauksen alapuolelta alkaen ja jatkuen lähes kaivettuun syvyyteen saakka. Kivet sijaitsivat noin 17-19 metrin päässä kaivannon itä-kaakkoislaidasta. Kivet poistettiin, eikä niitä jatkunut kaivamattomaan maahan. Niiden mahdollinen tarkoitus jäi tuntemattomaksi, eivätkä ne olleet yhteydessä profiilista havaittuihin kiviin, eikä niiden yhteyteen liittynyt löytöjä.

3. LÖYDÖT

Valvotulta alueelta talteen otettu löytöaineisto edustaa melko tyypillistä historiallisen ajan asutuksen löytöaineistoa. Huolimatta tosiasiaista, että kaivinkoneen kauhassa meni todennäköisesti huomattava osa kerrostumien löydöistä, löytyi maasta tai taso- ja profiilikarttoja maata puhdistettaessa jonkin verran katkelmallisia löytöjä, joista hyvin monet olivat palaneet, varsinkin lasi. Seuraavassa on niistä yleiskuvaus ja hieman esimerkkejä löytölajeittain sekä erittäin lyhyesti esineistön tyypillisistä piirteistä ja ajoituksesta, mutta myös osin viitteitä teoksiin mistä tietoja löytyy tarkemmin. Osa viitteistä on toisen käden tietoja (merkintä: viitteineen). Löytöjen tarkemmat löytö- ja yhteystiedot löytyvät löytöluettelosta. Katkelmallisista löydöistä on yleensä mitattu löytöluetteluun vain painot tai mittoja, jotka kertovat jotain oleellista esineestä kuten astian suun halkaisija. Liitupiippujen halkaisijat on mitattu niiden erottamiseksi. Löytöaineistosta, sen eri löytölajien kappalemääristä ja painoista ei ole tehty taulukkoa, koska kyseessä ovat valvontatilanteessa talteen otetut löydöt ja niiden määrä ja laatu suhteessa kaivettujen alueiden määrään ei ole tarkka.

Metalliesineet

Suurin osa löytyneistä metalliaineistosta oli vääntyneitä, taottuja rautanauvoja. Löytöaineistoon kuului myös kaksi rahaa (KM 2002061: 31 ja 144). Näistä jälkimmäinen oli vuodelta 1719, yhden äyrin kuparikolikko Ulrika Eleonooran ajalta. Ensimmäinen ajoittuu jo vuoteen 1717, ja kyseessä on kuparitaaleri, hätäraha Kaarle XII:n ajalta.¹⁹ Lisäksi löytyi yksi hela (KM 2002061: 32), vääntynyt pyöreänuppinen nappi (KM 2002061: 33), lukon osa (KM 2002061: 145) ja erilaisia, osin sulaneita metallin paloja (KM 2002061: 146), joista yksi oli peräisin kattopelistä. Löytöaineistoon kuului myös rautakuonaa (esim. KM 2002061: 1).

¹⁹ Suulliset tiedonannot 31.10.2002 ja 7.11.2002 konservaattori Jari Heinonen, joka tulkitsee rahoissa säilyneet leimat. Tiedot rahoista teoksesta: Tingström Bertel, Svensk numismatisk upplagsbog. Mynt och bild 1521-1972. Stockholm 1972. Taaleri: s. 179, raha 31 ja äyri: s. 182 ja raha 10.

Keramiikka

Yleisin löytölaji on keramiikka. Yksi löytyneistä keramiikkalaaduista on lyijylasitettu punasavikeramiikka, jota löytyi myös suurimpina paloja. Suurimmat palat ovat astioiden, todennäköisesti laakeiden vatiin reunoista, joiden useimpien koristuksena on viivoitusta tai aaltoilevaa koristelua, jyrkempänä tai sirompana (esim. KM 2002061: 54, liite 1). Useimmin viivoitus on valkoista, joissakin paloissa on myös vihreää ja punaruskeaa maalauskoristelua. Muutamissa astioiden paloissa on näiden aiheiden joukossa myös piste- ja pallokoristelua (esim. KM 2002061: 18, liite 1). Useimmiten koristelua on sisäpinnoilla, mutta joskus paloissa on havaittavissa maalausta molemmilla puolilla. Vatiin reunat ovat usein taivutettuja. Ulkopuolella on usein kohoumia, profilointia. Lyijylasitus on useimmiten kellertävää (esim. KM 2002061: 18), harvemmin kirkkaan keltaista (KM 2002061: 159), joskus vihreää (esim. KM 2002061: 159) tai vihertävää (esim. KM 2002061: 14) ja padan osissa myös ruskeaa (esim. KM 2002061: 42). Kolmijalkapatojen onttoja kahvoja löytyi kaksi, joissa molemmissa on nuppikoristelu (KM 2002061: 40-41), sekä yksi kahvan pala (KM 2002061: 17). Lisäksi löytyi yksi kolmijalkapadan jalka (KM 2002061: 42, liite 1). Osa punasavikeramiikasta on myös astioiden pohjapaloja (esim. KM 2002061: 24), ja lisäksi löytyi useita kylkipaloja. Kaksi punasavista palaa on todennäköisin peräisin kakluuneista. Molemmissa paloissa on kirkkaankeltainen lasitus (KM 2002061: 131 ja 161). Yhdessä punasaviastian palassa on myös keskellä reikä (KM 2002061: 22).

Esimerkiksi bolus-koristeltu punasavikeramiikka oli halvempaa käyttökeramiikkaa, jota käytettiin esimerkiksi ruoan tarjoilemiseen. Vadeissa oli usein profilointia ulkopinnalla koriste- ja tarttumapintana. Punasavesta valmistettiin myös kolmijalkaisia patoja, joille ominaista olivat ontot kahvat, joissa oli nuppi. Ontot kahvat kuumentivat hitaasti. Jalat eivät sen sijaan olleet onttoja. Padoissa valmistettiin esimerkiksi ruokaa. Molempia käytettiin jo 1500-1600-luvuilla.²⁰ Punasavikeramiikkaa tuotiin ulkomailta, Pohjois-Saksasta, Hollannista, Etelä-Skandinaviasta ja Itämeren kaakkoisrannikolta, 1700-luvulle asti, ja paikallisesti keramiikkaa valmistettiin myös 1700- ja 1800-lukujen Suomessa.²¹

²⁰ Esim. Niukkanen 1994, s. 312-316 viitteineen.

²¹ Niukkanen 2000, s. 77-78 viitteineen.

Kaivetuilta alueilta löytyi jonkin verran myös fajanssiastian paloja. Löytyneet fajanssipalat ovat massaltaan huokoisia ja kellertäviä, ja ne on tinalasitettu valkoiseksi molemmin puolin. Suurimassa osassa paloja ollut koristelu on ”kukkamaista” tai kasviaiheista ja väriltään tummansinistä (esim. KM 2002061: 39, 62, ks. jälkimäinen liite 1), ja vain yhdessä löydössä on vaaleanpunaista maalauskoristelua (KM 2002061: 126).

Fajanssiastiat kuuluivat varakkaamman väestön käyttöastioihin. Koristelu jäljitteli kiinalaista posliinia, ja fajanssi yleistyi 1500- ja varsinkin 1600-luvulla. Astioita valmistettiin Hollannissa. Fajanssi tinalasitettiin molemmin puolin, toisin kuin majolikaastiat, joiden näkymättömälle alapuolelle tehtiin lyijylasitus. Fajanssista tehtiin yleisesti sisäpuolelta koristeltuja vateja, joskus ruukkuja ja tuoppeja.²² Yhtään alueelta löytyneistä kappaleista ei voinut luokitella majolikaksi, koska sillä niille tyypillinen lyijylasitteinen alapuoli puuttui.

Keraamisista paloista näyttävin lienee saviaineeltaan vaalea, lyijylasitettu pala, jonka kahden savikerroksen välissä on lasitusta, joka on sulanut ylemmän pinnan taidokkaan kaiverruskoristelun läpi (KM 2002061: 92, liite 1). On epäselvää, mistä kappale on peräisin. Valvottavalta alueelta löytyi myös muita runsaasti valkoisen tai kermanvärisen lyijylasitteen omaavia, saviaineeltaan vaaleiden tai valkoisten keramiikka-astioiden paloja, jotka ovat koristelemattomia. Kappaleet ovat useimmiten peräisin lautasten tai vatiin reunoista ja kyljistä. Lisäksi löytöaineistoon kuuluu samankaltaisesta saviaineksesta valmistettuja maalauskoristeisia astioiden paloja. Koristeaiheina on mm. kukkamaisia pallokuvioita (esim. KM 2002061: 77 ja 104, liite 1) tai aaltoileva reunus, jossa on sinistä tai vihreää pystyviivaviivakoristelua (KM 2002061: 75 (liite 1), 76 ja 79). Keramiikka-astioiden paloissa tavattava pinta tai lasitus on myös joskus tummanharmaa, hieman sinertävä tai vihertävä. Nämä kappaleet ovat koristelemattomia, mutta saviaines on valkoista (esim. KM 2002061: 104, 105 ja 109). Joidenkin palojen pinta on tummansininen (esim. KM 2002061: 87, liite 1). Saviaineeltaan vaaleat palat on tästä syystä pelkästään laitettu alueittain järjestykseen sen mukaan, ovatko ne reuna-, kylki- vai pohjapaloja. Niitä ei ole luokiteltu fajanssiksi, koska niissä ei ole tinalasitusta, ja posliiniksi niiden saviaines on liian huokoista.

²² Niukkanen 1994, s. 321 viitteineen; Niukkanen 2000, s. 81 viitteineen.

Löytöaineistoon kuului myös saviainekseltaan harmaan ruukun suupala (KM 2002061: 112, liite 1), joka oli palanut. Sen sisäpinta on kiiltävä, ulkopinta lasittamaton ja suu on profiloitu. Astia on dreijattu. Kappaleen ulkonäkö sopii mustasavikeramiikan kuvaukseen²³, mutta kyseessä voi olla jokin muukin keramiikkalaatu, joten määrittely on jätetty avoimeksi.

Kaksi pientä katkelmaa on peräisin kivisavikeraamisesta astioista. Kirkkokadulta löytyneistä paloista toinen on saviainekseltaan harmaa, ja sen ulkopinta on suolalasilasitettu röpyläiseksi ja väriltään sen alapuoli on punaruskea (KM 2002061: 111). Toinen pala on vaaleamman harmaata savea, jonka ulkopinnalla on väritön lasite, nähtävästi lyijylasite (KM 2002061: 128). Molempien sisäpinnat ovat lasittamattomia.

Kivitavaraa tuotiin Suomeen Pohjois-Saksasta mm. Reinin alueelta. Niiden materiaalina oli preglasiaalinen valkosavi, jota voimakkaassa lämmössä poltettuna muuttuu täysin vedenpitäväksi. Kivisavikeramiikalle tunnusomainen on ulkopinnalla oleva suolalasilasite, jonka alapuolella voi olla metallioksidein värjätty saviliete. Muita käytettyjä lasitteita ovat tuhka- ja lyijylasite. Koska astiat pitivät vettä, niistä tehtiin kannuja, juoma-astioita, kuljetus- ja säilytysastioita. Tällaisia astioita löytyy runsaasti kaupunki- ja maaseutualueilta 1500- ja 1700-luvulta Pohjois-Euroopasta ja myös Suomen kaupungeista. Yksi tyypillinen löytölaji on 1700- ja 1800-luvuille ominaiset mineraalivesipullot, "seltteripullot", joita täytettiin mm. Seltersin lähteellä (v. 1803-1866). Vettä kuljetettiin juomatarkoituksessa, mutta myös lääkkeeksi sekä myöhemmin pulloja täytettiin vahvemmillä juomilla. Kivisavikeramiikkaa kuvaillaan mm. sanoin: "vaalean harmaa massa, ruskea saviliete ja suolalasilasitus ulkopinnalla".²⁴ Toinen löytyneistä kappaleista vastaa täsmälleen kuvausta. Paloissa ei ole leimoja, joten niiden alkuperä ei ole täysin selvä.

Liitupiipun varren pätkät ovat yleisiä myös tässä aineistossa. Useimmat liitupiipun varsien katkenneista pätkistä ovat koristelemattomia. Kaksi liitupiipun varren pätkistä on koristeltu pelkästään geometrisin kuvioin. Yhdessä palassa on sahalaitaista koristelua, jonka vieressä kokonainen reikä ja toinen reiän osa siitä 18 mm:n päässä (KM

²³ Niukkanen 2000, s. 74-75 viitteineen.

²⁴ Niukkanen 2000, s. 78-81 viitteineen.

2002061: 26). Toisessa palassa on useita rivejä sahalaitaista koristelua ja yksi rivi kierrekuviota (KM 2002061: 45). Yhdessä liitupiipun varren pätkässä on teksti ”..tockholm” (KM 2002061: 114). Tekstin yläpuolella on hahmotettavissa myös kirjaimia: ”..vetterv..”. Sanojen välillä on pisteytystä ja niiden ylä- ja alapuolella aaltoileva viiva. Vain yksi löydöistä oli pesän osa, jonka kannan sivuilla ovat leimat N ja 2 vaakatasossa (KM 2002061:35). (liite 1)

Liitupiippuja on hankala ajoittaa tarkasti pelkkien geometrinen koristeaiheiden, kuten sahalaitakoristelun avulla, koska ne voivat ajoittua 1600-1800-luvulle. Myöskään piippujen varsien rei'ittämiselle ei tunneta selitystä, muuta kuin, että ne muistuttavat huilua. Sen sijaan teksti ”..tockholm..”, eli Stockholm, ja ”..vetterv..” eli Wettervik viittaavat Tukholmaan Carl Wettervikiin, piipputehtailijaan, joka valmisti piippuja 1700-luvun loppupuolella. Tiedot numeroitujen piippujen pesien olemassaolosta ajoittuvat varhaisimmillaan Tukholmaan, vuoteen 1743 (Jacob Cromin perunkirjat). Samanlaisia piippuja valmistettiin myös Ålingsåsissa.²⁵

Lasi

Kaikista vähiten löytöaineistoon kuului tunnistettavia lasiesineiden paloja. Sulaneita ja rikkoutuneita lasin paloja on sen sijaan runsaasti. Kaivinkoneella kaivettaessa palat ovat luultavasti rikkoutuneet entisestään. Väriltään ne ovat eri vihreän sävyjä, paksuimmat, lähes läpinäkymättömät kenties pulloista (esim. KM 2002061: 122), mutta joukossa on myös runsaasti turkoosin värisiä ja paksuja, tai turkoosinsinisiä ja hyvin ohuita, sulaneita lasin kappaleita (esim. KM 2002061: 120 ja 121). Vain yhdestä, tasapohjaisesta tai kannellisesta lasiesineestä on runsaasti paloja (KM 2002061: 6), ja tämäkin on peräisin todennäköisesti 1900-luvulle ajoittuvasta kivijalasta (R2). Toinen tyypillinen lasilöytölaji on ikkunalasien palat, joiden siruja löytyi runsaasti, eri paksuisina ja eri vihreiden sävyisinä. Ikkunalasien palojen paksuudet vaihtelivat 1,5-3 mm. Useimmat näistäkin paloista ovat palaneet.²⁶

²⁵ Makkonen 1991, s. 48-49, 60-62 viitteineen.

²⁶ Ks. tietoja laseista esim. Haggrén 1994, s. 282-310.

Muut

Löytöaineistoon kuuluu myös lähinnä epämääräiseksi luokiteltavia löytöjä kuten pieni kotilo (KM 2002061: 148). Tämä oli tiili- ja hiilimurskeisen likamaan seassa (Y61) mahdollisessa rakennuksen pohjassa (R10). Lisäksi alueella oli eläinten luita, leukaluita, kylkiluita, hampaita, sarven kappaleita, mutta valvontatilanteeseen annettujen ohjeiden mukaan niitä ei kerätty talteen. Jos kyseessä olisi tutkimuksellinen kaivaus, niiden talteen otto olisi kuitenkin mielekästä. Luumäärityksen perusteella tunnistettaisiin mahdolliset kotieläimet ja ruuanjäteluut. Kaivinkoneella sekoitetussa kontekstissa, niiden analysointi ei kuitenkaan kerro paljon. Kirjallisuudesta löytyy kylläkin katuihin ja eläimiin liittyen mielenkiintoinen yksityiskohta ajan elämästä, joka kertoo, kuinka erilaista elämä tuolloin kaupungeissa oli. On kuvattu, että 1700- ja vielä 1800-luvunkin Oulussa kotieläimet, erityisesti mainitaan vasikat, siat ja koirat ”juoksentelivat kaduilla liikennettä häiriten”. Tällainen oli kielletty asetuksin, mutta kieltoja ei noudatettu.²⁷

Kirjallisuus

Haggrén 1994	Haggrén Georg, Pikarit, ikkunat ja muut lasit – Helsingin porvarien haurasta ylellisyyttä ja arkiesineistöä. Helsinki 1550-1640. Narinkka. Jyväskylä 1994, s. 282-310.
Halila 1953	Halila Aimo, Oulun kaupungin historia II (1721-1809). Oulu 1953.
Makkonen 1991	Makkonen Merja, Pohjois-Suomen kaivausmateriaalien savipiippujen ajoittaminen ja tyypittely. Yleisen historian pro gradu –työ. Oulun yliopisto. Historian laitos. 1991.
Mellanen 1994	Mellanen Jaana, ”..päiväni ovat haihtuneet kuin savu..” – 1600-luvun tupakkapiiput Helsingin

²⁷ Halila 1953, s. 78-79.

Vanhassakaupungissa. Helsinki 1550-1640.
Narinkka. Jyväskylä 1994, s. 258-281.

Niukkanen 1994

Niukkanen Marianna, Renessanssi keittiössä –
Vanhankaupungin keramiikka-astiat. Helsinki 1550-
1640. Narinkka. Jyväskylä 1994, s. 311-332.

Niukkanen 2000

Niukkanen Marianna, Jacoba-kannusta ja
jyllantilaispadasta seltteripulloon – Historiallisen
ajan keramiikka Laukon kartanosta. Vesilahden
Laukko. Linna, kartano, koti. Archaeologia Medii Aevi
Finlandiae IV. Kaarina 2000, s. 73-84.

4. YHTEENVETO

Oulun kaupungin Tekninen keskus kaivautti auki kesällä ja syksyllä 2002 kaupungintalon tontin ympäristössä kolme katua, osan Torikatua, Hallituskatua, Kirkkokatua ja kaupungintalon tontin (tontti 39) koilliskulman, jolloin samalla purettiin Kirkkokadun vanha silta. Pinta-alaa kaivetuilla alueilla oli yhteensä noin 3710 m². Eniten kulttuurikerroksia oli säilynyt Hallituskadun luoteispäässä, Kirkkokadulla ja Kaupungintalon tontin koilliskulmassa sekä osassa puretun sillan Kaupunginojan eteläpuolista seinämää kaupungintalon tontin puolella. Hallituskadun luoteispäässä löydölliset kerrostumat jatkuivat koskemattomina kohti merenrantaa, katua länsiluoteeseen. Osassa Kirkkokatua ja kaupungintalon tontin koilliskulmassa likamaakerrostumat jatkuivat myös koskemattomina kaivetun syvyyden alapuolelle. Kirkkokadun kaivannon koillisprofiilissa näkyi, että katua oli kaivettu osin koilliseen, kohti tuomiokirkon mäkeä ja Franzénin puistoa, kuten myös Kirkkokadun itäpuolta reunustaville tonteille. Suuri osa edellisen alueen kaivannon koillisprofiilista Asemakatua vasten ja Kirkkokadun itä-kaakkoisreunassa sisälsi myös säilyneitä kerrostumia ja löytöjä, jotka jatkuivat myös kaivannon alapuolelle. Valvonnan aikana Torikadun kaupungintalon puoleiselta ajokaistalta poistettiin vain kadun asfaltti ja sen alainen pohjustus, sekä kaivettiin yksi pieni kaivanto, joten sen kerrostumista ei voi tehdä laajakantoisia kuvauksia.

Valvotut katualueet noudattavat suunnilleen jo 1700-luvulla samoilla paikkeilla olleita katulinjoja. Varmoja merkkejä 1600-luvun kortteleista ja tai niiden rakennelmista ei katualueilta tullut. Tulkintoja vaikeuttivat osin poistetut ja sekoittuneet maakerrokset, joissa oli sekaisin runsaasti irtolöytöjä, ja rakenteiden yläpuolisten kerrostumien puuttuminen. Katujen profiileista tulleet kerrostumatkaan eivät olleet aina samoja kuin katualueilla ovat. Vaikka Oulu on palanut monta kertaa, ja historiallisten lähteiden perusteella niiden tarkat vuodet tiedetään, ei löytyneitä "palokerroksien" osia voi tarkasti yhdistää näihin vuosiin. Pelkän löytöaineiston perusteella vain osin säilyneiden kerrosten ajoittaminen voi olla hankalaa, sillä tyypillisimmät esinemuodot ovat olleet käytössä monta sataa vuotta.

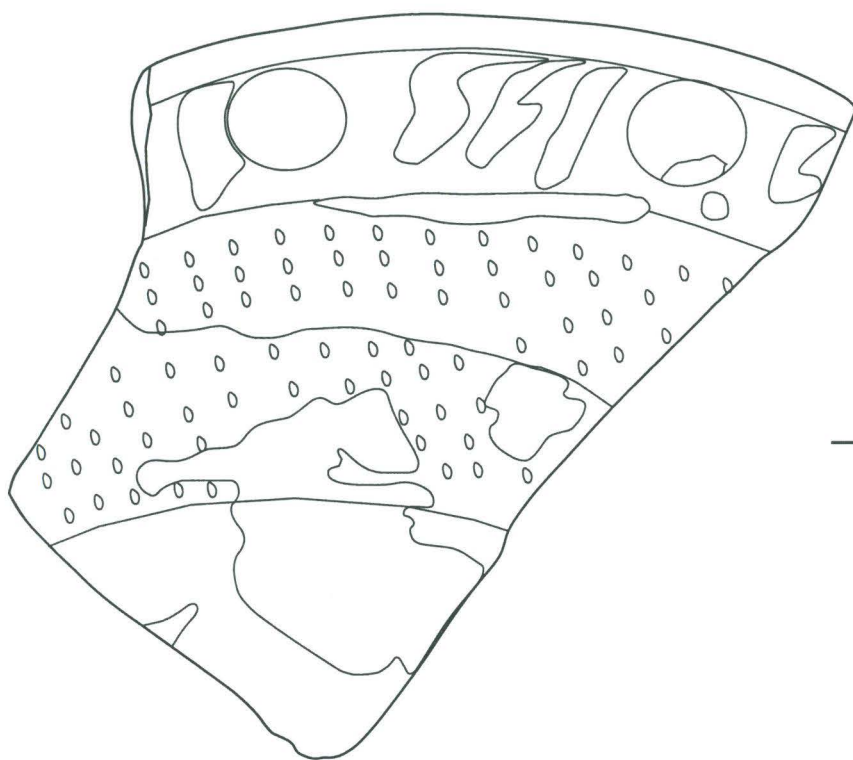
Hallituskadun kaivannon länsi-luoteisinta, osin 1700-luvulle ajoittuvaa päätyä lukuun ottamatta (Hallitus- ja Torikadun risteys) kadulta löytyneet rakenteet voidaan ajoittaa luultavimmin 1900-luvulle. Yksi epävarma rakenne saattaa olla kuitenkin vanhempi (1800-luku?). Rakenne jatkui kaupungintalon pihaan. Hallituskatua on luultavasti levennetty 1900-luvun aikana, sillä betonivaluisia ja raudoitettuja rakennuksien pohjarakenteita oli useita metrejä nykyisestä lounaisreunasta kadun reunasta koilliseen. Tämä kadunosa aina Kirkkokadun kulmaan saakka oli kaivettu ja täyttömailla täytetty. Kadun koillislaidasta, joka vain ”pohjattiin” ilman putkikaivantoja, on mahdollista löytää vielä säilyneitä kerrostumia perusparannuksen alapuolelta. Kirkkokadun osan Hallituskadun kulmasta sen jatkumiskohtaan kadun toisella puolella voi todeta myös olevan jo melko perusteellisesti kaivettu. Kadun kaakkoissivu oli viemäröity ja kaapeloitu, mutta toinen puoli kadusta kaivettiin vain reilun metrin syvyyteen, joten sen alapuolen tilanne on epäselvä.

Parhaiten säilyneet muinaisjäännökset olivatkin Kirkkokadulla kaupungintalon tontin edustalla ja Kaupunginojan seinämässä. Kirkkokadun ”katusilta”, jota oli säilynyt yhteensä noin 11 m x 5,2 m, ja sen vierestä tulleet epämääräiset kivi- ja puurakenteet ajoittuvat löytöaineiston ja vanhojen karttojen perusteella jo 1700-luvun alkupuolelle. Nämä jatkuivat kaivetun pohjauksen alapuolelle koskemattomana. Kaupunginojan seinämästä löytynyt puusillan pää, joka paljastui leveydeltään vain osittain (n. 2 m), ajoittuu dendrokronologisen ajoituksen perusteella (puun kaatoajankohta) 1690-1720-luvulle. Silta näytti puhdistettaessa jatkuvan pituussuunnassa, itä-länsi-suunnassa kaupungintalon pihaan ja pohjoiseen sillan leveyssuunnassa. Kaupunginojan pohjoispuoliselta Kirkkokadun osalta ja kaupungintalon tontin koilliskulmauksesta löytyi osin sekoittuneita maakerroksia, tosin runsaslöytöisiä. Niiden alapuolella oli Kirkkokadun suuntaisesti pitkä, noin 20 m ja 3-4 m leveä kivinen alue, kenties rakennuksen pohja, jonka luonne jäi tosin epäselväksi, koska sitä ei kaivettu esiin. Rakenteen yläpuolinen kerrostuma ajoittuu löytöaineiston mukaan, 1700-luvun lopulle tai 1800-luvun alkuun, ja kivirakenne säilyi kaivannossa lähes vahingoittumattomana ja voi jatkua viereiselle tontille. Kaupungintalon tontin koilliskulmauksesta löytyi vain osin paljastettu kivirakenne, jonka kerrostuma ajoittuu profiilista löytyneen rakennukseen liittyvän metalliaineiston perusteella 1700-luvulle, jopa sen alkupuolelle. Profiilissa olleet kivet, siis todennäköinen rakennuksen pohja, jatkui nykyisen Asemakadun alle.

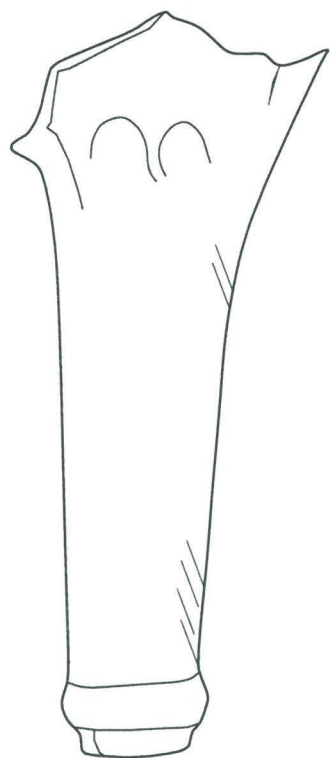
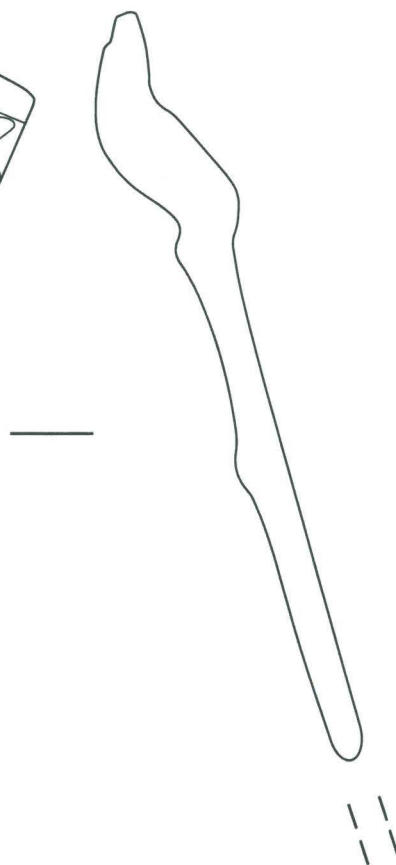
Kaupungintalon ympäristön katualueilla suoritettut arkeologiset valvonnat osoittivat, että myös nykyiset katualueet voivat olla edelleen arkeologisesti mielenkiintoisia kohteita. Siellä missä muinaisjäänöksiä oli säilynyt, niiden laajuus oli melko suuri, ja matalissa kaivannoissa ne säilyivät edelleen osittain. Näille jo osin kaivetuille alueille tai niiden lähikaduille ja tonteille tulevaisuudessa suuntautuvia kaivaustoimia suunniteltaessa on syytä ottaa hyvissä ajoin yhteyttä Museovirastoon, Oulun yliopiston Arkeologian laboratorioon tai Pohjois-Pohjanmaan museoon, jotta on mahdollista arvioida alueille tarvittavien mahdollisten arkeologisten toimenpiteiden kuten valvontojen tai pelastuskaivausten tarve.

Oulussa 16.2.2003

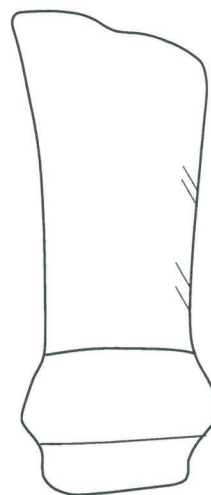

Teija Oikarinen

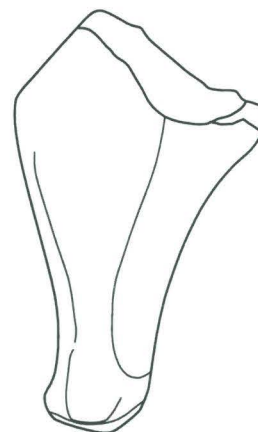
KM 2002061:18

KM 2002061:40

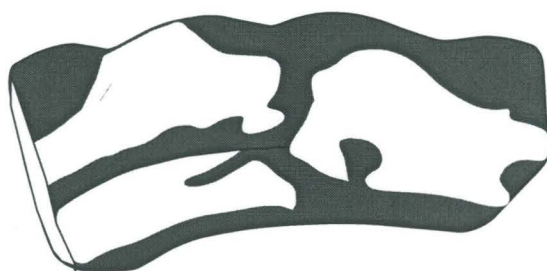
KM 2002061:41

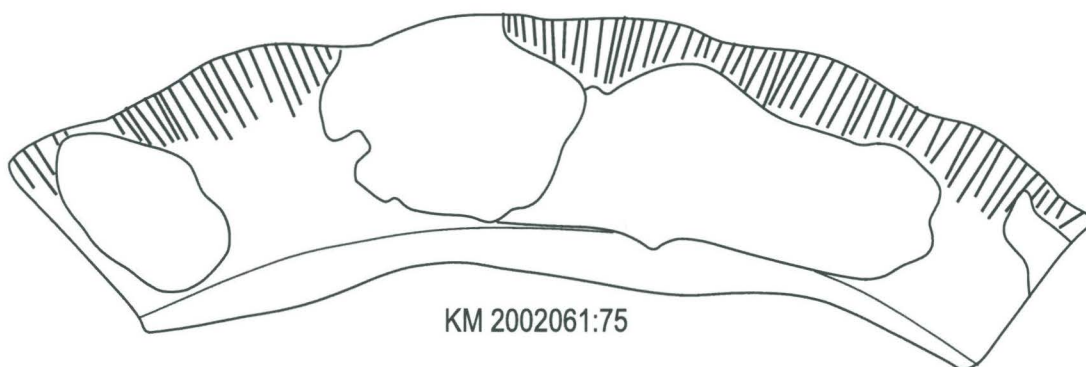
KM 2002061:42

KM 2002061:62

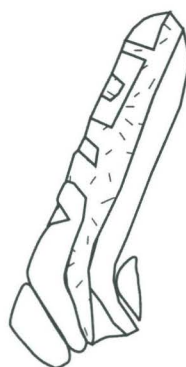
KM 2002061:87

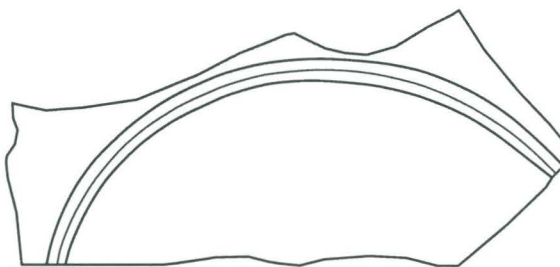
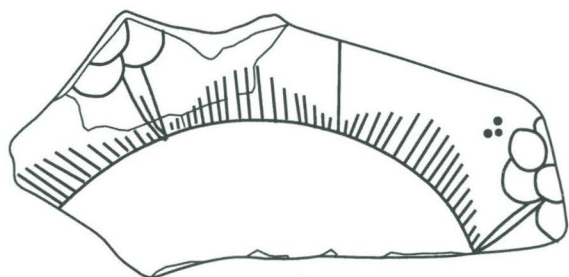
KM 2002061:75

KM 2002061:92

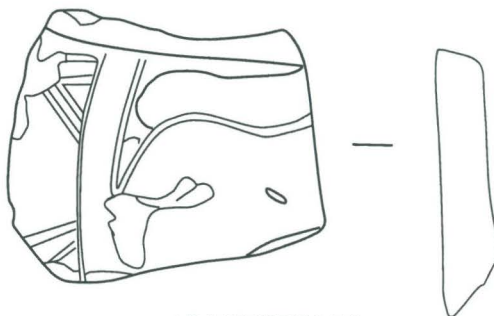
□ Lasitusta

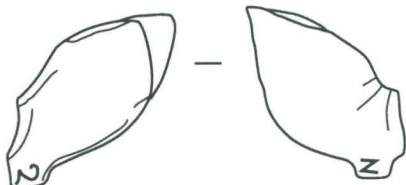
KM 2002061:104

KM 2002061:26

KM 2002061:54

KM 2002061:35

KM 2002061:45

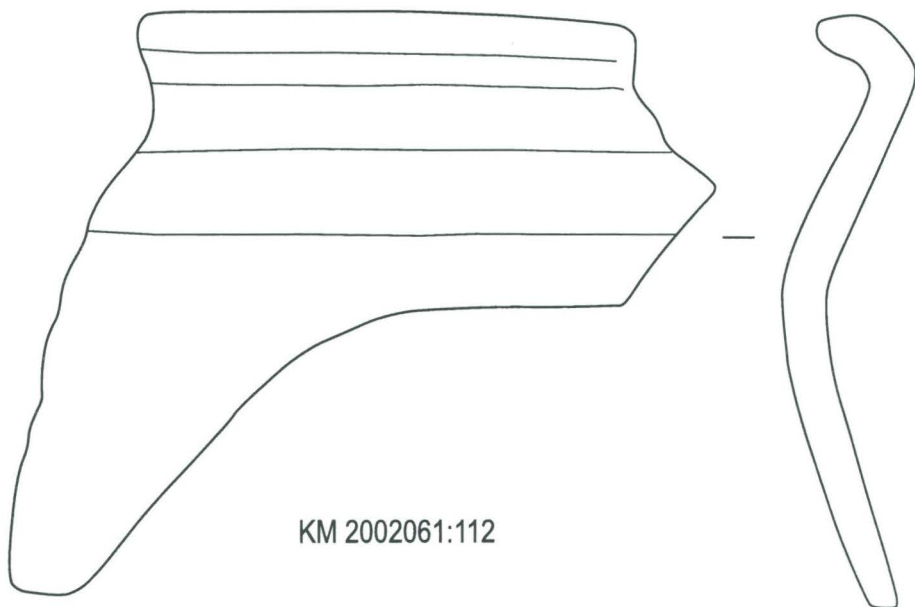

KM 2002061:77

KM 2002061:114

VE .. VETTERV..
TOC .. TOCKHOLM

KM 2002061:112

RAKENNE- JA YHTEYSLUETTELO

RAKENTEET

Sijainnit on mitattu nollapisteistä suoraan katujen suuntaisesti tai niiden vastakkaiseen suuntaan, ei alunperin ilmansuuntien mukaan.

- R1 **Hallituskatu.** Rakennuksen peruskiveystä. Torikadun ja Hallituskadun kulmassa sijaitsevan rakennuksen kellaritilat on rakennettu 1700-luvulla. Tietyöt paljastivat osan 5,2 m peruskiveystä itä-kaakkoon. Perustuksen osan korkeus oli noin 80-90 cm. Alueen ensimmäinen nollapiste perustuksen länsi-luoteispäädystä. Kartta 2.
- R2 **Torikatu ja Hallituskatu.** Rakennuksen peruskiveys. Noin 17 m nollakohdasta pitkin Hallituskatua alkoi kivijalka, jota paljastettiin Torikatua myöten lounaaseen 11 m:n pätkä, ja Hallituskatua pitkin 13 m itä-kaakkoon, jolloin löytyi rakennuksen toinen kulma. Nuori tai kaiveltu, sillä ainakin silmämääräisesti vahingoittumattoman peruskiveyksen alta meni 1900-luvun alussa vedetty vesijohto. Kartat 4-7.
- R3 **Hallituskatu.** Kaupungintalon kaakkoiskulman lähelle kaivetusta viemärikaivannosta löytynyt kiveys. Sijaitti noin 77-81 m itä-kaakkoon ensimmäisestä nollapisteestä ja siitä noin 14 m koilliseen, katukiveyksen reunan ulkopuolelle. 1800- tai 1900-luvulta? Kartat 9-10.
- R4 **Hallituskatu.** Puun päitä vaalean hiekan sekaisessa kerroksessa, jonka lähellä oli myös likamaata ja hiiltä. Sijaitti 115-116 m ensimmäisestä nollapisteestä ja siitä 6 m alkaen koilliseen. Ajoitus mahdollisesti 1900-luku. Kartta 11.
- R5 **Kirkkokatu.** Epämääräinen rakenne. Noin 10 m toisesta nollapisteestä koilliseen sijainnut hiiltynyt noin 2,2 m pitkä puu kiven päällä, jonka läheisissä kerrostumissa oli myös suuria kiviä. Ajoitus 1700-1800-luku. Kartta 12.
- R6 **Kirkkokatu.** "Katusilta", joka sijaitti noin 15-26 m toisesta nollapisteestä pitkin Kirkkokatua (ja sen suuntaisesti) koilliseen ja noin 3-8,2 m toisesta nollapisteestä poikki kadun itä-kaakkoon. Säilyneiltä osiltaan rakenteen koko oli noin 12 x 5,2 m. Koostui eri paksuisista hirsistä ja veistetyistä puista. 1700-luku. Kartat 13 ja 14.
- R7 **Kirkkokatu.** Epämääräinen rakenne. Noin 15 m toisesta nollapisteestä pitkin Kirkkokatua koilliseen ja 0-3 m kadun poikki itä-kaakkoon sijaitti kivien päällä hyvin mätiä, lähes olemattomia lautoja, joiden molempien pituus oli noin 1,6 m. Ajoitus 1700-luku. Kartta 16.
- R8 **Kirkkokatu, Kaupunginojan varsi, Kaupungintalon tontin kulma.** Puusilta profiilissa, joka paljastui sortuneesta maa-aineksesta. Sijaitti toisesta nollapisteestä noin 42 m koilliseen (Kirkkokatua pitkin) ja siitä noin 6 m pohjoiseen. Puhdistettaessa näkyviin tuli yksi toiselta sivulta veistetty poikkihirsi, jonka paksuus noin 20 cm ja paljastunut pituus noin 1,9 m, jonka päällä ja alla oli hirren (paksuus noin 20 cm) ja pienempien puiden päitä. Sillan päällä oli myös ohut puu/lauta. Sillan leveys ei käynyt ilmi, koska jatkui kaivamattoman maan alle, mutta se oli ainakin

noin 2 m. Silta jatkui myös itä-länsi-suunnassa kohti kaupungintaloa. Hyvin säilynyt. Noin 1690-1720-luvut. Kartta 18.

- R9 **Kirkkokatu.** Mahdollisesti vanhaa kadun pohjakiveystä noin 50 cm nykyisen katukiveyksen alapuolella. Sijaitti noin metrin matkalla kaivannon reunasta länsi-luoteeseen. Kivien halkaisija noin 10-20 cm. Ajoitus 1800-luku? Kartta 21.
- R10 **Asemakadun reuna.** Mahdollinen rakennuksen pohja, joka erottuu profiilissa, noin 80-90 cm nykyisen kadun alapuolella. Profiilista tuli myös rakennukseen viittaavia löytöjä. Likamaan seassa oli myös tiilimurskaa ja nauvoja sekä eläinten luita. Jatkaa nykyisen Asemakadun alle. Sijoittuu kaivannon reunasta länsi-luoteeseen. (Kirkkokadun ja Asemakadun risteys) noin 16-22 m:n välillä. Kivien halkaisijat vaihtelevat 10-80 cm:n välillä. Ajoitus: rahan mukaan 1700-luvun alkupuolisko. Kartta 22.
- R11 **Kirkkokatu.** Mahdollinen rakennuksen pohja tai muu kivrakenne? Sijaitti noin 7 m kolmannesta nollapisteestä koilliseen ja siitä 3-4 m itä-kaakkoon. Jatkaa kaivannon päähän saakka, eli noin 26,5 m:n päähän kolmannesta nollapisteestä, jolloin kivisen alueen pituus oli noin 18,5 m. Kaivannon koillispäässä, noin 2 m ennen sen loppumista, siis noin 24,5 m:n kohdalta, alkoi pienempien kivien alue mustassa palaneessa maassa (Y58/Y59:n vaihtuma). 1700-luvun loppu tai 1800-luku? Ei näy kartoilla, sijaitti kartojen 19 ja 20 kohdalla Kirkkokadulla.
- R12 **Kirkkokatu, Kaupunginoja.** Hirsien päät Kaupunginojan lounaisseinämässä, puretun siltarakenteen paljastaman seinämän keskiosassa, noin 45 m koilliseen toisesta nollapisteestä (koordinaatit noin x=13855, y=69502). Hirret näkyivät kivisen maan keskiosassa noin 2,5 m tien pinnan alapuolella. Hirsien halkaisijat olivat noin 35 x 35 cm. Kahden puun alapuolella oli kaksi kiveä. Puiden alla oli pohjasavikerros (Y10). Puiden tarkoitusta (sillan jäänteitä?) tai ikää ei voi varmasti sanoa, koska ne sijaittivat täytemaakerroksen alapuolella (Y47), eikä niiden ympärille liittynyt selkeitä kerrostumia kuten muihin löytyneisiin siltarakenteisiin. Ei näy kartoilla.

YHTEYDET

- Y1 **Hallituskatu.** Sekoittunut maa (pieniä kiviä, hiekkaa, hiiltä, likamaata, tiilen kappaleita). Paksuus vahvimmillaan noin 60 cm, mutta osa on poistettu. Peruskiveyksen (R1) alapuolella ja välissä. Kartta 2.
- Y2 **Hallituskatu.** Soraa. Peruskiveyksen (R1) yläosassa, aivan poistetun vanhan katukiveyksen alapuolella. Vahvuus noin 25 cm. Kartta 2.
- Y3 **Hallituskatu.** Nokista likamaata. Peruskiveyksen (R1) alapuolella useissa kohdissa kulkenut tumma likamaakerros, jonka joukossa oli myös hiiltä. Paksuus vaihtelee noin 2-30 cm. Kartta 2.
- Y4 **Hallituskatu.** Likamaa-alue. Noin 1 cm:n paksuisia likamaajuovia peruskiveyksen (R1) alapuolella ja sivulla, joiden välissä oli harmaata, kosteaa, saven kaltaista maata (Y5). Kerroksen paksuus oli noin 10-40 cm. Kartta 2.

- Y5 **Hallituskatu.** Harmaa savikerros. Paksuus noin 10-30 cm. Liittyy peruskiveyksen (R1) lähelle. Kartta 2.
- Y6 **Hallituskatu.** Nykyisen kadun pohjaus, jonka oli alareunassa vanha katupohja. Ei erotu selkeästi, koostuu hieman suuremmista kivistä, joita oli sekaisin harmaan hiekan ja soran seassa. Paksuimmillaan noin 60 cm, josta osa on poistettu. Kartta 3. Löydöt: KM 2002061:1, rautakuonaa.
- Y7 **Hallituskatu.** Harmaa likamaa. Paksuus noin 25-35 cm. Tien pohjauksen (Y6) alapuolella. Kartta 3. Löydöt: KM 2002061: 2-3, lasia ja ikkunalasiasia.
- Y8 **Hallituskatu.** Vahva hiiltynyt ja hiilensekainen maakerros, katoaa vähitellen likamaahan (Y9). Paksuus noin 5-10 cm. Kartta 3.
- Y9 **Hallituskatu.** Tummanruskea, hiilen sekainen likamaa, josta tuli myös löytöjä. Kerroksen alaosassa oli muutamia ohuita puuliuskeita. Paksuus noin 10-40 cm. Kartta 3. Löydöt: KM 2002061: 4, punasavikeraamisen astian paloja.
- Y10 **Hallituskatu, Kirkkokatu.** Harmaa pohjasavi. Kosteaa. Kartat 3, 8, 9, 10, 11, 12 ja 18.
- Y11 **Hallitus- ja Torikatu.** Kivijalan (R2) välissä ollut harmaa täytemaahiekka, joka ympäröi myös kivijalkaa kaikkialta. Paksuus ainakin 1,5 m. Kartat 4-7. Löydöt: KM 2002061: 5-6, saviaineeltaan valkoista keramiikkaa ja lasiesineen paloja.
- Y12 **Hallituskatu.** Harmaata, hienoa täytemaahiekkaa. Paksuus noin 1-10 cm. Kartta 8.
- Y13 **Hallituskatu.** Punertavaa, hienoa täytemaahiekkaa. Paksuus noin 20-30 cm. Kartta 8.
- Y14 **Hallituskatu.** Mustaa, nokista likamaata. Paksuus noin 5-20 cm. Kartta 8.
- Y15 **Hallituskatu.** Tummaa ja vaaleaa, hienoa täytemaahiekkaa. Paksuus noin 40 cm. Kartat 9-10.
- Y16 **Hallituskatu.** Ruskea, tumma likamaa, jossa oli myös hiiltä, tiilenpaloja ja pieniä puunpaloja. Paksuus noin 10-70 cm. Kartta 9.
- Y17 **Hallituskatu.** Harmaa, vaalea likamaa kiveyksen (R3) yläpuolella, johon oli sekoittunut myös hiiltä. Paksuus noin 30-50 cm. Kartat 9-10.
- Y18 **Hallituskatu.** Ruskehtavaa hiekkaa. Kiveyksen (R3) alapuolella. Paksuus noin 40 cm. Kartta 9.
- Y19 **Hallituskatu ja Kirkkokatu.** Nykyisen kadun mukulakiveys. Paksuus noin 10 cm. Kartat 10, 12, 17, 19, 20, 21 ja 22.
- Y20 **Hallituskatu.** Tummaa, nokista likamaata, joka vaihtui tiilenpalojen täyttämäksi multamaaksi (ei ole kartoilla). Nokisesta likamaasta ja sen alapuolelta löytyi katua lisää avattaessa asfaltinpaloja. Paksuus noin 40 cm. Kartta 10.

- Y21 **Hallituskatu.** Nykyisen kadun pohjustus. Poistetun sepelikerroksen alapuolella oli hiekkaa, soraa, jossa oli suurempiakin kiviä sekä myös hieman hiiltä. Paksuus vaihtelee, noin 70 cm. Kartta 11.
- Y22 **Hallituskatu.** Mustaa nokista maata, likamaata, jossa oli kiviä, hiiltä ja puiden päitä, joiden koko vaihteli leveydeltään noin 5-25 cm. Kerroksen paksuus noin 30-45 cm. Yksittäisiä irtopuita (R4). Kartta 11.
- Y23 **Hallituskatu.** Hienon vaalean hiekan kerros. Paksuus noin 10-15 cm. Kartta 11.
- Y24 **Hallituskatu.** Ohut, musta, palanut hiilijuova. Paksuus noin 2 cm. Kartta 11.
- Y25 **Kirkkokatu.** Sekoittunut musta täytemaa. Multaa, tiiltä, kiviä ja juuria. Paksuus noin 40 cm. Kartta 12. Löydöt: KM 2002061: 7, liitupiipun varren katkelmia.
- Y26 **Kirkkokatu.** Palaneen maan kerros, jossa sijaitsi yksi, mahdollisesti rakenteeseen 5 kuuluva kivi. Paksuus noin 20 cm. Kartta 12. Löydöt: KM 2002061: 8, liitupiipun varren katkelma.
- Y27 **Kirkkokatu.** Sekoittunut maakerros, jossa tiiltä. Paksuus noin 15-55 cm. Kartta 12.
- Y28 **Kirkkokatu.** Palanut, voimakkaasti mustunut kerros, jossa oli kiviä ja hiiltynyttä puuta. Paksuus noin 5-15 cm. Löydöt: KM 2002061: 9, liitupiipun varren katkelma. Kartta 12.
- Y29 **Kirkkokatu.** Ohut, noin 5 cm paksu, likamaajuova maatuneen puun (R5) alapuolella, jossa oli myös pala tiiltä. Kartta 12. Löydöt: KM 2002061: 10-12, liitupiipun varren katkelma, lasia ja rautakuonaa.
- Y30 **Kirkkokatu.** Harmaa savikerros. Paksuus noin 5-15 cm. Kartta 12.
- Y31 **Kirkkokatu.** Palaneen maan kerros, jonka seassa oli likamaata. Paksuus noin 15-40 cm. Kartta 12. Löydöt: KM 2002061: 13-15, punasavikeramiikka-astioiden paloja ja ikkunalasia.
- Y32 **Kirkkokatu.** Tien pohjaus, alimmana täytemaana käytetty vaaleaa, hienoa hiekkaa. Kerroksen paksuus oli noin 70 cm. Kartta 13.
- Y33 **Kirkkokatu.** Harmaan, hienon hiekan kerros täytehiekan alapuolella, jossa oli myös tiiltä. Paksuus noin 5-10 cm. Kartat 13, 14 ja 15.
- Y34a **Kirkkokatu.** Likamaakerros, vaaleanharmaata ja tiivistä hiekkaa Y33 alapuolella. Kosteaa. Kerroksessa oli muutamia suurehkoja kiviä, tiiltä ja puita (hirsistä ja ohuempia, veistettyjä puita). Paksuus noin 10-30 cm. Puusillan (R6) ylin kerros, josta tuli suurin osa löydöistä. Kartat 13, 14 ja 15. Löydöt: KM 2002061: 16-34, mm. saviaineeltaan vaalean keramiikka-astian pala, punasavikeramiikka-astioiden paloja, rei'itetty liitupiipun varren katkelma, lasia, ikkunalasia, raha ja metalliesineiden paloja.

- Y34b **Kirkkokatu.** Likamaakerros, vaaleanharmaata ja tiivistä hiekkaa. Kosteaa. Liittyy puusillan loppupäästä löytyneeseen hirsijaksoon, joka oli Y34a:n yläpuolella, mutta kerrokset eivät varsinaisesti poikkea maa-ainekseltaan toisistaan. Hirret olivat vain paremmin säilyneitä, ehkä nuorempia. Löytöjä. Kartta 13. Löydöt: KM 2002061: 35-37, liitupiipun pesän katkelma, liitupiipun varren katkelma ja ikkunalasia.
- Y35 **Kirkkokatu.** Alempi likamaakerros, tummaa, kosteaa ja tiivistä likamaata, jossa oli myös hiilijuovia (Y37 ja 38). Paksuus noin 10-40 cm. Jatkuu tason alapuolelle. Kartat 13 ja 14. Löydöt: KM 2002061: 38, metallin pala.
- Y36 **Kirkkokatu.** Mustaa, kosteaa, hieman multamaista maata, jossa oli puuhaketta. Y34:n ja Y35:n välissä. Puuhake koostui pienistä, soikeista noin 5 x 10 cm puusälöistä. Tuoksui voimakkaasti maatuneelle. Paksuus noin 5 cm. Kartat 13 ja 14.
- Y37 **Kirkkokatu.** Hiilijuova. Paksuus noin 2 cm. Kartta 15.
- Y38 **Kirkkokatu.** Hiilijuova. Paksuus noin 5 cm. Kartta 15.
- Y39 **Kirkkokatu.** Mustaa, tiivistä likamaata, joka alkoi heti täytemaahiekan alapuolelta. Suunnilleen samalla tasolla kuin Y34a, Y35 ja 36, mutta tähän ei liity puurakenteita. Jatkuu kaivetun tason alapuolelle. Liittyy mahdolliseen rakenteeseen (R7). Kartta 16. Löydöt: KM 2002061: 39-48, mm. fajanssiastian paloja, padan kädensijoja ja jalka, muiden punasavikeraamisten astioiden paloja, koristeltu liitupiipun varren katkelma, ikkunalasia ja rautanaula.
- Y40 **Kirkkokatu.** Sekoittunut maakerros. Paksuus noin 25-50 cm. Koostuu juurista, mullasta, tiilimurskasta. Kartta 17.
- Y41 **Kirkkokatu.** Vaalean likamaan kerros. Paksuus noin 30-50 cm. Kartta 17.
- Y42 **Kirkkokatu.** Likamaan sekaista savea. Paksuus noin 20-60 cm. Kartta 17.
- Y43 **Kirkkokatu.** Tummaa likamaata. Paksuus noin 20-70 cm. Kartta 17.
- Y44 **Kirkkokatu.** Harmaata savea. Korkeuden puolesta ei pitäisi olla vielä pohjasavea. Paksuus 60-80 cm. Kartta 17.
- Y45 **Kirkkokatu.** Palanut, nokinen kerros. Paksuus noin 20 cm. Kartta 17.
- Y46 **Kirkkokatu.** Ruskeaa ja harmaata hiekkaa. Paksuus noin 40-60 cm. Kartta 17.
- Y47 **Kirkkokatu.** Kaupunginojan purettua siltaa ympäröinyt vaalean, hienon hiekan kerros, jonka seassa oli noin 20 x 20 cm:n kokoisia kiviä. Sekoittunut täytemaakerros, josta tuli löytöjä. Ei ole kartalla. Kerros alkoi heti nykyisen tien pohjauksen alapuolelta, ja jatkuu noin 130 cm nykyisen tien pinnan alapuolelle, ehkä alemmaksikin. Sen leveys oli noin 2-3 m. Löydöt KM 2002061: 50-61, mm. fajanssiastian pala, saviaineeltaan vaalean keramiikka-astian pala, punasavisten astioiden paloja, runsaasti liitupiipun varren katkelmia ja lasia.

- Y48 **Kaupungintalon tontin kulma, Kaupunginojan varsi.** Kaupungintalon tontin pihanurmikko. Paksuus noin 10 cm. Kartta 18.
- Y49 **Kaupungintalon tontin kulma, Kaupunginojan varsi.** Multaa, sekoittunutta maata. Paksuus noin 70 cm. Kartta 18.
- Y50 **Kaupungintalon tontin kulma, Kaupunginojan varsi.** Sekoittunutta maata, jossa oli vaaleaa, hienoa hiekkaa, kiviä, tiilenpaloja ja soraa. Paksuus noin 30-80 cm. Kaapelit kulkivat tämän kerroksen yläpuolella, noin 80 cm maan pinnan alapuolella. Niiden pohjalla oli hieman vaaleaa, hienoa hiekkaa, joka ei näy kartassa. Kartta 18.
- Y51 **Kaupungintalon tontin kulma, Kaupunginojan varsi.** Tummaa hiekkaa, tiilensekaista. Paksuus noin 20-40 cm.
- Y52 **Kaupungintalon tontin kulma, Kaupunginojan varsi.** Mustaa likamaata, johon oli sekoittunut tiilenpaloja ja runsaasti hiiltä. Paksuus noin 40 cm. Kartta 18.
- Y53 **Kaupungintalon tontin kulma, Kaupunginojan varsi.** Harmaa, kostea, hieman savinen likamaakerros. Paksultti tiilimurskaa. Siltarakenteen (R8) yläpuolella. Tästä kerroksesta tulivat rakenteeseen liittyvät löydöt. Paksuus noin 15 cm. Kartta 18. Löydöt: KM 2002061: 62-67, fajanssiastian kappaleita, saviaineeltaan vaalean astian pala, tummanharmaaksi lasitetun astian pala, punasavisen astian pala, liitupiippujen varsien pätkiä ja ikkunaliasia.
- Y54 **Kaupungintalon tontin kulma, Kaupunginojan varsi.** Tumma likamaa, johon oli sekoittunut hieman hiiltä. Siltarakenteen (R8) alapuolella ja vieressä. Paksuus noin 25-45 cm. Kartta 18.
- Y55 **Kirkkokatu.** Tien pohjaus: puhdasta sepeliä tai soran ja kivien sekaista sepeliä. Paksuus noin 20-50 cm. Kartat 19, 20, 21 ja 22.
- Y56 **Kirkkokatu ja Asemakadun reuna.** Vaaleaa ja tummempaa täytemaahiekkaa. Kerrostumaan, varsinkin kaivannon loppupäähän, oli osin sekoittunut "laikuiksi" Y58:n kaltaista maata, josta tuli runsaasti löytöjä. Täytemaakerros. Paksuus noin 50-80 cm. Kartat 19-22. Löydöt Y56/58: KM 2002061: 74-124, mm. runsaasti erilaisia, osin koristeltuja keramiikka-astioiden paloja, koristeltu liitupiipun varren pätkä, erilaisia lasin paloja ja rautanauloja.
- Y57 **Kirkkokatu.** Sekoittunutta, harmaata hiekkaa. Paksuus noin 25-70 cm. Kartta 19. Löydöt: KM 2002061: 68-73, mm. fajanssiastian paloja, tummanharmaaksi lasitetun astian pala, liitupiipun varren pätkiä, sulanutta lasia ja ikkunaliasia.
- Y58 **Kirkkokatu.** Sekoittunutta maata, jossa oli sekaisin mustaa, palanutta maata, likamaata, kerroksen Y56 hiekkaa ja tiilimursketta. Runsaasti löytöjä. Kaivetun maan alapuolella musta maa jatkui, ja se muuttui hyvin kiviseksi. Kivet olivat melko pieniä, halkaisijaltaan noin 20-30 cm. Y58:n alapuolella maa oli hyvin mustaa ja palanutta. Kartta 20. Löydöt: KM 2002061: 125-129, mm. fajanssiastioiden paloja, pieni pala kivisavisesta astiasta ja liitupiipun varren pätkiä.

- Y59 **Kirkkokatu.** Musta, palaneen sekainen likamaa, jossa oli kiviä. Paksuimmillaan noin 80 cm. Ulottui lähes nykyiseen tien pintaan saakka. Kartta 21. Löydöt: KM 2002061: 130-139, mm. saviaineeltaan valkean keramiikka-astian pala, punasavisten astioiden paloja, liitupiipun varren pätkiä, erilaisia lasin paloja ja rautanaula.
- Y60 **Kirkkokatu.** Ohut tuhkakerros mustan, palaneen sekaisen likamaan (Y59) sisällä. Paksuus noin 5 cm. Kartta 21.
- Y61 **Asemakadun reuna.** Tumman harmaata likamaata, joka tummeni hieman syvemmälle mentäessä. Kerroksen paksuus vaihteli, oli paksuimmillaan noin metrin, ja alkoi aivan nykyisen katukiveyksen alapuolelta. Jatkuu kaivetun tason alapuolelle. Asemakatua koilliseen edetessä kerrostumasta löytyi myös kiviä, tiiltä, hiiltä ja löytöjä profiilista sekä yksi pysty puu profiilin läheisyydestä, joka ulottui tosin täytehiekkakerrokseen. Kartat 21 ja 22. Löydöt: 2002061: 140-149, mm. saviaineeltaan valkean astian reunapala, keramiikka-astian kylkipala, liitupiipun varren pätkä, ikkunalasia, raha, lukon osa, metallin paloja, rautanauvoja, rautakuonaa ja kotilo.
- Y62 **Asemakadun reuna.** Savilinssi likamaan (Y61) sisällä. Paksuimmillaan se oli lähes 50 cm ja ohuimmillaan noin 5 cm. Kartta 21. Löydöt: KM 2002061: 150-165, mm. erilaisia, osin koristeltuja keramiikka-astioiden paloja, esimerkiksi fajanssia ja punasavikeramiikkaa, liitupiipun varren pätkiä, lasiesineen pala ja ikkunalasia.
- Y63 **Asemakadun reuna.** Vaaleaa, hienoa hiekkaa likamaan (Y61) sisällä. Kerroksen paksuus on 2-40 cm. Kartta 21.
- Y64 **Kirkkokadun ja Asemakadun risteyksen välinen kulma.** Sekoittuneen tummanharmaan ja osin vaalean hiekan alapuolella alkoi hieman tummempi maakerros. Aluetta ei kaivettu, vain puhdistettiin. Ei selkeää likamaata, pikemminkin sekoittunutta. Sekoittuneessa kerroksessa oli tiilenpaloja ja tiiltä. Alue ei näy kartoissa.

Välistä puuttuva numero KM 2002061: 49 ja luettelon viimeisen löytönumerot KM 2002061: 166 ja 167 ovat irtolöytöjä.

DIAPOSITIIVILUETTELO

OULU Pokkinen - Torikatu, Hallituskatu, Kirkkokatu, Kaupunginojan silta ja tontin 39 koilliskulma. T. Oikarinen 2002.

Filmi nro	Kuva nro	Nega nro	Kohde	Suunta	Pvm	Kello
1	125230:1	2	Hallituskadun lounaisprofiili, Nuoriso- ja kulttuuritaloa vastapäätä, Ouluseutu-yritystalon kulma, tietyön alkukohta, I nollapiste.	210	21.5.	14.32
1	125230: 2	3	Hallituskadun lounaisprofiili, läntisin pääty, osa I.	210	21.5.	14.34
1	125230: 3	4	Hallituskadun lounaisprofiili, läntisin pääty, osa I.	210	21.5.	14.35
1	125230: 4	5	Hallituskadun lounaisprofiili, keskiosa, osa II.	210	21.5.	14.40
1	125230: 5	6	Hallituskadun lounaisprofiili, itäisin pääty, osa III.	210	21.5.	14.41
1	125230: 6	8	Hallituskadun lounaisprofiilin läntisintä päätyä, juovikas alue.	200	22.5.	8.42
1	125230: 7	9	Hallituskadun länsi-luoteisprofiilia, lounaispuoli, merenrantaa kohti.	240	22.5.	10.19
1	125230: 8	10	Hallituskadun länsi-luoteisprofiilia, koillispuoli, merenrantaa kohti.	240	22.5.	10.20
1	125230: 9	11	Torikadun ja Hallituskadun risteyksen palokerros (?) pätkä. Itä-kaakkoon.	120	23.5.	13.06
1	125230: 10	12	Torikadun ja Hallituskadun risteyksen palokerros (?) pätkä. Itä-kaakkoon.	120	23.5.	13.06
1	125230: 11	13	Yleiskuva Ouluseutu-yritystalon kulmasta.	210	27.5.	7.05
1	125230: 12	14	Hallituskatu Torikadulta Kirkkokadulle päin. Yleiskuva.	120	27.5.	7.06
1	125230: 13	15	Hallituskatu merelle päin. Yleiskuva.	240	27.5.	7.06
1	125230: 14	16	Torikatu. Yleiskuva.	170	27.5.	7.07
1	125230: 15	17	Torikatu. Kivijalka. Alkuosa.	50	29.5.	10.10
1	125230: 16	18	Torikatu. Kivijalka. Alkuosa. Taso. Noin 0-2 m lounaasta alkaen.	50	29.5.	10.12
1	125230: 17	19	Torikatu. Kivijalka. Keskiosa. Taso. Noin 2-4 m lounaasta alkaen.	50	29.5.	10.12
1	125230: 18	20	Torikatu. Kivijalka. Keskiosa. Taso. Noin 2-4 m lounaasta alkaen.	50	29.5.	10.14
1	125230: 19	21	Torikatu. Kivijalka. Pääty. Taso. Noin 4-6 m lounaasta alkaen.	50	29.5.	10.16
1	125230: 20	22	Torikatu. Kivijalka. Pääty. Taso. Noin 4-6 m lounaasta alkaen.	50	29.5.	10.20
1	125230: 21	23	Torikatu. Kivijalan paljastettu osa, noin 6 m.	50	29.5.	10.22
1	125230: 22	24	Torikatu. Kivijalan paljastettu osa, noin 6 m.	50	29.5.	10.22
1	125230: 23	25	Torikatu. Kivijalan itä-kaakkoisprofiili. Osa I, lounaasta alk.	140	29.5.	10.23
1	125230: 24	26	Torikatu. Kivijalan itä-kaakkoisprofiili. Osa II, lounaasta alk.	140	29.5.	10.23
1	125230: 25	27	Torikatu. Kivijalan itä-kaakkoisprofiili. Osa III, lounaasta alk.	140	29.5.	10.24
1	125230: 26	28	Torikatu. Kivijalan itä-kaakkoisprofiili. Osa IV, lounaasta alk.	140	29.5.	10.24
1	125230: 27	29	Torikatu. Koko kivijalan osa Torikadun suuntaisesti.	140	29.5.	10.25
1	125230: 28	30	Torikatu. Kivijalan länsi-lounaisprofiili. Osa I, lounaasta alk.	310	29.5.	10.37
1	125230: 29	31	Torikatu. Kivijalan länsi-lounaisprofiili. Osa II, lounaasta alk.	310	29.5.	11.38
1	125230: 30	32	Torikatu. Kivijalan länsi-lounaisprofiili. Osa III, lounaasta alk.	310	29.5.	11.38
1	125230: 31	33	Torikatu. Kivijalan profiili ylhäältä päin ja löytöaluetta.	310	29.5.	11.40
1	125230: 32	35	Torikatu. Kivijalan itä-kaakkoisprofiili, osin paljastamaton. Osa V.	120	30.5.	10.56
1	125230: 33	36	Torikatu. Kivijalan itä-kaakkoisprofiili, osin paljastamaton. Osa VI.	120	30.5.	10.56
1	125230: 34	36E	Torikatu. Kivijalan itä-kaakkoisprofiili, osin paljastamaton. Osa VII.	120	30.5.	10.57

LIITE 3 jatkuu

Filmi nro	Kuva nro	Nega nro	Kohde	Suunta	Pvm	Kello
2	125230: 35	2	Tori- ja Hallituskadun risteys. Kivijalan itä-kaakkoisprof. osaVII.	120	30.5.	10.59
2	125230: 36	3	Tori- ja Hallituskadun risteys. Kivijalan itä-kaakkoisprof. osaVIII.	120	30.5.	11.00
2	125230: 37	4	Tori- ja Hallituskadun risteys. Kivijalan itä-kaakkoisprof. osa IX.	120	30.5	11.00
2	125230: 38	5	Tori- ja Hallituskadun rist. Yleiskuva kivijalan itä-kaakkoisprof.	120	30.5	11.02
2	125230: 39	6	Tori- ja Hallituskadun rist. Yleiskuva kivijalan päädystä, noin 7 m.	120	30.5	11.02
2	125230: 40	8	Tori- ja Hallituskadun rist. Yleiskuva kivijalan päädystä, noin 7 m.	40	30.5	11.04
2	125230: 41	9	Tori- ja Hallituskadun rist. Kivijalan muoto sivulta päin nähtynä.	40	30.5.	11.05
2	125230: 42	12	Tori- ja Hallituskadun rist. Kivijalka ylhäältä.	40	30.5.	11.30
2	125230: 43	13	Tori- ja Hallituskadun rist. Kivijalka ylhäältä.	210	30.5.	11.34
2	125230: 44	14	Kivijalan Hallituskadun suuntaista osaa.	240	3.6.	9.01
2	125230: 45	15	Kivijalan Hallituskadun suuntaista osaa.	240	3.6.	9.01
2	125230: 46	17	Hallituskatu. Kivessä olevat jäljet.	210	3.6.	9.02
2	125230: 47	18	Hallituskatu. Kivessä olevat jäljet kauempaa.	210	3.6.	9.02
2	125230: 48	19	Yleiskuva Hallituskadun suuntaisesta kivijalan osasta.	210	3.6.	9.03
2	125230: 49	20	Yleiskuva tietyömaalta. Jo poistettu kivijalka kulki kaapeleiden alla.	200	3.6.	9.06
2	125230: 50	21	Hallituskatu. Lähikuva kivessä olleista jäljistä.	220	3.6.	9.40
2	125230: 51	22	Hallituskatu. Lähikuva kivessä olleista jäljistä.	220	3.6.	9.41
2	125230: 52	23	Kivijalan Hallituskadun suuntainen lounaisprofiili. Osa I.	220	3.6.	9.42
2	125230: 53	24	Perustuksen muoto päädystä. Länsi-luoteeseen.	120	3.6.	9.44
2	125230: 54	25	Puun katkelma sekoittuneessa maassa. Hallituskatu.	30	4.6.	13.54
2	125230: 55	26	Puun katkelma sekoittuneessa maassa, kauempaa. Hallituskatu.	30	4.6.	13.54
2	125230: 56	27	Puun katkelma sekoittuneessa maassa Hallituskadun suuntaisesti.	120	4.6.	13.58
2	125230: 57	28	Puun katkelma sekoittuneessa maassa Hallituskadun suuntaisesti.	120	4.6.	13.58
2	125230: 58	29	Kivijalka ylhäältä, Hallituskadun suuntaista osaa.	300	4.6.	14.02
2	125230: 59	30	Kivijalka ylhäältä, Hallituskadun suuntaista osaa.	300	4.6.	14.02
2	125230: 60	31	Hallituskatu. Kivijalan lounaisprofiilia, osa I.	210	4.6.	14.04
2	125230: 61	32	Hallituskatu. Kivijalan lounaisprofiilia, osa II.	210	4.6.	14.05
2	125230: 62	33	Hallituskatu. Kivijalan lounaisprofiilia, osa II.	210	4.6.	14.05
2	125230: 63	34	Hallituskatu. Kivijalan paljastetun osan lounaisprofiili.	210	4.6.	14.06
2	125230: 64	35	Hallituskatu. Kivijalan paljastetun osan lounaisprofiili.	210	4.6.	14.07
2	125230: 65	36E	Hallituskatu. Kaupungintalon länsikulman viemärikaivanto.	100	6.6.	9.20

LIITE 3 jatkuu

Filmi nro	Kuva nro	Nega nro	Kohde	Suunta	Pvm	Kello
3	125230: 66	1	Hallituskatu. Puurakenteita täytemaassa.	130	6.6.	19.25
3	125230: 67	2	Hallituskatu. Puurakenteita täytemaassa.	130	6.6.	19.25
3	125230: 68	3	Hallituskatu. Perustuksia, osoittautuivat nuoriksi, raudoitukset.	100	12.6.	7.10
3	125230: 69	4	Hallituskatu. Yleiskuva nuorien perustuksien alueesta.	100	12.6.	7.10
3	125230: 70	5	Kaupungintalon koilliskulman viemärikaivannon kerrostumia, osa I.	20	13.6.	8.10
3	125230: 71	6	Koilliskulman viemärikaivannon kerrostumia, osa II.	40	13.6.	8.11
3	125230: 72	7	Koilliskulman viemärikaivannon kerrostumia, osa III. Kulma.	40	13.6.	8.11
3	125230: 73	8	Koilliskulman viemärikaivannon kerrostumia, osa IV. Kulma.	50	13.6.	8.12
3	125230: 74	9	Hallituskatu. Yleiskuva viemärikaivannon kerrostumista.	40	13.6.	8.12
3	125230: 75	10	Hallituskatu. Yleiskuva viemärikaivannon kerrostumista, kauempaa.	40	13.6.	8.13
3	125230: 76	11	Hallituskatu. Viemärikaivannon kulman kerrostumat.	60	13.6.	8.20
3	125230: 77	12	Hallituskatu. Viemärikaivannosta löytyneet kerrostumat jatkuvat.	60	13.6.	8.20
3	125230: 78	13	Hallituskadun koillisprofiilia, viemärikaivannosta Kirkkokatua kohti.	40	14.6.	9.00
3	125230: 79	14	Hallituskadun koillisprofiilia, osa I.	40	14.6.	9.01
3	125230: 80	15	Hallituskadun koillisprofiilia, osa II (nuoria kerrostumia).	40	14.6.	9.02
3	125230: 81	16	Hallituskadun koillisprofiilia, osat I-II kauempaa.	40	14.6.	9.03
3	125230: 82	21	Hallituskadun koillisprofiili, osat III-VI (nuoria kerrostumia).	40	17.6.	9.07
3	125230: 83	24	Hallituskadun koillisprofiilia, osat VII-VIII.	40	17.6.	15.21
3	125230: 84	26	Hallituskatu. Lautarakenteita täytemaassa; nuoria, oli betonia alla.	190	17.6.	18.06
3	125230: 85	27	Hallituskatu. Lautarakenteita täytemaassa; nuoria, oli betonia alla.	190	17.6.	18.06
3	125230: 86	28	Hallituskatu. Lautarakenteita täytemaassa; nuoria, oli betonia alla.	190	17.6.	18.07
3	125230: 87	30	Hallituskadun poikki itä-kaakkoon menneet kerrostumat.	80	18.6.	15.02
3	125230: 88	31	Hallituskadun poikki itä-kaakkoon menneet kerrostumat.	80	18.6.	15.03
3	125230: 89	32	Hallituskadun poikki menneet kerrostumat. Lounaisprofiili.	240	18.6.	16.38
3	125230: 90	33	Hallituskadun poikki itä-kaakkoon menneet kerrostumat.	120	18.6.	16.39
3	125230: 91	34	Hallituskadun poikki itä-kaakkoon menneet kerrostumat.	120	18.6.	16.40
3	125230: 92	35	Kirkkokatu, kaupungintalon kulma, kiveys (kuvannut R. Nurmi).	330	19.6.	13.30

LIITE 3 jatkuu

Filmi nro	Kuva nro	Neg nro	Kohde	Suunta	Pvm	Kello
4	125230: 93	2	Kirkkokatu. Kaupungintalon puoleinen profiili (kuvannut R. Nurmi)	300	19.6.	15.10
4	125230: 94	4	Kirkkokatu. Kaupungintalon puoleinen profiili (kuvannut R. Nurmi)	300	19.6.	15.10
4	125230: 95	5	Kaupungintalon puoleisen profiilin hiiltynyt puu kiven alapuolella (kuvannut R. Nurmi).	300	19.6.	15.25
4	125230: 96	6	Kirkkokatu, puu (kuvannut R. Nurmi).	290	19.6.	20.29
4	125230: 97	7	Kirkkokatu, puu (kuvannut R. Nurmi).	290	19.6.	20.29
4	125230: 98	8	Kirkkokadun puurakenteet puhdistettuina, taso. Noin 1 m.	290	20.6.	9.30
4	125230: 99	9	Kirkkokadun puurakenteet puhdistettuina, taso. Noin 1 m.	290	20.6.	9.30
4	125230: 100	10	Kirkkokadun puurakenteet puhdistettuina, koillisprofiili. Osa I.	30	20.6.	9.33
4	125230: 101	11	Kirkkokadun puurakenteet puhdistettuina, koillisprofiili. Osa II.	30	20.6.	9.34
4	125230: 102	12	Kirkkokadun puurakenteet puhdistettuina, koillisprofiili. Osa III.	30	20.6.	9.34
4	125230: 103	13	Kirkkokadun puurakenteet puhdistettuina, länsiluoteisprofiili.	290	20.6.	9.35
4	125230: 104	14	Kirkkokadun puurakenteet puhdistettuina, taso. Noin 1 m.	30	20.6.	9.35
4	125230: 105	15	Kirkkokadun kulman profiili länsi-luoteeseen, kiveys poistettu.	290	20.6.	11.26
4	125230: 106	16	Kaupungintalon puoleisen Kirkkokadun kerrostumia, taso.	290	20.6.	11.30
4	125230: 107	17	Kaupungintalon puoleisen Kirkkokadun kerrostumia, taso.	290	24.6.	8.02
4	125230: 108	18	Kirkkokadun länsi-luoteisprofiili, puurakenteiden kohdalta. Osa I.	290	24.6.	8.54
4	125230: 109	19	Kirkkokadun länsi-luoteisprofiili, puurakenteiden kohdalta. Osa II.	290	24.6.	8.54
4	125230: 110	20	Kirkkokadun länsi-luoteisprofiili, puurakenteiden kohdalta. Osa III.	290	24.6.	8.55
4	125230: 111	21	Kirkkokadun länsi-luoteisprofiili, puurakenteiden kohdalta. Osa IV.	290	24.6.	8.55
4	125230: 112	22	Kirkkokadun puurakenteet jatkuvat. Noin 1-4 m.	290	24.6.	12.46
4	125230: 113	23	Kirkkokadun puurakenteet jatkuvat. Noin 1-4 m.	110	24.6.	12.47
4	125230: 114	24	Kirkkokadun puurakenteiden itäpuolisia kiviä täytemaassa.	290	24.6.	17.00
4	125230: 115	25	Kirkkokadun puurakenteet jatkuvat. Noin 1-4 m.	290	24.6.	18.05
4	125230: 116	26	Kirkkokadun puurakenteet jatkuvat. Noin 1-4 m.	110	24.6.	18.05
4	125230: 117	27	Kirkkokadun kaupungintalon puoleinen kiveys.	290	26.6.	9.00
4	125230: 118	28	Kirkkokadun puurakenteet jatkuvat. Noin 4-6 m.	300	26.6.	17.00
4	125230: 119	29	Kirkkokadun puurakenteet jatkuvat. Noin 6-8 m.	300	26.6.	17.00
4	125230: 120	30	Kirkkokadun puurakenteet jatkuvat. Noin 6-11 m.	120	26.6.	17.02
4	125230: 121	31	Kirkkokadun puurakenteet jatkuvat. Noin 8-11 m.	120	26.6.	17.02
4	125230: 122	32	Kirkkokadun puurakenteet. Lähikuva.	30	26.6.	17.03
4	125230: 123	33	Kirkkokadun puurakenteiden loppuosa. Yleiskuva.	30	26.6.	17.03
4	125230: 124	34	Kirkkokadun puurakenteiden loppuosa. Yleiskuva.	30	26.6.	17.03
4	125230: 125	35	Kirkkokadun länsi-luoteisprofiili, likamaa.	300	26.6.	19.07
4	125230: 126	36	Kirkkokadun länsi-luoteisprofiili, likamaa ja täytemaa.	300	26.6.	19.07

LIITE 3 jatkuu

Filmi nro	Kuva nro	Neg nro	Kohde	Suunta	Pvm	Kello
5	125230: 127	1	Kaupunginojan eteläpenkereen kiveystä.	280	27.6.	9.45
5	125230: 128	2	Kaupunginojan Kirkkokadun kivisillan vanha pohjoispääty.	160	27.6.	9.46
5	125230: 129	3	Kaupunginojan Kirkkokadun kivisillan uusittu eteläpääty.	340	27.6.	9.50
5	125230: 130	5	Kaupunginojan kiveystä.	10	27.6.	11.00
5	125230: 131	6	Kivisiltaa puretaan.	90	27.6.	12.00
5	125230: 132	7	Kivisiltaa ympäröivä penger ja täytemaakerros.	200	27.6.	15.55
5	125230: 133	8	Kivisiltaa ympäröivä penger ja täytemaakerros.	200	27.6.	15.55
5	125230: 134	9	Kivisillan holvi, osin jo poistettu.	140	27.6.	16.00
5	125230: 135	10	Kivisillan holvi, osin jo poistettu.	140	27.6.	16.00
5	125230: 136	12	Kivisillan holvia sisältäpäin.	130	27.6.	19.00
5	125230: 137	13	Kivisillan holvia sisältäpäin.	130	27.6.	19.01
5	125230: 138	15	Kivisillan holvia sisältäpäin.	130	27.6.	19.02
5	125230: 139	16	1905 uusitun hirsjarinan alapuolinen kerrostuma.	30	28.6	8.55
5	125230: 140	17	1905 uusitun hirsjarinan alapuolinen kerrostuma.	30	28.6	8.55
5	125230: 141	18	Kivisilta osin poistettuna, yleiskuva.	30	28.6.	11.27
5	125230: 142	19	Hirsiä kaupunginojan lounaispenkereessä.	180	1.7.	8.50
5	125230: 143	21	Vuoden 1905 hirsjarinaa poistetaan, yleiskuva.	390	3.7.	9.31
5	125230: 144	22	Kaupunginojan pohjakiveys.	220	4.7.	13.18
5	125230: 145	23	Kaupunginojan pohjakiveys.	70	4.7.	16.30
5	125230: 146	24	Kaupunginojan lounaisprofiilin hirret.	70	4.7.	16.30
5	125230: 147	25	Kaupunginojan lounaisprofiili.	260	4.7.	18.54
5	125230: 148	26	Kivisillan kiveyksen (penkereessä) takana ollut yksittäinen hirsi.	260	4.7.	18.55
5	125230: 149	27	Kivisiltaa ympäröinyt lounaispenkere. Yleiskuva.	160	4.7.	10.10

LIITE 3 jatkuu

Filmi nro	Kuva nro	Neg nro	Kohde	Suunta	Pvm	Kello
6	125230: 150	36E	Yleiskuva siltatyömaasta. Kaupunginojan uoma täytettynä.	240	29.6.	8.55
6	125230: 151	36	Uuden sillan länsi-luoteispääty. Kaupunginojan uoma täytettynä.	180	29.6.	8.55
6	125230: 152	33	Yleiskuva siltatyömaasta tuomiokirkolle päin.	30	29.6.	9.00
6	125230: 153	32	Yleiskuva siltatyömaasta tuomiokirkolle päin.	40	29.6.	9.00
6	125230: 154	31	Puusillan pääty Kaupunginojan profiilissa. Lähikuva edestä.	200	3.9.	9.50
6	125230: 155	30	Puusillan pääty Kaupunginojan profiilissa. Viistosti sivulta.	340	3.9.	9.55
6	125230: 156	29	Puusillan pääty Kaupunginojan profiilissa. Yleiskuva.	190	3.9.	9.55
6	125230: 157	28	Puusillan pääty Kaupunginojan profiilissa. Yleiskuva.	180	3.9.	9.55
6	125230: 158	27	Puusillan pääty Kaupunginojan profiilissa. Lähikuva sivulta.	260	3.9.	9.57
6	125230: 159	26	Puusillan pääty Kaupunginojan profiilissa. Kauempaa sivulta.	260	3.9.	9.57
6	125230: 160	25	Kirkkokatu. Kivinen alue alkaa pohjaustasossa.	20	4.9.	14.45
6	125230: 161	24	Kirkkokatu. Kivisen alueen alku. Vas. kolmas nollapiste.	20	4.9.	14.45
6	125230: 162	23	Kirkkokatu. Kaksi poistettua kiveä jo hieman irronneena.	40	4.9.	15.10
6	125230: 163	22	Kirkkokatu. Kaksi poistettua kiveä jo hieman irronneina.	220	4.9.	15.10
6	125230: 164	21	Kirkkokatu. Profiili itä-kaakkoon. 5-9 m kolmannesta nollapisteestä	130	5.9.	8.15
6	125230: 165	20	Kirkkokatu. Profiili itä-kaakkoon. 17,5-20 m kolmannesta nollap.	130	5.9.	12.29
6	125230: 166	19	Kirkkokatu. Profiili itä-kaakkoon. 20-22,5 m kolmannesta nollap.	130	5.9.	12.35
6	125230: 167	18	Kirkkokatu. Kaivannon koillispää. Maata poistetaan.	40	5.9.	13.00
6	125230: 168	17	Kirkkokatu. Yleiskuva kivisen alueen sijainnista kaivannossa.	40	5.9.	13.01
6	125230: 169	16	Kirkkokatu. Profiili itä-kaakkoon. 22,5-24,5 m kolm. nollap.	40	5.9.	13.17
6	125230: 170	15	Kirkkokatu. Profiili itä-kaakkoon. 25-26,5 m kolm. nollap.	40	5.9.	13.17.
6	125230: 171	14	Kirkkokatu. Profiili koilliseen. 0-4 m kaivannon itä-kaak. reunasta	20	5.9.	13.40
6	125230: 172	13	Kirkkokatu. Profiili koilliseen. 0-4 m kaivannon itä-kaak. reunasta	20	5.9.	13.40
6	125230: 173	12	Kirkkokatu. Hauraita "lautoja" täytehiekassa.	20	5.9.	14.00
6	125230: 174	11	Kirkkokatu. Profiili koilliseen. 4-6 m kaivannon itä-kaak. reunasta	20	5.9.	14.52
6	125230: 175	10	Asemakadun reuna. Prof. koill. 6-8 m kaivannon itä-kaak. reunasta	20	5.9.	14.52
6	125230: 176	9	Kirkkokatu. Hauraita "lautoja" likamaassa, ei poistettu.	350	6.9.	7.58
6	125230: 177	8	Asemakadun reuna. Prof. koill. 8-10 m kaivannon itä-kaak. reun.	20	6.9.	11.20
6	125230: 178	7	Asemakadun reuna. Prof. koill. 10-12 m kaivannon itä-kaak. reun.	20	6.9.	12.25
6	125230: 179	6	Asemakadun reuna. Prof. koill. 12-14 m kaivannon itä-kaak. reun.	20	6.9.	12.26
6	125230: 180	4	Asemakadun reuna. Puu profiilin vieressä. Noin 17,5 m reunasta.	20	9.9.	8.05
6	125230: 181	3	Asemakadun reuna. Profiili koilliseen. Kivinen osa, 16-19,5 m.	20	9.9.	9.05
6	125230: 182	2	Asemakadun reuna. Profiili koilliseen. Kivet päättyvät, 19,5-23 m.	20	9.9.	10.30
6	125230: 183	1	Asemakadun reuna. Profiili koilliseen. Kivinen osa 14-16 m.	20	9.9.	10.50

KARTTALUETTELO

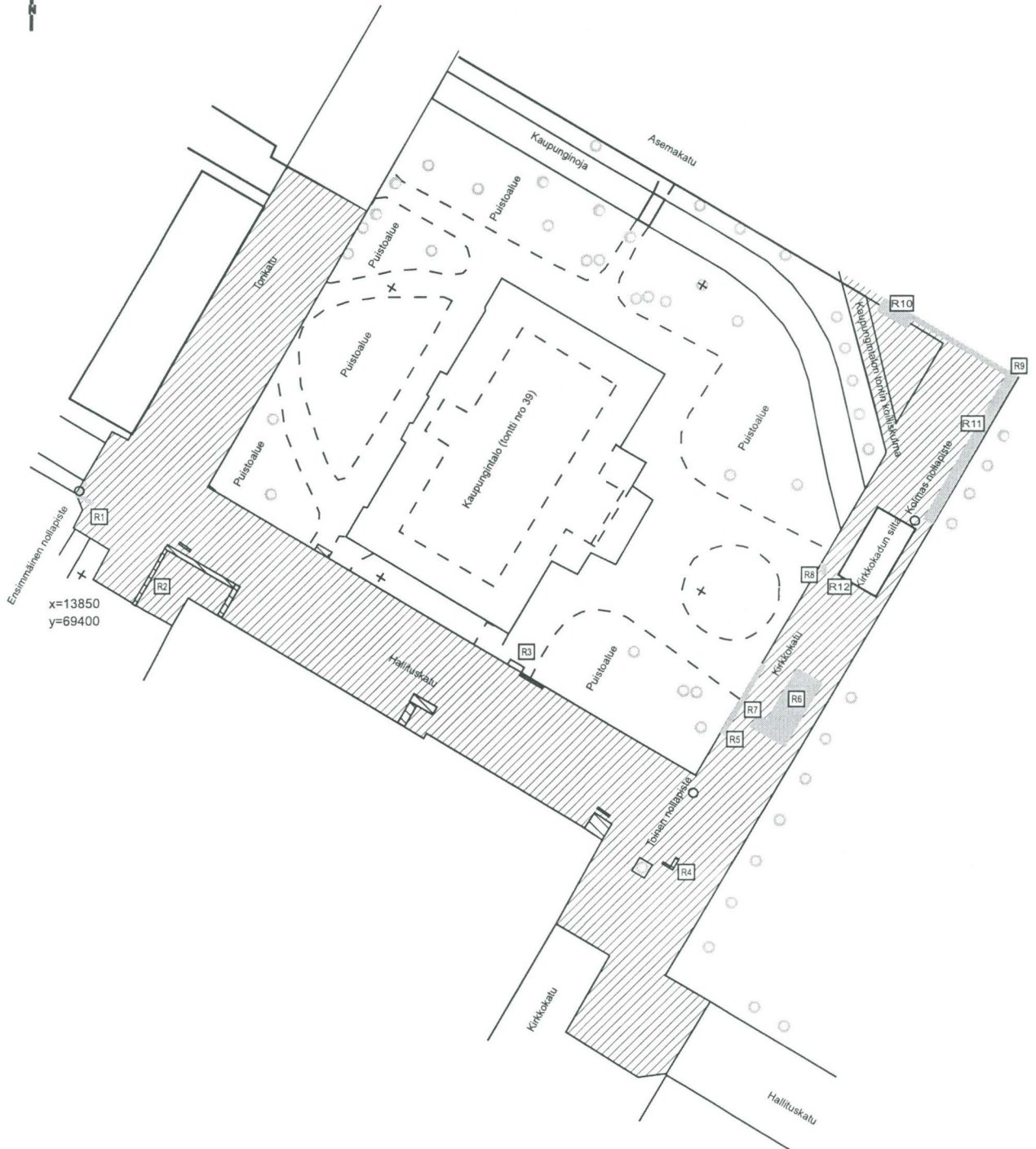
OULU Pokkinen, T. Oikarinen 2002

PK 2444 09 Oulu (1999)

Tontin 39 keskipisteen koordinaatit: x=7213 900, y=3428 140, z= noin 6 m mpy

- Kartta 1.** Yleiskartta. Kaupungintalon ympäristö. Karttaa on pienennetty 50 %. Alkuperäinen mittakaava 1:500, nyt mk 1:1000. Pohjana käytetty Oulun veden vesihuoltosuunnitelmakarttaa 5.3. 2002.
- Kartta 2.** Hallituskatu; profiilikartta lounaaseen. (R1) Mk 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 3.** Hallituskatu; profiilikartta länsi-luoteeseen. Mk 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 4.** Tori- ja Hallituskadun risteys; tasokartta. Kivijalan alin kivikerros (R2). Mk 1:20. M. Hyttinen ja T. Oikarinen.
- Kartta 5.** Tori- ja Hallituskadun risteys; profiilikartta länsi-luoteeseen. Kivijalka (R2). Mk 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 6.** Hallituskatu; tasokartta. Osa kivijalkaa päältä (R2). Mk 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 7.** Hallituskatu; profiilikartta lounaaseen. Osa kivijalkaa (R2). Mk 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 8.** Hallituskatu; profiilikartta koilliseen. I viemärikaivanto. Mk 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 9.** Hallituskatu; profiilikartta koilliseen. II viemärikaivanto. Kiveys (R3). Mk 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 10.** Hallituskatu; profiilikartta koilliseen. Kiveys (R3). Mk. 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 11.** Hallituskatu; profiilikartta itä-kaakkoon. Puun päät (R4). Mk 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 12.** Kirkkokatu; profiilikartta länsi-luoteeseen. Puu ja kivet (R5). Mk 1:10. R. Nurmi.
- Kartta 13.** Kirkkokatu; tasokartta. Katusilta (R6). Karttaa on pienennetty 60 %. Alkuperäinen kartta mk 1:20, nyt mk noin 1:52. R. Nurmi ja T. Oikarinen.
- Kartta 14.** Kirkkokatu; profiilikartta koilliseen. Katusilta (R6). Mk 1:20. R. Nurmi.
- Kartta 15.** Kirkkokatu; profiilikartta länsi-luoteeseen. Katusillan (R6) sivu. Mk 1:20. R. Nurmi.
- Kartta 16.** Kirkkokatu; tasokartta. Puut ja kivet (R7). Karttaa pienennetty 30 %. Alkuperäinen mittakaava 1:20, nyt mk noin 1:27. T. Oikarinen.
- Kartta 17.** Kirkkokatu; profiilikartta länsi-luoteeseen. Mk 1:50. T. Oikarinen.

- Kartta 18.** Kaupungintalon tontin kulma, Kaupunginojan varsi, profiilikartta länteen. Puusilta (R8). Mk 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 19.** Kirkkokatu; profiilikartta itä-kaakkoon. Mk 1:50. T. Oikarinen.
- Kartta 20.** Kirkkokatu; profiilikartta itä-kaakkoon. Mk 1:50. T. Oikarinen.
- Kartta 21.** Kirkkokatu ja Asemakadun reuna; profiilikartta koilliseen (R9). Mk 1:50. T. Oikarinen.
- Kartta 22.** Asemakadun reuna; profiilikartta koilliseen (R10). Mk 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 23.** Osa Claes Claessonin kartasta Oulusta vuodelta 1651.
- Kartta 24.** Osa vuonna 1814 G.D. Andersin jäljentämästä Märten Hackzellin vuonna 1763 Oulusta tekemästä kartasta.
- Kartta 25.** Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu Nikodemus Tessin vanhemman kartta vuodelta 1649. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 2002.
- Kartta 26.** Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu Claes Claessonin kartta vuodelta 1651. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 2002.
- Kartta 27.** Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu kartta vuodelta 1705. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 2002.
- Kartta 28.** Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu Jakob Johan Wikarin kartta vuodelta 1748. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 2002.

- R rakenne
- puu tai pensas
- nollapistee
- kaivetut alueet
- 1600-1800-luvulle ajoittuva rakenne tai profiili
- epämääräinen tai 1900-luvulle ajoittuva rakenne tai profiili

OULU
Pokkinen
Teija Oikarinen 2002

MITTAUSDOKUMENTOINTI

Pohjakarttana on käytetty Oulun veden vesihuoltosuunnitelmakarttaa 5.3.2002

Yleiskartta

MK 1:1000

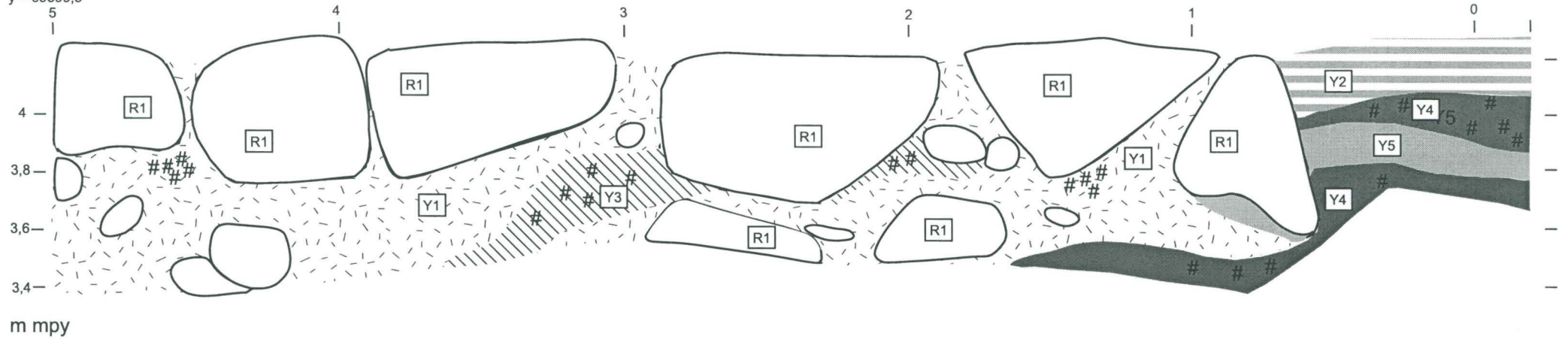
MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO

Sturenkatu 4
PL 169
00511 HELSINKI
p. 09-40501

Kartta 1

x = 13867
y = 69399,5

x = 13869,4
y = 69395,6

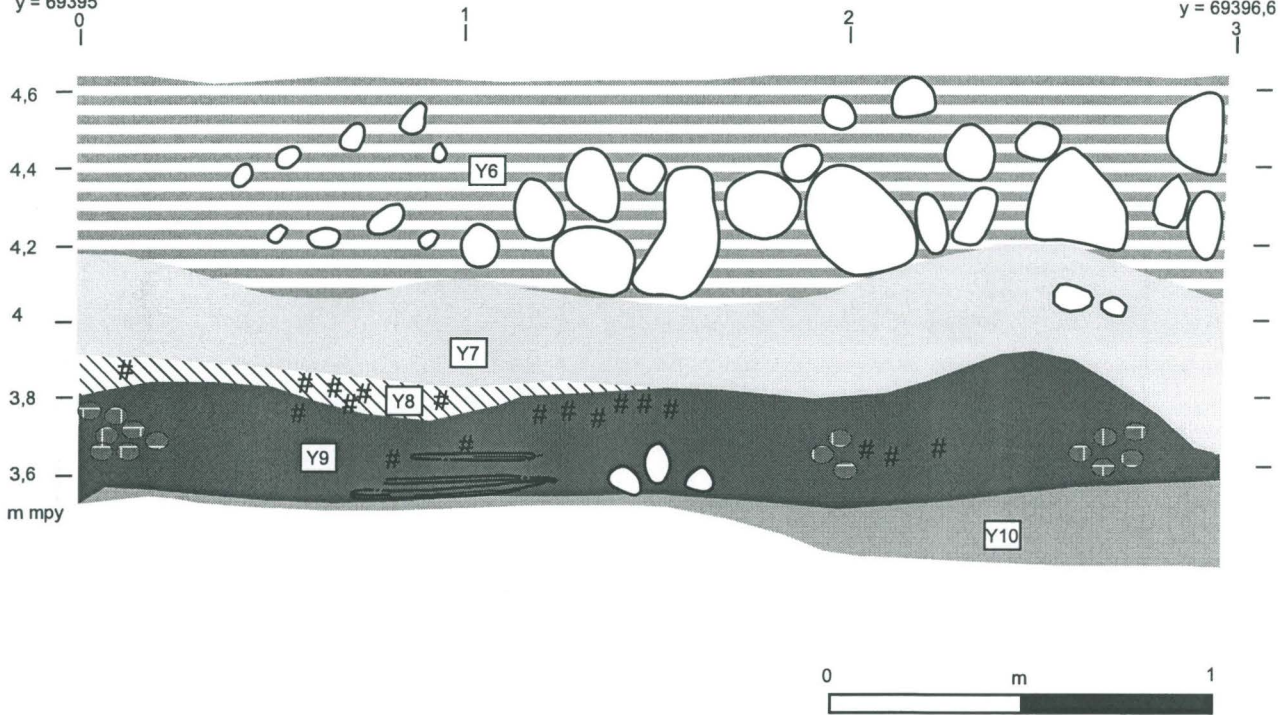

- sekoittunutta maata (Y1)
- soraa (Y2)
- nokista (osin liikaista) maata (Y3)
- likamaa (Y4)
- harmaata savea (Y5)
- hiiltä
- kivijalka (R1)

OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Profilikartta Hallituskatu, lounaaseen MK 1:20
MITTAUSDOKUMENTOINTI T. Oikarinen 21.5.02	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501	Kartta 2

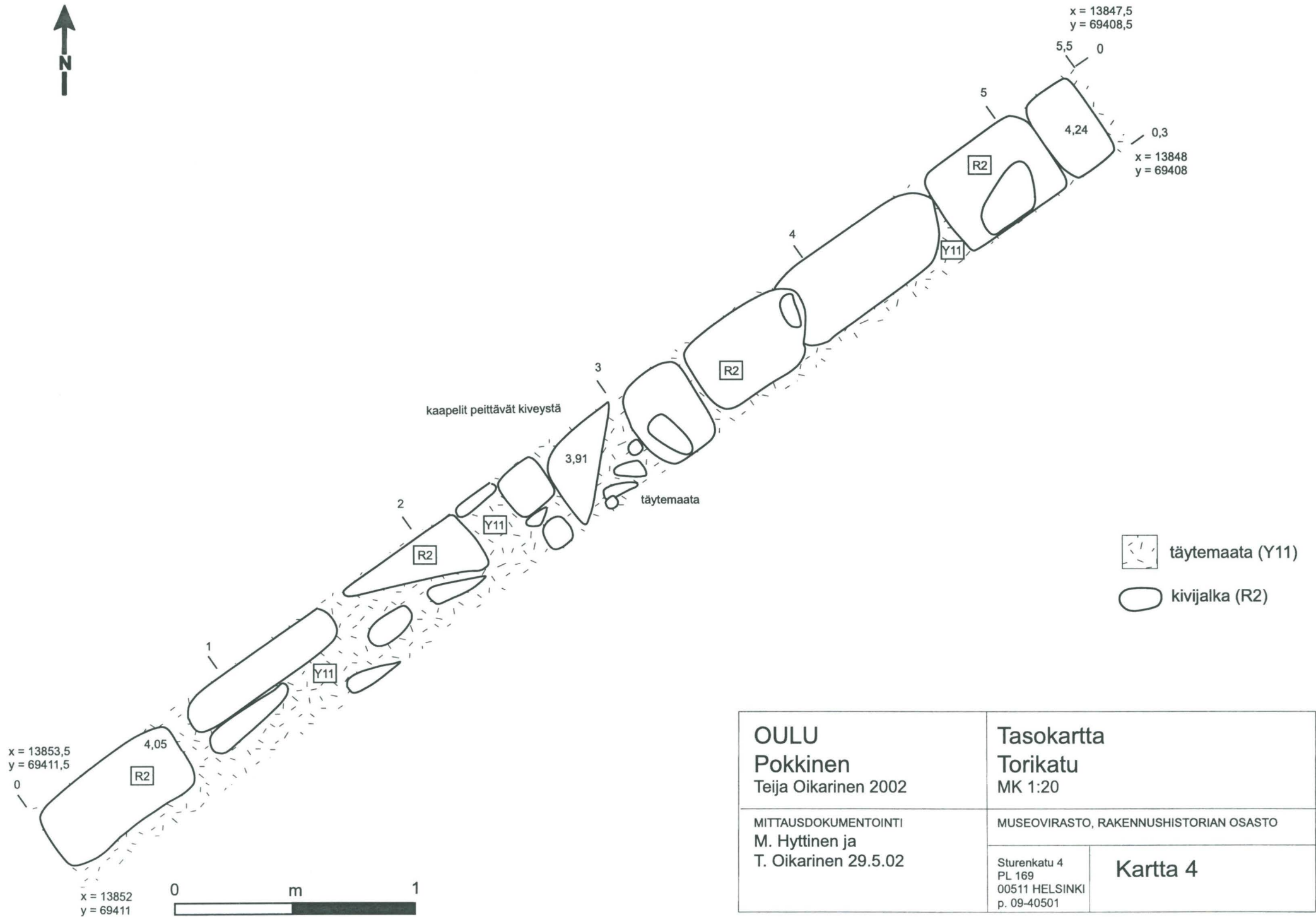
x = 13870,4
y = 69395

x = 13873
y = 69396,6

- vanha katupohja (Y6)
- harmaata likamaata (Y7)
- hiilikeros (osin likamaata) (Y8)
- ruskeaa likamaata (Y9)
- pohjamaata (Y10)
- puuta
- hiiltä
- tiilen paloja
- kivi

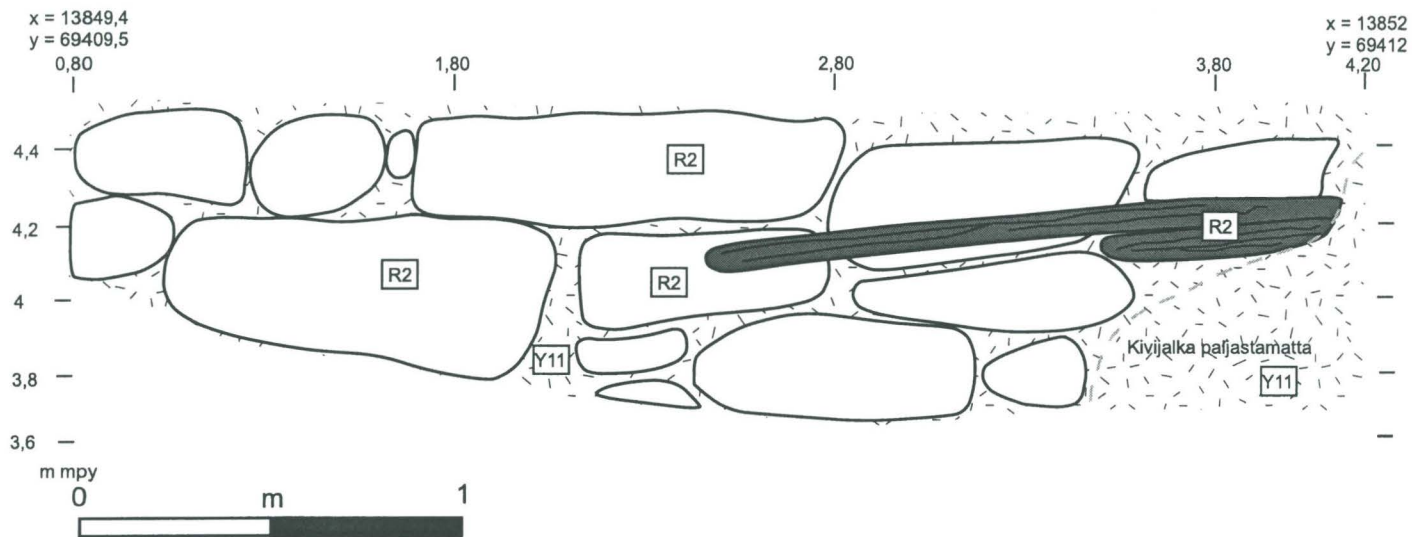
OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Profiilikartta Hallituskatu, länsi-luoteeseen MK 1:20
MITTAUSDOKUMENTOINTI T. Oikarinen 22.5.02	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501
	Kartta 3

- täytemaata (Y11)
- kivijalka (R2)

OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Tasokartta Torikatu MK 1:20
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen ja T. Oikarinen 29.5.02	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501
	Kartta 4

Metrit on mitattu kaivannon lounaispäästä alkaen.

täytemaata (Y11)

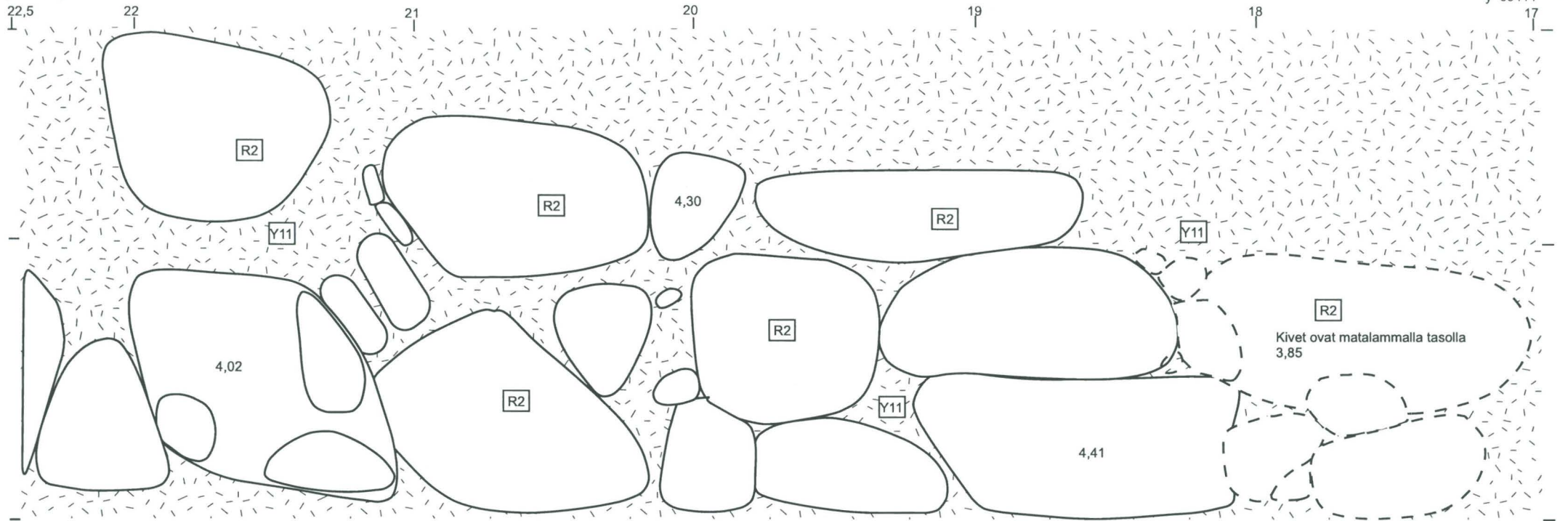
puuta (R2)

kivijalka (R2)

OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Profiilikartta Hallituskatu, länsi-luoteeseen MK 1:20
MITTAUSDOKUMENTOINTI T. Oikarinen 29.5.02	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501
	Kartta 5

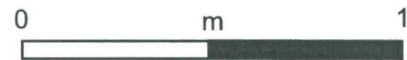
x=13855,5
y=69417,5
22,5

x=13856,5
y=69414
17

x=13854
y=69416,5

x=13855
y=69413,5

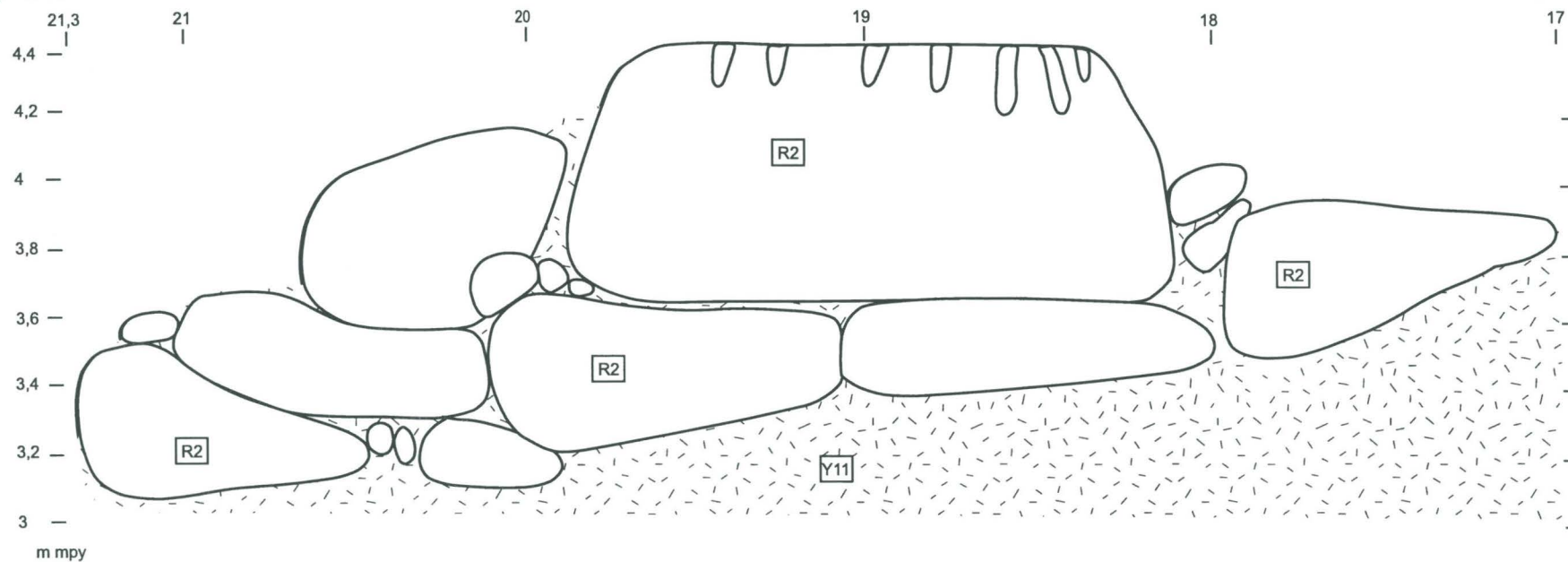
 täytemaata (Y11)

 kivijalka (R2)

OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Tasokartta Hallituskatu MK 1:20
MITTAUSDOKUMENTOINTI T. Oikarinen 3.6.02	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
	Sturenkatu 4 PL 169 00511HELSINKI p. 09-40501
	Kartta 6

x = 13856
y = 69417

x = 13856,5
y = 69414

 täytemaata (Y11)

 puuta

 kivijalka (R2)

OULU
Pokkinen
Teija Oikarinen 2002

Profiilikartta
Hallituskatu, lounaaseen
MK 1:20

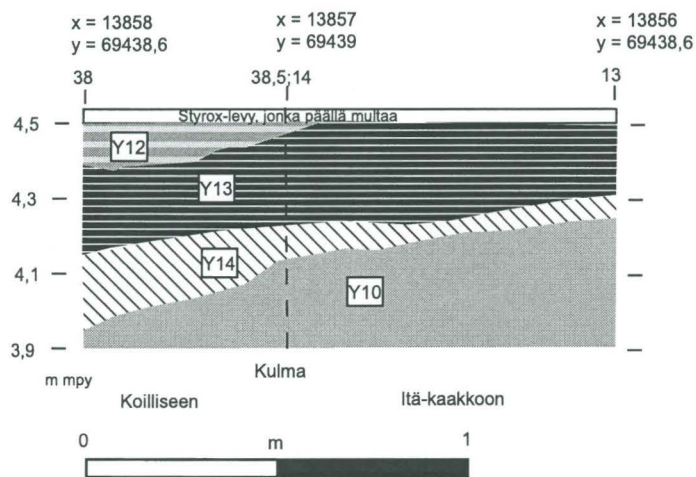
MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO

T. Oikarinen 3.6.02

Sturenkatu 4
PL 169
00511 HELSINKI
p. 09-40501

Kartta 7

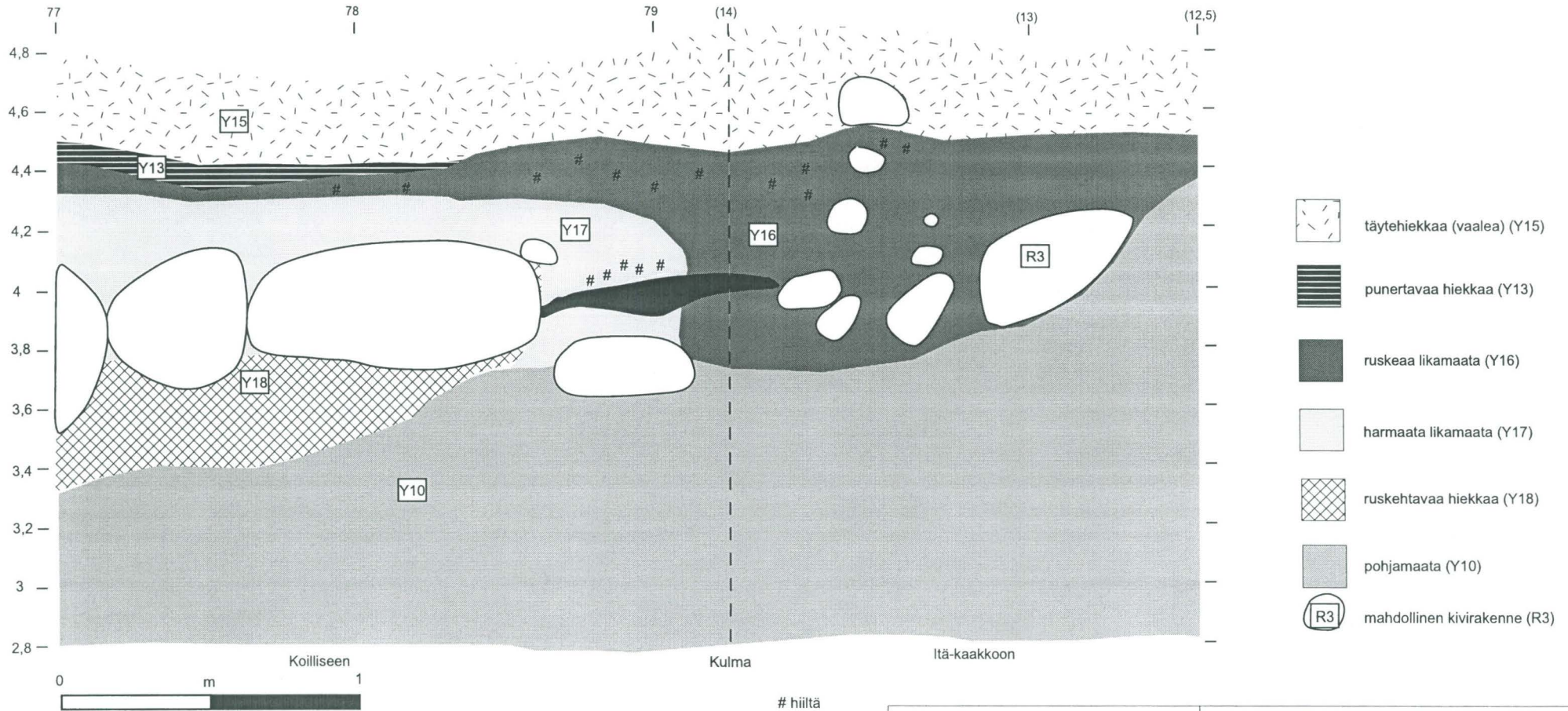

- harmaata hiekkaa (Y12)
- punertavaa hiekkaa (Y13)
- nokista likamaata (Y14)
- pohjamaata (Y10)

<p>OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002</p>	<p>Profiilikartta Hallituskatu, koilliseen MK 1:20</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO</p>	
<p>T. Oikarinen 6.6.02</p>	<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501</p>	<p>Kartta 8</p>

x = 13840
y = 69468,5

x = 13837,5
y = 69469,5

OULU
Pokkinen
Teija Oikarinen 2002

Profiilikartta
Hallituskatu, koilliseen
MK 1:20

MITTAUSDOKUMENTOINTI
T. Oikarinen 13.6.02

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO

Sturenkatu 4
PL 169
00511 HELSINKI
p. 09-40501

Kartta 9

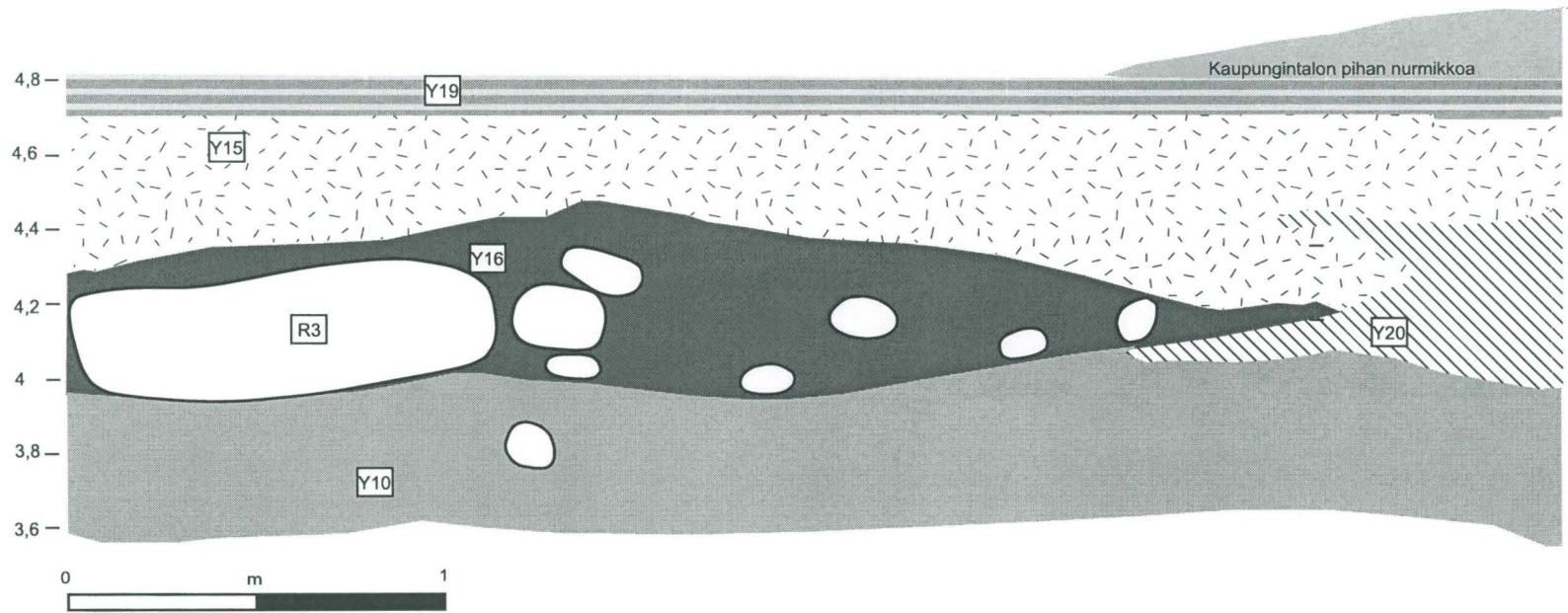
x = 13838
y = 69470,5
80

81

82

83

x = 13837,8
y = 69473
84

kadun mukulakiveys (Y19)

täytehiekkää (vaaleaa ja tummempaa) (Y15)

ruskeaa likamaata (Y16)

nokista likamaata (Y20)

pohjamaata (Y10)

mahdollinen kivirakenne (R3)

OULU
Pokkinen
Teija Oikarinen 2002

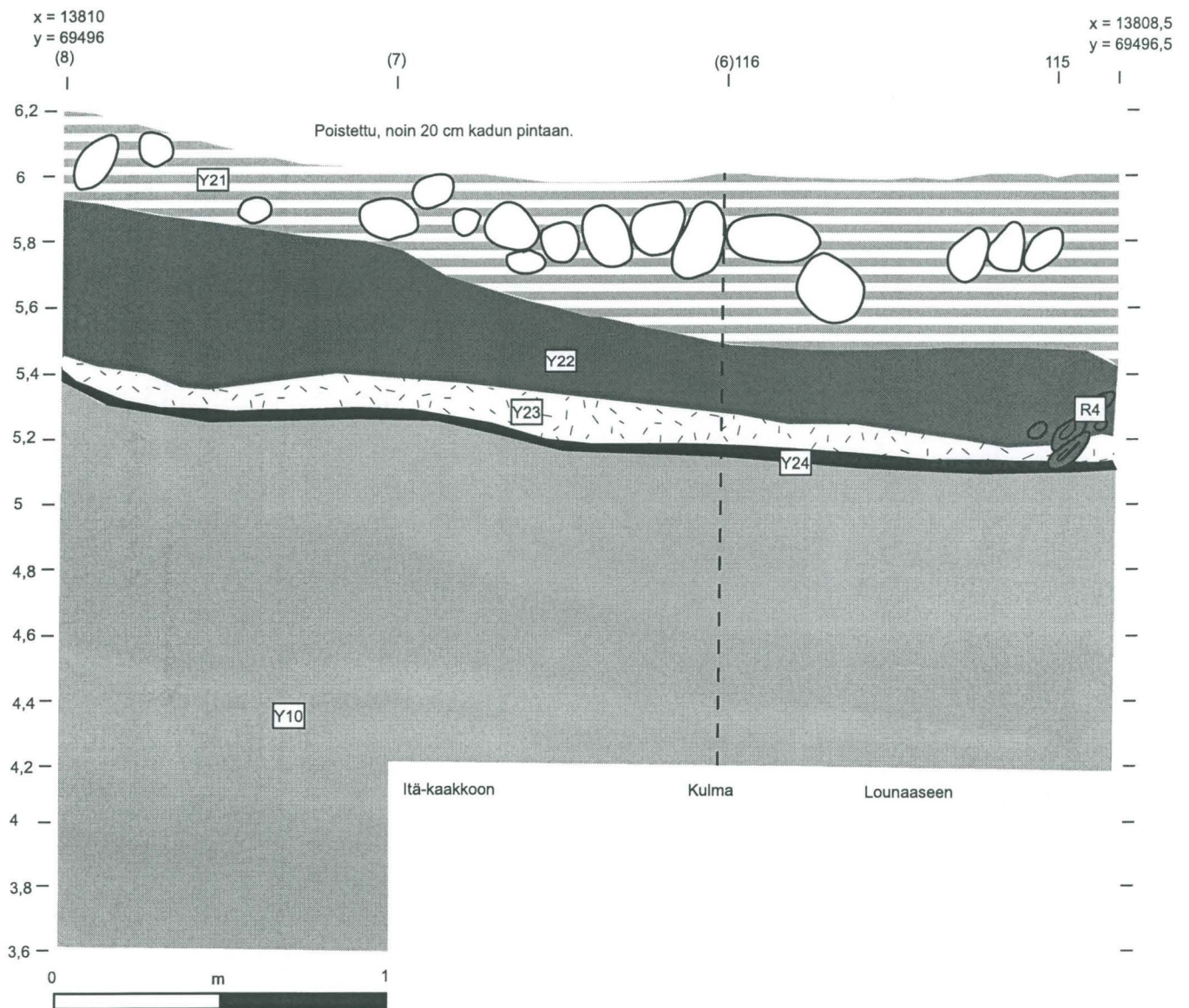
MITTAUSDOKUMENTOINTI
T. Oikarinen 14.6.02

Profiilikartta
Hallituskatu, koilliseen
MK 1:20

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO

Sturenkatu 4
PL 169
00511 HELSINKI
p. 09-40501

Kartta 10

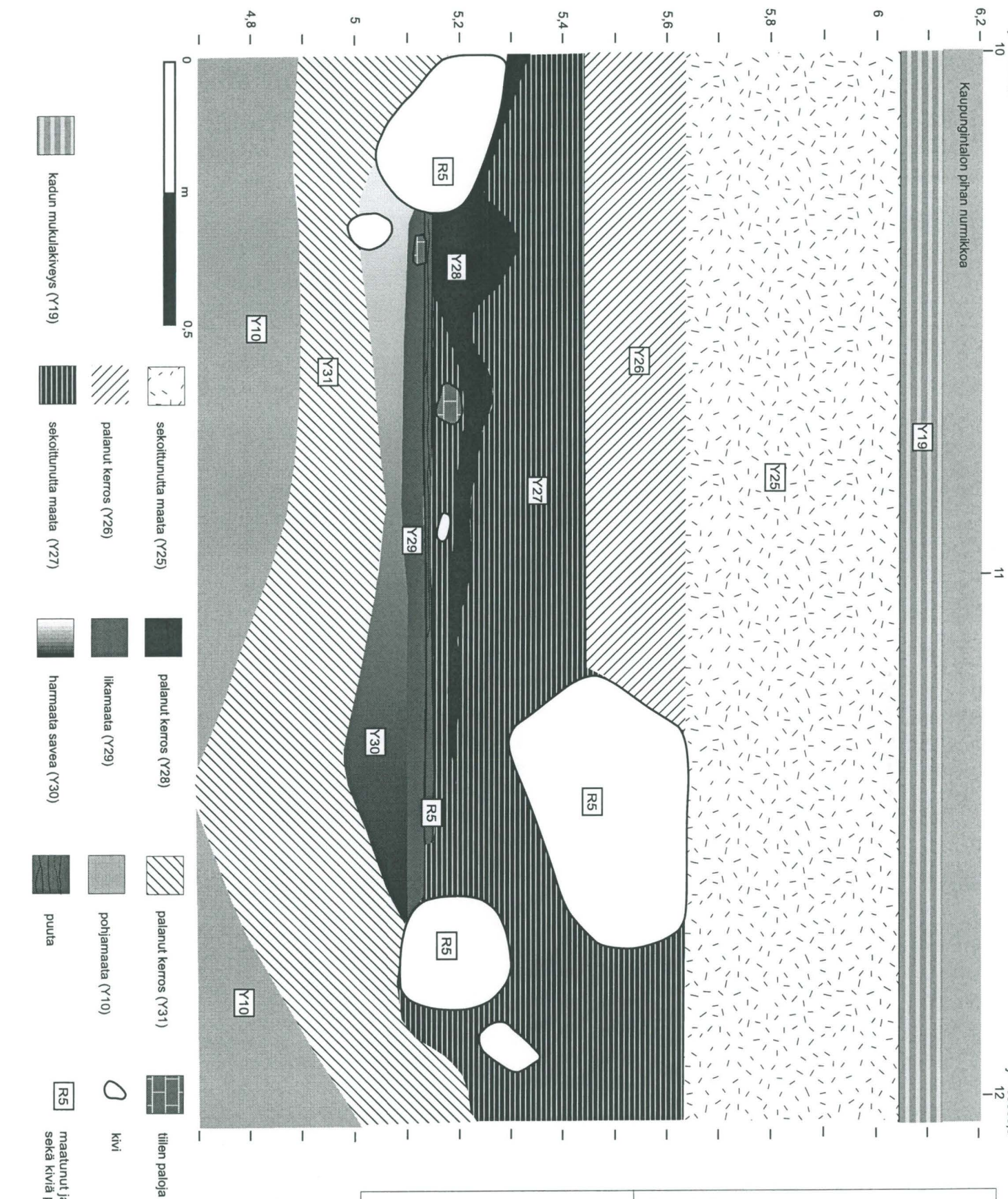

- nykyisen tien pohjaus (Y21)
- likamaata (Y22)
- vaaleaa täyte(?)hiekkää (Y23)
- hiilijuova (Y24)
- pohjamaata (Y10)
- puuta (R4)

<p>OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002</p>	<p>Profilikartta Hallituskatu, itä-kaakkoon MK 1:20</p>			
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI T. Oikarinen 18.6.02</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO</p> <table border="1" data-bbox="989 2083 1508 2172"> <tr> <td data-bbox="997 2094 1141 2172"> <p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501</p> </td> <td data-bbox="1149 2094 1500 2172"> <p>Kartta 11</p> </td> </tr> </table>		<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501</p>	<p>Kartta 11</p>
<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501</p>	<p>Kartta 11</p>			

x = 13823,5
y = 69495,5

x = 13825,5
y = 69500,5

<p>OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002</p>	<p>Profiilikartta Kirkkokatu, länsi-luoteeseen MK 1:10</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI</p> <p>R. Nurmi 19.6.02</p>	<p>MUSEOVIKASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO</p> <p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501</p> <p>Kartta 12</p>	

x = 13836
y = 69513

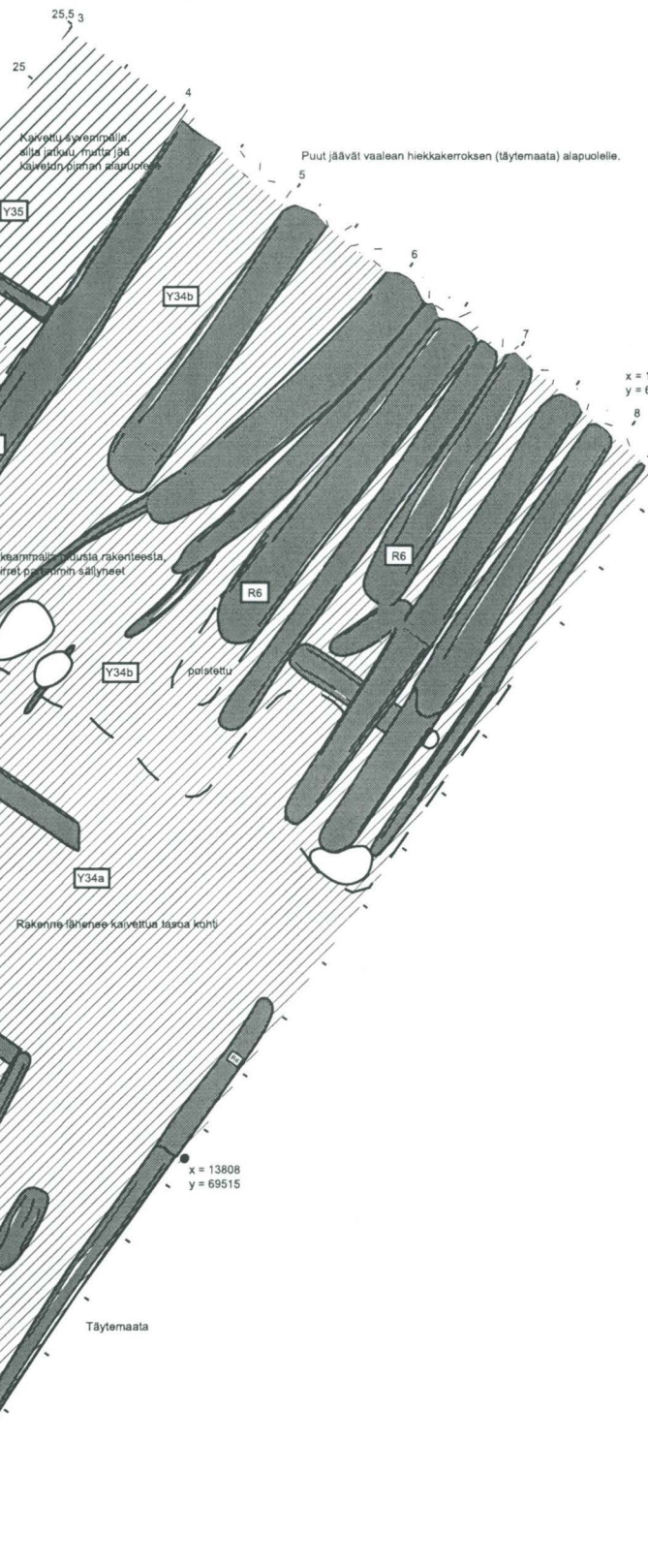
- täytemaata (vaalea, hienoa hiekkaa) (Y32)
- harmaata hiekkaa (Y33)
- vaalea (ylempi) liikkamaa, noin 5 m mpy (Y34a ja Y34b)
- tumma (alempi) liikkamaa, noin 4,70 m mpy (Y35)
- mustaa liikkamaata, jossa puuhaketta (Y36)
- puuta
- kivi
- puurakenne, silta

x = 13833,5
y = 69510

x = 13827,4
y = 69508
poistettu, harmaata
hiekkaa

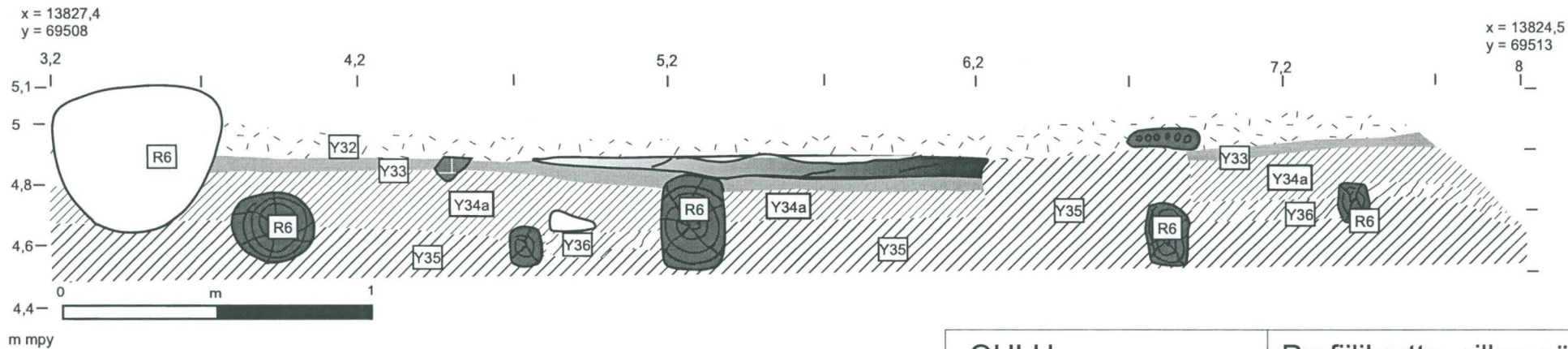

x = 13894,5
y = 69513

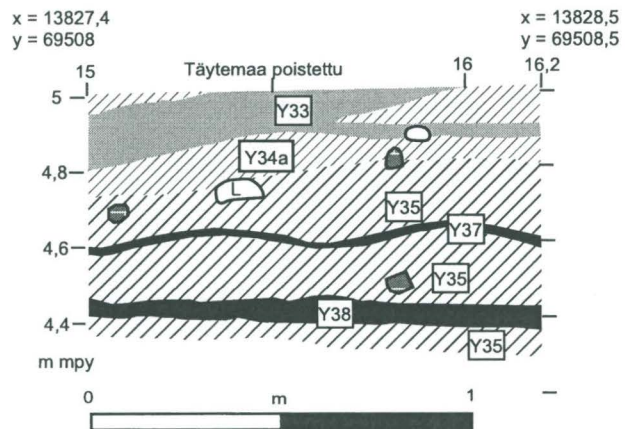
x = 13833
y = 69516

OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Tasokartta Kirkkokatu, "katusilta" MK noin 1:52
MITTAUSDOKUMENTOINTI R. Nurmi 20.6.02 ja T. Oikarinen 20.,24.,ja 26.6.02	MUSEOVIKASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501
	Kartta 13

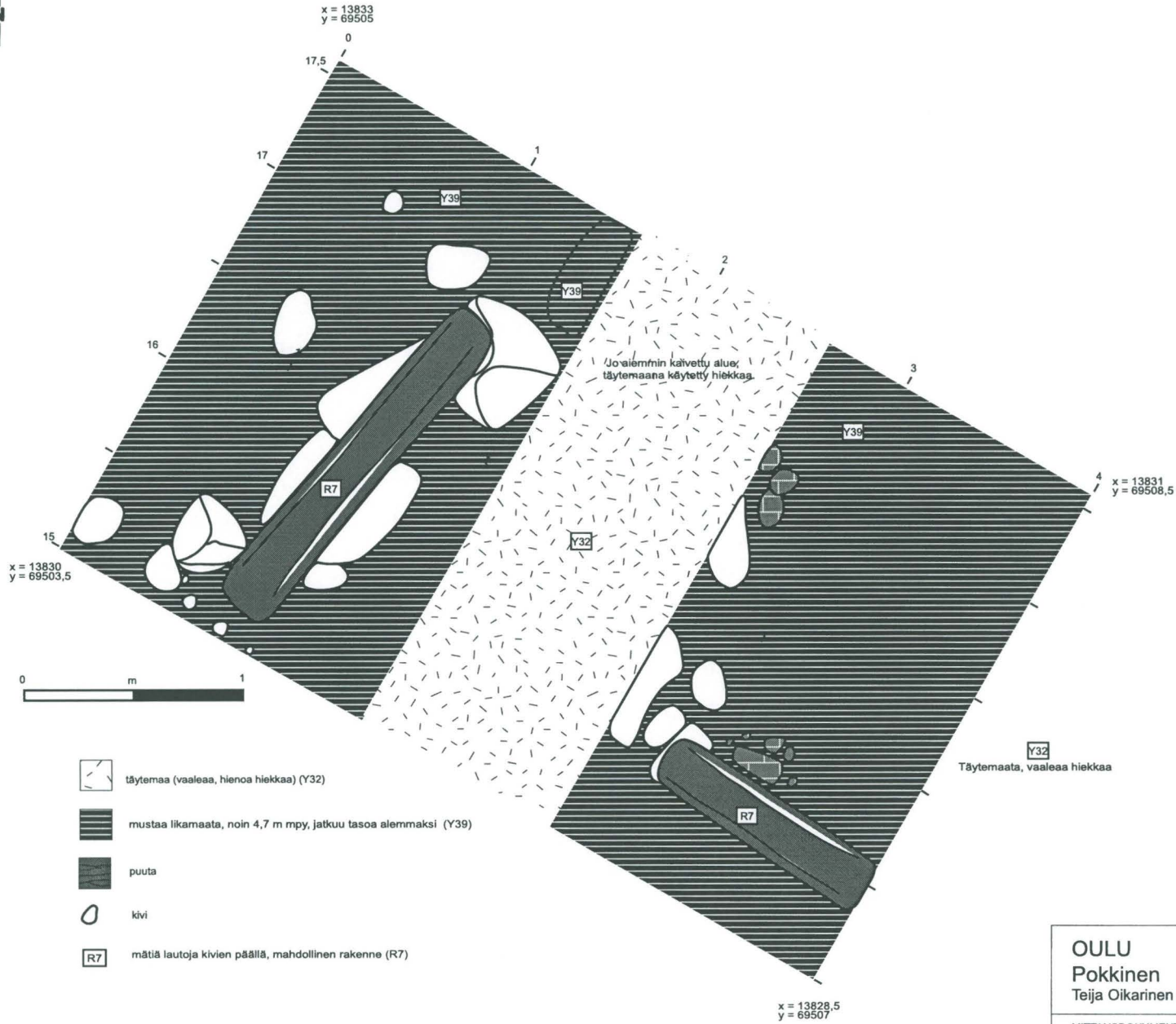

- täytemaa (vaaleaa, hienoa hiekkaa) (Y32)
- harmaata hiekkaa (Y33)
- vaalea (ylempi) likamaa, noin 5 m mpy (Y34a)
- tumma (alempi) likamaa, noin 4,70 m mpy (Y35)
- mustaa likamaata, jossa puuhaketta (Y36)
- puuta (veistettyjä oksia/seipäitä, hirsii, mätiä)
- tiilen paloja
- hiiltä (Y37 ja Y38)
- kivi
- luu
- juuri
- puurakenne, silta

OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Profiilikartta, sillan päätyä Kirkkokatu, koilliseen MK 1:20	
MITTAUSDOKUMENTOINTI R. Nurmi ja T. Oikarinen 20.6.02	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO	
	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501	Kartta 14

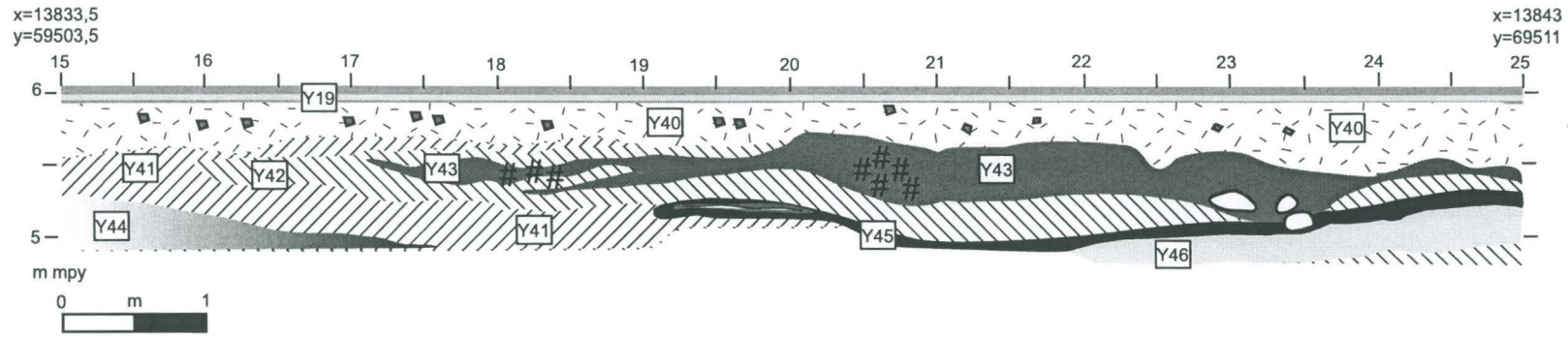

OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Profiilikartta, siltakerrostumia Kirkkokatu, länsi-luoteeseen MK 1:20	
MITTAUSDOKUMENTOINTI R. Nurmi ja T. Oikarinen 20.6.02	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO	
	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501	Kartta 15

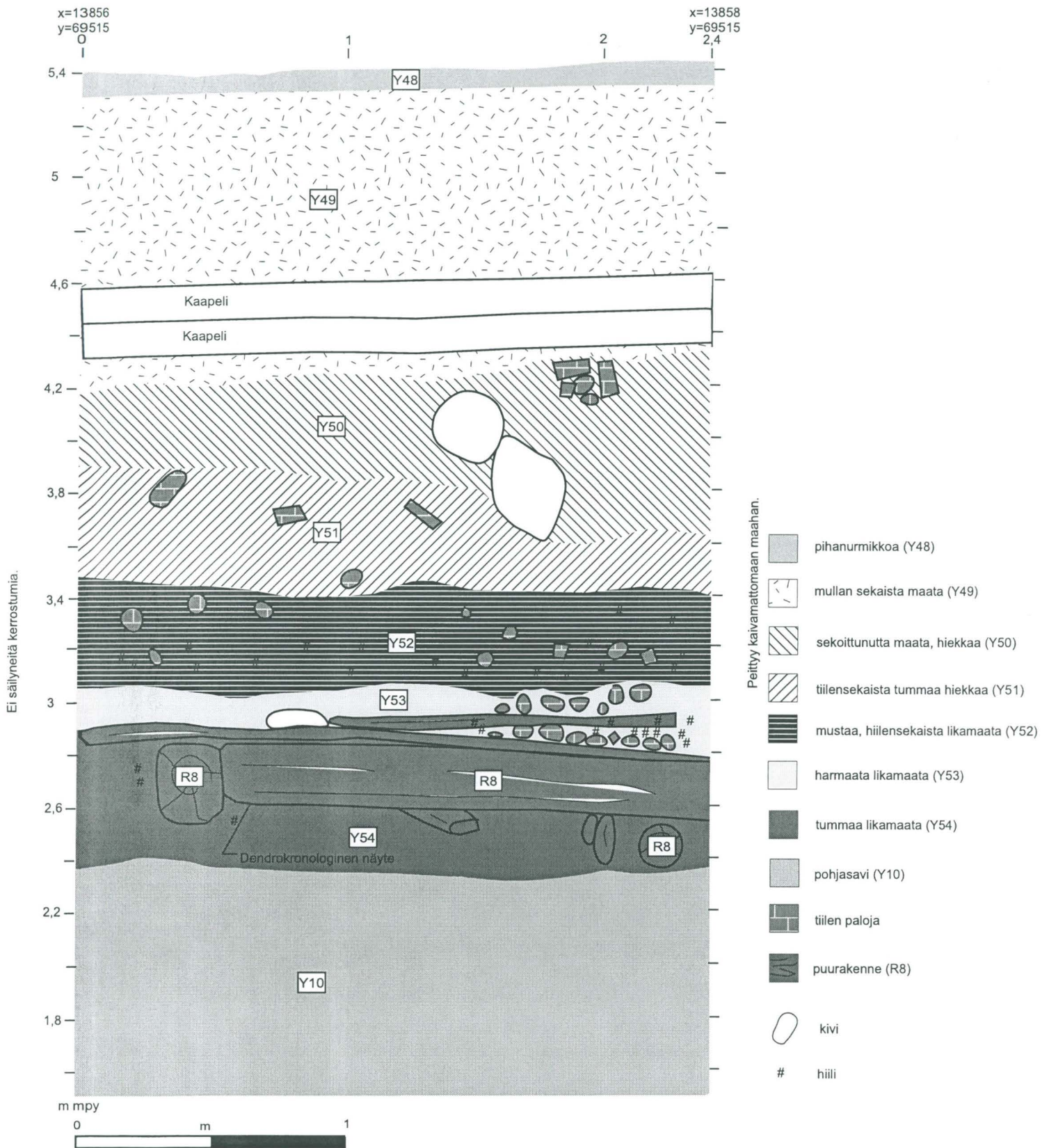
- täytemaata (vaaleaa, hienoa hiekkaa) (Y32)
- mustaa likamaata, noin 4,7 m mpy, jatkuu tasoa alemmaksi (Y39)
- puuta
- kivi
- mätää lautoja kivien päällä, mahdollinen rakenne (R7)

OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Tasokartta Kirkkokatu MK noin 1:27
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
T. Oikarinen 20.6.02	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501
	Kartta 16

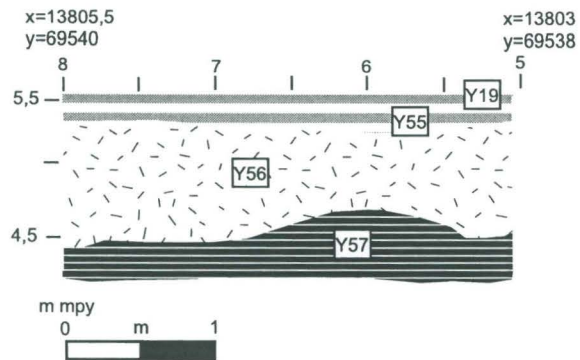

- kadun mukalakiveys (Y19)
- sekoittunutta maata (multaa, tiiltä) (Y40)
- vaaleaa likamaata (Y41)
- likamaan sekaista savea (Y42)
- tummaa likamaata (Y43)
- savea (Y44)
- palanut kerros (Y45)
- ruskeaa ja harmaata hiekkaa (Y46)
- tiiltä
- puuta
- kivi
- # hiiltä

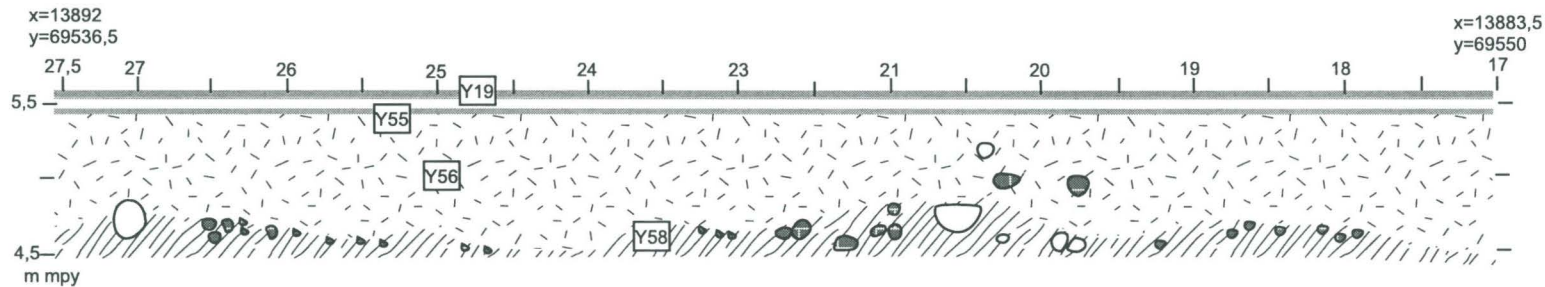
<p>OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002</p>	<p>Profiilikartta Kirkkokatu, länsi-luoteeseen MK 1:50</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI T. Oikarinen 20.,24., ja 26.6.02</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO</p>	
	<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501</p>	<p>Kartta 17</p>

OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Profiilikartta, länteen Kaupunginojan reuna MK 1:20
MITTAUSDOKUMENTOINTI T. Oikarinen 2.9.2002	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501
	Kartta 18

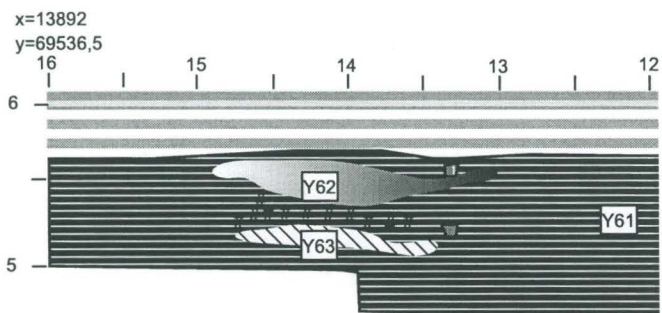
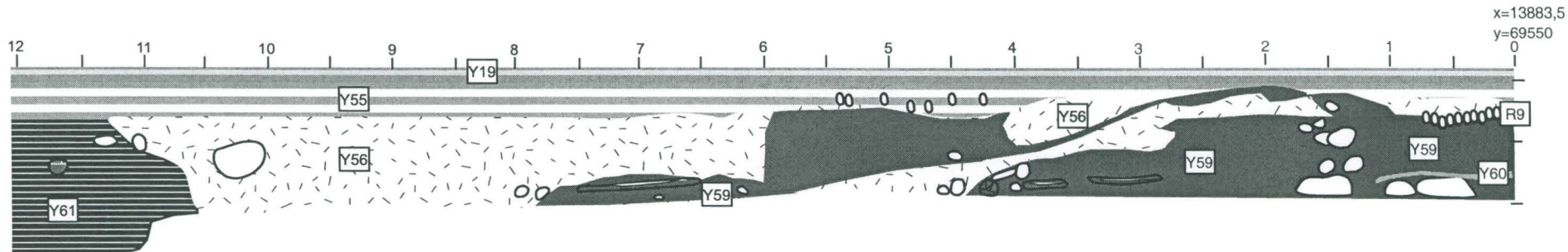

OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Profiilikartta Kirkkokatu, itä-kaakkoon MK 1:50
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
T. Oikarinen 4.9.2002	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501
	Kartta 19

- sepeli (Y55)
- täytehiekkää (tummaa ja vaaleaa) (Y56)
- sekoittunutta maata, harmaata hiekkää (Y57)
- sekoittunutta maata, jossa likamaata, tiiltä ja hiekkää (Y58)
- mukulakiveys (Y19)
- tiilen paloja
- kivi
- # hiili

OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002	Profiilikartta Kirkkokatu, itä-kaakkoon MK 1:50
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
T. Oikarinen 5.9.02	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501
	Kartta 20

- mukulakiveys (Y19)
- kadun pohjaus, joukossa kiviä (Y55)
- täytehiekkää (tummaa ja vaaleaa) (Y56)
- likamaata (Y59)
- tuhkaa (Y60)
- tummaa likamaata (Y61)
- savimaata (Y62)
- vaaleaa hiekkää (Y63)
- tiilen paloja
- puuta
- kivi
- R9 vanha katupohja
- # hiili

<p>OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002</p>	<p>Profiilikartta, koilliseen Kirkkokatu ja Asemakatu MK 1:50</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO</p>	
<p>T. Oikarinen 5.9.2002</p>	<p>Kulttuuritalo, Sturenkatu 4 00511 HELSINKI p. 09-40501</p>	<p>Kartta 21</p>

- mukulakiveys (Y19)
- sepeili (Y55)
- täyhtielekkää (tummaa ja vaaleaa) (Y61)
- tummaa ilkkamaata (Y61)
- tilien paloja
- kivi
- kivirakenne? (R10)
- # hilli

<p>OULU Pokkinen Teija Oikarinen 2002</p>	<p>Profiilikartta Asemakatu, koilliseen MK 1:20</p>			
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI T. Oikarinen 9.9.2002</p>	<p>MUSEOVIKASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO</p> <table border="1" data-bbox="438 2016 970 2132"> <tr> <td data-bbox="438 2016 606 2132"> Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501 </td> <td data-bbox="606 2016 970 2132" style="text-align: center;"> <h2>Kartta 22</h2> </td> </tr> </table>		Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501	<h2>Kartta 22</h2>
Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501	<h2>Kartta 22</h2>			

Osa Claes Claessonin kartasta Oulusta vuodelta 1651.

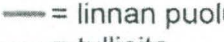

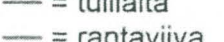

Osa vuonna 1814 G. D. Andersin jäljentämästä ja Märten Hackzellin vuonna 1763 Oulusta tekemästä kartasta.

Kantakartta © Oulun kaupungin tekninen keskus

OULU
Nikodemus Tessin vanhemman
kartta vuodelta 1649

	= kortteli		= kirkkotarha
	= rakennus		= linnan puolustusvarustukset
	= ranta-aitta		= tulliaita
	= silta		= rantaviiva

Kantakartta © Oulun kaupungin tekninen keskus

OULU
Claes Claessonin kartta vuodelta 1651

	= kortteli		= soistunut alue
	= rakennus		= kirkkotarha
	= ranta-aitta		= linnan puolustusvarustukset
	= silta		= tulliaita
	= pelto		= rantaviiva

OULU
Kartta vuodelta 1705

Kantakartta © Oulun kaupungin tekninen keskus

	= kortteli		= tulliaita
	= rakennus		= rantaviiva
	= ranta-aitta		
	= silta		

OULU
Jakob Johan Wikarin kartta vuodelta 1748

Kantakartta © Oulun kaupungin tekninen keskus

	= kortteli		= pelto
	= rakennus		= rantaviiva
	= ranta-aitta		= tulliaita
	alue		= tuulimylly
	= silta		

LÖYTÖLUETTELO

Tutkimusalue: Oulu, Pokkinen; Torikadun ja Hallituskadunkulma, Hallituskatu (väli Torikatu-Kirkkokatu), Kirkkokatu (väli Hallituskatu-Asemakatu) ja Kirkkokadun silta sekä kaupungintalon tontin koilliskulma (tontti 39)
Kaivausjohtaja: Teija Oikarinen
Tutkimusvuosi: 2002
KM: 2002061: 1-167

TORIKADUN JA HALLITUSKADUN RISTEYS

Hallituskadun poikkiprofiilista

Y6 (vanha katupohja)

1. Rautakuonaa, 84,4 g.

Y7 (harmaa likamaa)

2. Lasia, 1 kpl, 6 g.
Kellertävän ruskehtavaa, kappale muodoltaan hieman kupera.
3. Ikkunalasia, 1 kpl, 0,9 g. Vaaleanvihreää. Paksuus 2 mm.

Y9 (tumma, osin tiilensekainen likamaa)

4. Keramiikkaa, 3 kpl, 21,1 g.
Punasavikeramiikkaa. Kylkipala. Hieman koverampi sisäpuoli lyijylasitettu tummanruskeaksi. Lasitus irronnut palasta kahtena kappaleena. Toinen puoli sileä, lasittamaton. Ulkopinta lasittamaton ja nokinen.

TORIKATU/HALLITUSKATU

Y11 (kivijalan välissä olleesta maa-aineksesta)

5. Keramiikkaa, 4 kpl, 73, 6 g.
Saviaineeltaan valkoista ja valkoiseksi lasitettua keramiikkaa. Esineen muoto on ollut alaspäin levenevä, ja sen yläreunassa on ollut korva. Yhdessä palassa numerointi 1/4, jonka korkeus 20 mm. Yläosan halkaisija on noin 60 mm.
6. Lasia, 33 kpl, 374 g.
Läpinäkyviä lasin paloja. Palat ovat alkujaan melko suuresta esineestä, jonka muutamissa paloissa erottuvat lähes pystysuorat seinämät. Yhden palan halkaisija on noin 110-120 mm; pala on joko pohjan tai kannen keskiosasta. Esineellä on ollut todennäköisesti ulkoneva reuna, josta on säilynyt yksi pala.

KIRKKOKATU

Kaupungintalon tontin kaakkoiskulma

Y25 (sekoittunut maa)

7. Liitupiippujen varsien katkelmia, 2 kpl.
Koristelemattomia. Halkaisijat ja painot: 6 mm, 1, 2 g ja 7 mm, 3, 4 g.

Y26 (1. palokerros)

8. Liitupiipun varren katkelma, 1 kpl, 5, 8 g.
Koristelematon. Halkaisija 8 mm.

Y28 (2. palokerros)

9. Liitupiipun varren katkelma, 1 kpl, 3, 2 g.
Koristelematon. Halkaisija 9 mm.

Y29 (likamaa)

10. Liitupiipun varren katkelma, 1 kpl, 1, 5 g.
Koristelematon. Halkaisija 6 mm.
11. Lasia, 1 kpl, 8 g.
Tummanvihreää, lähes läpinäkymätöntä. Kappaleen sileä puoli kupera, toinen puoli lohkeillut ja sulanut.
12. Rautakuonaa 125, 5 g.

Epämääräinen rakenne

Y31 (3. palokerros, johon on sekoittunut myös likamaata)

13. Keramiikkaa, 1 kpl, 25,4 g.
Punasavikeramiikkaa. Reunapala, jonka sisäpuoli on lyijylasitettu ja maalauskoristeltu. Koristearihe koostuu vaaleista ja vihertävistä reunan suuntaisista, eripaksuisista viivoista. Alareunassa on myös pieni pätkä kaartuvaa koristeiviivaa. Ulkopinta on lasittamaton, ja kappaleen yläosassa on paksunnettu ja pyöreäksi muotoiltu reunauloke. Katkelma on mahdollisesti matalasta, laakeasta vadista, jonka suun halkaisija on ollut vähintään 18 cm.
14. Keramiikkaa, 2 kpl, 15, 1 g.
Punasavikeramiikkaa. Kylkipaloja, jonka sisäpuoli on lyijylasitettu hieman vihertäväksi ja maalauskoristeltu vaaleankellertävällä paksulla vyöhykkeellä, jonka päällä on ruskeita palloja, ohuita ruskeita viivoja ja paksu vihreä viiva. Koristeltu sisäpinta on irronnut ulkopinnasta. Ulkopinta on sileä, ja siinä erottuu kulma, joten pala voi olla läheltä pohjaa.
15. Ikkunalasia, 2 kpl, 3, 5 g.
Vaaleanvihreää. Toinen pala on ruudun reunasta, toinen palanut. Palojen paksuudet noin 2 mm.

Katusilta

Y34a (likamaa, ylempi kerros)

16. Keramiikkaa 1 kpl, 7,7 g.
Saviaines valkoista, lyijylasitus hieman kellertävää. Pala esineen pohjan ja kyljen taitoskohdasta.
17. Keramiikkaa, 1 kpl, 11,4 g.
Punasavikeramiikkaa. Palanut ulkopuolelta, sisäpuolelta onnto. Todennäköisesti padan kädensijan pala.
18. Keramiikkaa, 2 kpl, 86, 1 g.
Punasavikeramiikkaa. Reunapalan alapuolelle liittyy saumattomasti pienempi kylkipala. Astian sisäpinta on lyijylasitettu hieman kellertäväksi ja maalauskoristeltu. Lähes vaakasuoraan taivutettua, hieman muuta palaa paksumpaa reunaosaa kiertää kellertävälle pinnalle on maalattu ruskeat pallot, joiden välissä on vihreitä koristeviivoja. Taivutetun reunan leveys on 26 mm. Sen alapuolelta astia syvenee jyrkästi, ja koristelu muuttuu vaalean kellertävälle pinnalle maalatuiksi pistevyöhykkeiksi, joita on useassa rivissä noin 40 mm:n matkalla. Tämän alapuolelta koristelu on hävinnyt, mutta jäänteitä vihreästä ja kellertävästä maalista on säilynyt. Ulkopinta on poimutettu kohdista, joissa erilaiset koristeluvyöhykkeet vaihtuvat. Muodoltaan astia voi olla syvä kulho, jonka suun halkaisija on ollut noin 26 cm.
19. Keramiikkaa, 1 kpl, 7,5 g.
Reunapala punasavikeramiikkaa. Reuna on ulospäin taivutettu ja sisäpuolelta "kulmattu". Astian seinä suuntautuu lähes kohtisuoraan alaspäin. Sisäpuoli on lyijylasitettu, ja reuna on koristeltu vaakasuoralla vaalealla viivalla, jonka päällä on vihreää lasitusta. Palassa on myös osa valkoisella maalattua kaartaa. Astian suun halkaisija on ollut noin 26 cm.
20. Keramiikkaa, 1 kpl, 4,5 g.
Reunapala punasavikeramiikkaa. Palan sisäseinämä on hieman kovera ja sileä. Vain hieman kiiltelevää lasitusta. Valkeaa, kaartuvaa maalauskoristelua on säilynyt kuperalla ulkopinnalla, joka on nokinen. Astian suun halkaisija on ollut noin 14 cm.
21. Keramiikkaa, 3 kpl, 65, 8 g.
Huokoista, palanutta punasavikeramiikkaa. Reuna- ja kylkipaloja todennäköisesti samasta astiasta. Astialla on ollut taivutettu reuna, jonka leveys on 28 mm. Tästä seinämä jatkuu jyrkästi alaspäin. Sisäseinämässä on jäänteitä mahdollisesti vaaleasta maalauskoristelusta. Ulkopinta on poimutettu taitoksen takaa, ja ulkopinta aaltoilee matalasti. Halkaisijaltaan esineen suun on ollut noin 19 cm. Muodoltaan astia on voinut olla syvä kulho tai vati. Palaneita.
22. Keramiikkaa, 1 kpl, 6,6 g.
Punasavikeramiikkaa. Kylkipala, jonka keskellä on halkaisijaltaan 2,5 mm leveä reikä. Maalauskoristeltu, kovera ulkopinta on lyijylasitettu, ja palan reunassa on osa leveää, valkoista maalausta. Pintaan on tehty myös koristeura. Koveralla sisäpinnalla on paloja valkoisesta maalausta.

23. Keramiikkaa, 1 kpl, 1,7 g.
Pieni kylkipala punasavikeramiikkaa, jossa on lyijylasitusta ja juova valkoista maalauskoristelua. Ulkopintaa ei ole säilynyt. Palanut.
24. Keramiikkaa, 1 kpl, 51,1 g.
Pohjapala punasavikeramiikkaa. Kappale on keskeltä ohuempi ja paksunee voimakkaasti reunoille, kohti kylkeä. Sisäpuolella säilynyt lyijylasitusta ja vihreää maalausta. Ulkopinta voimakkaan punertava. Palanut.
25. Keramiikkaa, 1 kpl, 7,8 g.
Huokoinen ja palanut punasavikeramiikkapala, hieman harmahtava. Paksusta esineestä. Toinen pinta lähes suorakulmainen, toinen pinta rikkoutunut. Ehkä astian pohjan ja kyljen taitoskohdasta.
26. Liitupiipun varren katkelma, 1 kpl, 3,5 g.
Varren toisella puolella on kaksi reikää, joiden väli on 18 mm ja molempien halkaisijat noin 2 mm. Toisessa päässä on säilynyt koristelua, sahalaitakuviota, joka kiertää varren ympäri. Varren halkaisija on noin 8,5 mm.
27. Liitupiippujen varsien katkelmia, 3 kpl.
Koristelemattomia. Varsien halkaisijat ja painot 5 mm, 3, 0 g; 6 mm, 2,5 g ja 7 mm, 1,3 g.
28. Lasia, 1 kpl, 28 g.
Paksua, tummanvihreää ja lähes läpinäkymätöntä lasia. Kappale on muodoltaan kaartuva. Paksuus 8 mm.
29. Lasia, 1 kpl, 9 g.
Vihreää, läpinäkyvää lasia. Paksuus 6 mm.
30. Ikkunalasia, 5 kpl, 32,9 g.
Kolme palaa on tummemman vihreää ja kaksi vaaleanvihreää, huonommin säilynyttä. Paksuudet kaikilla ovat noin 2 mm.
31. Raha, 1 kpl, 4,0 g.
Kuparia. Vuonna 1717 leimattu taaleri.
32. Hela, 1 kpl, 11,1 g.
33. Nappi, 1 kpl, 1,1 g.
Varsi on vääntynyt. Pyöreä nuppi.
34. Rautanaula, 1 kpl, 45,6 g.
Taottu, kanta neliömäinen. Pahoin korrosioitunut. Pituus 14,8 cm.

Y34b (ylin puu- ja likamaakerros).
35. Liitupiipun pesän katkelma, 1 kpl, 4,0 g.
Pesän muoto suippo; katkennut varresta ja pesän toisesta päästä. Pesä mustunut. Kannan toisella puolella vaakatasossa on N-kirjain ja toisella puolella numero 2. Niiden korkeudet

ovat noin 3 mm. Varren juuressa, yläpuolelle on viivoitusta. Säilyneen pesän korkeus on noin 24 mm.

36. Liitupiipun varren katkelma, 1 kpl, 0,9 g.
Koristelematon, varren halkaisija noin 6 mm.
37. Ikkunalasia, 4 kpl, 11,5 g.
Kolme paloista on tummemman vihreää ja yksi vaaleanvihreä, huonommin säilynyt, ehkä palanut.
- Y36 (alempi, tumma likamaa)
38. Metallin pala, 0,7 g.

Epämääräinen rakenne

Y39 (likamaa)

39. Keramiikkaa, 1 kpl, lasitusta 5 kpl, 3,2 g.
Kylkipala fajanssia. Tinalasitettu toiselta puolen, lasitus irronnut osin palasiksi. On ollut samalla tavalla lasitettu toiseltakin puolen, mutta jälkitöiden aikana siitä irtosi paloja lasituksesta. Kappaleen muoto toiselta puolen kupera, toiselta kovera. Yhdessä palassa on säilynyt sinistä koristelua. Saviaines on kellertävää.
40. Keramiikkaa, 1 kpl, 70,8 g.
Lähes kokonainen punasavisen kolmijalkapadan kädensija ja hieman pataa. Kädensija on halkaisijaltaan pyöreä, sisäpuolelta ontto ja kapenee padasta pois päin. Nuppi on muotoiltu muuhun osaan verrattuna ensin hieman leveneväksi ja sitten jyrkästi kapenevaksi (koristelua). Padan sisäpinta on lyijyylasitettu kellertävän ruskeaksi. Ulkopinnalla on säilynyt hieman lasitusta. Katkelma on ulkoa palanut, ja siinä on kaksi valmistuksessa syntyneitä painauma. Jalan korkeus on 82 mm, ja halkaisija vaihtelee 21-33 mm:n välillä.
41. Keramiikkaa, 1 kpl, 41,4 g.
Katkelma punasavisen kolmijalkapadan kädensijan päästä. Kädensija on halkaisijaltaan pyöreä ja ontto. Se on melko tasapaksu, mutta alaosassa on pyöreä koristepaksunnos, jonka jälkeen kädensija jatkuu saman paksuisena kuin aiemmin. Alareunaa on pyörästetty. Pinnassa on säilynyt paloja tummasta lyijyylasituksesta. Korkeudesta on säilynyt 63 mm, ja halkaisija vaihtelee 22-27 mm:n välillä.
42. Keramiikkaa, 1 kpl, 29,7 g.
Kolmijalkapadan jalka ja hieman padan pohjaa. Padan sisäpinta on ruskeaksi lyijyylasitettu. Jalka kapenee alaspäin, mutta on hieman epämääräisen muotoinen, hieman neliömäinen. Jalan maahan osuva kohta on umpinainen. Karkeasti valmistettu ja palanut. Jalan korkeus 41 mm ja paksuus vaihtelee 13-23 mm:n välillä.
43. Keramiikkaa, 1 kpl, 11,3 g.
Reunapala punasavikeramiikkaa. Koveralla ulkopinnalla muuta seinämää paksumpi, koristeltu reuna; saveen on tehty aaltoileva kuvio. Myös reunan alapuolinen osa on matalasti aaltoileva. Sisäpuoli on sileä. Molemmat puolet on lyijyylasitettu ruskeaksi, paikoitellen

hieman vihertäväksi. Palan seinämä on lähes pystysuora, lähtöisin kenties ruukusta. Astian halkaisija on ollut vähintään noin 9 cm.

44. Keramiikkaa, 1 kpl, 3,5 g.
Pieni reunapala punasavikeramiikkaa. Reuna taivutettu ulospäin ja pyöristetty. Koristeltu pinta todennäköisesti sisäpuoli, jossa on säilynyt valkoista reunan suuntaista vyöhykekoristelua. Palanut.
45. Liitupiipun varren katkelma, 2 kpl, 12, 8 g.
Vartta kiertää useita rivejä sahalaista koristelua (väkäsmäistä) sekä yksi rivi kierrekuviota. Varren halkaisija 6 mm. Yksi katkelma liittyy palaan; siinä on hieman kierrekuviota. Sen varren halkaisija on 7 mm.
46. Liitupiippujen varsien katkelmia, 4 kpl.
Koristelemattomia. Varsien halkaisijat ja painot: 9,5 mm, 4,5 g; 6 mm, 2,7 g; 6 mm, 1,8 g ja 5,5 mm, 1,4 g.
47. Ikkunalasia, 3 kpl, 9,1 g.
Vaaleanvihreitä, yksi paloista ruudun reunasta ja palanut.
48. Rautanaula, 1 kpl, 18,4 g.
Taottu. Pituus 98, 5 mm.

Irtolöytö Kirkkokadulta siltarakenteen vierestä

49. Ikkunalasia, 1 kpl, 4 g.
Vaaleanvihreää, paksuus 3 mm.

Y47 (Kaupunginajan purettua siltaa ympäröinyt kivilohkareinen täytemaakerros, ei kartoilla)
50. Keramiikkaa, 1 kpl, 3,5 g.
Fajanssia. Toinen puoli tinalasitettu, toiselta puolen lasitus on osin irronnut. Koristelematon. Saviaines kellertävää. Pala mahdollisesti reunasta tai pohjan ja kyljen taitoskohdasta; pala on lohjennut pitkin pyöristettyä kohtaa.
51. Keramiikkaa, 1 kpl, 4,0 g.
Pala on toiselta puolen kovera ja toiselta kupera, ja sen saviaines on kellertävää. Lasitusta ei ole säilynyt, mutta saviainekseltaan muistuttaa fajanssia tai majolikaa. Kylkipala.
52. Keramiikkaa, 6 kpl, 41,2 g.
Saviaines valkoista, lasitus hieman kellertävää lyijylasitusta. Yksi paloista on rivan/korvan katkelma, jonka reunoissa on urat. Yhden kylkipalan kuperalla on osin kaksi koristepoimua. Lisäksi joukossa on astian reunapala ja kaksi palaa, joissa on kulma (kenties pohjasta) sekä koristelematon kylkipala.
53. Keramiikkaa, 1 kpl, 25,4 g.
Punasavikeramiikkaa. Hieman neliömäinen, pyöristetty pitkulainen kappale on mahdollisesti rivan puolikas?

54. Keramiikkaa, 1 kpl, 14,7 g.
Kylkipala punasavikeramiikkaa. Kovera puoli on koristeltu vaalealla maalilla, jonka päälle on maalattu ruskeita, ohuita pystysuoria ja kaartuvia viivoja. Viivojen keskellä on säilynyt hieman vihreänkellertävää maalausta. Aavistuksen kuperampi puoli on täysin sileä. Koristelu ollut todennäköisesti astian sisäpuolella.
55. Keramiikkaa, 1 kpl, 25,4 g.
Kylkipala punasavikeramiikkaa. Kovera sisäpuoli viivakoristeltu vuorotellen kellertävin ja punaruskein viivoin. Ulkopinta on maalattu tummanruskeaksi ja palanut.
56. Keramiikkaa, 1 kpl, 3,1 g.
Kylkipala punasavikeramiikkaa. Kovera sisäpuoli on lasitettu tummanvihreäksi ja muotoiltu hieman aaltoilevaksi. Ulkopinta on täysin sileä.
57. Keramiikkaa, 1 kpl, 11,3 g.
Kylkipala punasavikeramiikkaa. Kovera puoli lyijylasitettu punertavan ruskeaksi. Ulkopinta lasittamaton ja sileä, jäänteitä mahdollisesti lasituksesta.
58. Keramiikkaa, 1 kpl, 1,3 g.
Pieni siru punasavikeramiikkaa. Toinen puoli valkea ja toinen puoli punasavinen.
59. Liitupiippujen varsien katkelmia, 17 kpl.
Koristelemattomia. Varsien halkaisijat ja painot: 8 mm, 3,9 g; 8 mm, 2,3 g; 7,5 mm, 4,4 g; 7 mm, 4,6 g; 7 mm, 4,5 g; 7 mm, 2,5 g; 7 mm, 2,2 g; 7 mm ja 2 g; 7 mm, 0,9 g; 6-7 mm, 1,7 g; 6,5 mm, 2,1 g; 6 mm, 2,3 g; 6 mm, 1,6 g; 6 mm, 1,1 g; 6 mm, 1,1 g; 5,5 mm, 0,9 g ja 5 mm, 0,8 g.
60. Lasia, 1 kpl, 2,8 g.
Tummanvihreää, paksuus 3 mm.
61. Sulanutta lasia, 4 kpl, 32,2 g.
Turkoosin väristä.
- Y53 (Kaupunginijan seinämän sillan päällä ollut harmaa likamaakerros)
62. Keramiikkaa 3 kpl, 13,7 g.
Kellertävä saviaines, fajanssiastian kappaleita. Tinalasitettu valkoiseksi molemmin puolin. Kappaleiden sisäpinnalla sinistä kasviaiheista koristelua. Yksi paloista on pohjakappale, muut palat liittyvät sen yläosaan.
63. Keramiikkaa, 1 kpl, 14,1 g.
Molemmilta puolin tasainen kappale lasitukseltaan kellertävää ja palanutta keramiikkaa. Saviaines valkoista.
64. Keramiikkaa, 1 kpl, 6,7 g.
Molemmilta puolin tasainen kappale lasitukseltaan tummanharmaata ja palanutta keramiikkaa. Saviaines valkoista. Palanut.

65. Keramiikkaa, 1 kpl, 12,2 g.
Punasavisen astian kylkikappale, jonka sisäpinta on kauttaaltaan valkoiseksi maalattu ja loivasti aaltoileva. Ulkopinnalla profilointia. Mahdollisesti palanut.
66. Liitupiippujen varsien pätkiä, 7 kpl.
Koristelemattomia ja palaneita, yhdestä tai useammasta liitupiipusta. Niiden halkaisijat ja painot ovat: 8,5 mm, 2,8 g; 8 mm, 2,9 g; 7 mm, 4,2 g; 7 mm, 3,3 g; 7 mm, 2 g; 6 mm, 1,7 g ja 6 mm, 1,6 g.
67. Ikkunalasia, 1 kpl, 1,1 g.
Pieni kappale vaaleanvihreää ja ainekseltaan "korallimaiseksi" muuttunutta, palanutta ikkunalasia. Paksuus 1,5 mm.

Kirkkokatu, väli Kaupunginoja-Asemakatu ja tontin 39 koilliskulma

Y57 (sekoittunut maa)

68. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,2 g.
Saviainekseltaan kellertävää ja molemmin puolin valkoiseksi tinalasitettu kylkikappale. Fajanssiastiasta.
69. Keramiikkaa, 1 kpl, 3,0 g.
Molemmin puolin tummanharmaaksi lyijylasitettu kylkikappale, jossa vaaleita läiskiä. Saviaines valkoista. Palanut, toisessa reunassa kappaleen voimakkaasti kuperalla ulkopinnalla uloke.
70. Keramiikkaa, 1 kpl, 1,6 g.
Pieni kylkipala keramiikkaa. Molemmat pinnoilla lasitus läpinäkyvää lyijylasitusta. Saviaines valkoista.
71. Liitupiippujen varsien pätkiä, 2 kpl.
Koristelemattomia. Halkaisijat ja painot 8,5 mm, 2,7 g ja 7 mm, 2,9 g.
72. Lasia, 1 kpl, 5,3 g.
Sulanutta turkoosinväristä lasia. Paksuus 3 mm.
73. Lasia, 1 kpl, 6,7 g.
Lähes väritöntä, vain heikosti vihertävää ikkunalasia. Paksuus 2 mm.

Y56/58 (likamaan sekaisesta hiekkakerroksesta, osin sekoittunut tien pohjaukseen)

74. Keramiikkaa, 1 kpl, 0,9 g.
Pieni pala toiselta puolen valkoiseksi tinalasitettua ja saviainekseltaan kellertävää keramiikkaa joko fajanssi- tai majolika-astiasta. Kylkipala.
75. Keramiikkaa, 2 kpl, 32,8 g.
Astian koristeltua reunaosaa, jonka sisäpinnasta on irronnut pala. Matalasta laakeasta astiasta lautasesta tai vadista. Molemmilta puolin vaaleansinertävä, taivutettu reuna on koristeltu aaltoilevaksi, ja sisäreunan savimassa on koristeltu eri pituisin pystyvedoin, joiden päällyys on maalattu tummansiniseksi. Saviaines valkoista.

76. Keramiikkaa, 1 kpl, 14,9 g.
Astian koristeltu reunaosa. Matalasta laakeasta lautasesta tai vadista. Sisäpinta on valkoiseksi lasitettu, ulkopinta on vaaleansinertävä. Taivutettu reuna on koristeltu aaltoilevaksi, ja valkeaan savimassaan on vedetty eripituisia pystyjä viivoja, joiden päällys on maalattu tummansiniseksi. Palanut.
77. Keramiikkaa, 3 kpl, 11,1 g.
Kolme kappaletta pienestä kupista, jonka molemmat pinnat on koristeltu sinisellä maalauskoristelulla: ulkopinta kukkakuvioin ja pystyviivasarjoin ja sisäpinta kiertävällä viivoilla ja koukeroin. Kappaleet liittyvät toisiinsa. Yksi niistä on pohjapala, johon liittyy kaksi kylkipalaa. Pohjan halkaisija on ollut noin 35 mm. Kappale on palanut, sen saviaines on valkoista ja lasitus on läpinäkyvää.
78. Keramiikkaa, 1 kpl, 8,6 g.
Reunapala vaalean siniseksi lasitetusta, saviainekseltaan valkoisesta astiasta. Ulkopintaa kiertää vihreä viiva, jonka vieressä on tummansininen osa kukkamaista kuviota. Ehkä läheltä pohjaa. Sisäpinta on täysin palanut, kuplinut, ja siihen on tarttunut hiekkakerros. Lyijylasitettu.
79. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,8 g.
Pieni pala saviainekseltaan valkoisen astian koristeltua reunaa. Aaltoilevaa reunaa kiertää savimassaan vedetyt pystyviivat, joiden päällä on tummanvihreä maalaus. Lasitus on vihertävää, tosin mustunut, koska kappale on palanut.
80. Keramiikkaa, 1 kpl, 46,8 g.
Vaaleanpunertavaksi lyijylasitettua, saviainekseltaan valkoista keramiikkaa. Lautasen tai vadin reunaosa, joka on taivutettu. Kappaleen ulkopinnalla on valkoisia himmeitä palloja ja viivoja, jotka voivat olla koristelua. Palanut. Vadin halkaisija ollut noin 30 cm.
81. Keramiikkaa, 1 kpl, 13,5 g.
Hieman vaaleanpunertavaksi lyijylasitettua, saviainekseltaan valkoista keramiikkaa. Reuna on taivutettu, syvemmästä lautasesta tai vadista. Astian halkaisija on ollut noin 20 cm.
82. Keramiikkaa, 2 kpl, 15,8 g.
Kaksi toisiinsa liittyvää kermanväriseksi lyijylasitetun, saviainekseltaan valkoisen astian reunapalaa. Reunaosa on taivutettu. Kappaleet ovat palaneet.
83. Keramiikkaa, 1 kpl, 13,6 g.
Laakean astian, ehkä lautasen taivutettu reunapala. Saviaines on valkoista. Kappale on pahoin palanut, mutta sen lyijylasitus on ollut tummaa/monivärinen.
84. Keramiikkaa, 1 kpl, 7,1 g.
Laakean astian taivutettu reunapala. Lasitus on läpinäkyvää lyijylasitusta. Kappale on palanut.
85. Keramiikkaa, 1 kpl, 5,3 g.
Astian reunapala. Ulkoreuna sininen. Saviaines on valkoista, ja lasitus vihertävänkellertävää lyijylasitusta. Palanut.

86. Keramiikkaa, 1 kpl, 4,6 g.
Astian reunapala. Saviaines on valkoista ja lasitus hieman vihertävää. Palanut.
87. Keramiikkaa, 1 kpl, 11,9 g.
Astian reunapala. Reuna on koristeltu aaltoilevaksi, ja pinta on lasitettu tummaksi, hieman sinertäväksi. Seinämä kaartuu melko jyrkästi alaspäin. Astia lienee ollut melko pieni. Pinta on rosainen ja hieman kiiltelevä. Saviaines on valkoista.
88. Keramiikkaa, 1 kpl, 10,7 g.
Astian reunapala. Sisäpinta on kiiltelevä, ja palan lasitus on tumma, hieman sinertävä. Laakeasta, saviainekseltaan valkeasta astiasta. Ulkopinta palanut.
89. Keramiikkaa, 2 kpl, 10,2 g.
Astian reunasta, taivutusta näkyvissä. Molemmat pinnat on lasitettu tummiksi, hieman sinertäviksi. Kappale on palanut ja rosainen. Saviaines on valkoista. Palat sopivat saumattomasti toisiinsa.
90. Keramiikkaa, 1 kpl, 9,1 g.
Astian taivutettua reunaosaa. Tummaksi, hieman sinertäväksi lasitettu. Saviaines valkoista. Kappale on palanut.
91. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,9 g.
Pieni pala astian reunasta. Sisäpinta on tummansiniseksi ja kiiltäväksi lasitettu. Ulkopinta on ollut mahdollisesti läpinäkyväksi lasitettu. Kappale on palanut, ja sen saviaines on valkoista.
92. Keramiikkaa, 1 kpl, 26,7 g.
Kappale näyttävästi koristeltua keramiikkaa. Kahden läpinäkyvän saviainekseltaan valkoisen pinnan välissä on kerros kirkasta lasia, joka on näkynyt sisäpintaa kiertävän kukkakuvion sisällä. Kukkakuvion ylä- ja alapuolella on kaiverrettu siksak-koristelua. Jyrkemmin kaartuvassa alaosassa on pystysuoraan aaltoileva pinta. Kappale on palanut, ja lasikerros on sulanut. Lyijylasitettu kermanväriseksi.
93. Keramiikkaa, 1 kpl, 6,4 g.
Kappale saviainekseltaan valkoisen astian kyljestä, taivutettua reunaosaa näkyvissä. Lasitus kellertävää.
94. Keramiikkaa, 1 kpl, 12,7 g.
Pala astian kyljestä, todennäköisesti läheltä reunaa, koska keskellä on taitos. Saviaines on valkoista, lasitus kellertävää. Kappale on palanut.
95. Keramiikkaa, 2 kpl, 6,9 g.
Kaksi palaa saman astian kyljestä. Saviaines on valkoista, pinnat on lyijylasitettu kellertäviksi. Toisessa palassa on taitos.
96. Keramiikkaa, 2 kpl, 8,9 g.
Kaksi lasitukseltaan ja saviainekseltaan valkoista astian lyijylasitettua kylkipalaa. Palaneita, samasta astiasta.

97. Keramiikkaa, 6 kpl, 24, 8 g.
Kuusi saviainekseltaan valkoista ja lyijylasitukseltaan läpinäkyvää tai hieman kellertävää astian pientä kylkipalaa. Eivät liity toisiinsa, mutta osa voi olla samasta astiasta. Osin palaneita.
98. Keramiikkaa, 1 kpl, 3,9 g.
Pala astian kyljestä. Pinta on lasitettu kellertäväksi ja vihertäväksi, ja sen poikki kulkee mustia juovia. Saviaines on valkoista.
99. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,7 g.
Pieni kylkipala ohuesta astian kappaleesta, jonka molemmat pinnat on lyijylasitettu vaaleanvihertäväksi. Kappale on palanut.
100. Keramiikkaa, 1 kpl, 6,0 g.
Pieni kylkipala sinertävänvihreäksi molemmilta puolin lyijylasitetusta astian joka on palanut, mutta pieni pala valkoista savimassaa on hieman näkyvässä.
101. Keramiikkaa, 2 kpl, 6,1 g.
Kaksi kylkipalaa harmaaksi lasitettua ja palanutta keramiikkaa. Saviaines valkoista.
102. Keramiikkaa, 1 kpl, 9,5 g.
Pala astian kyljestä, lasitus läpinäkyvää ja ehkä osin palanut tummanharmaaksi. Sisäpinnassa sinistä. Saviaines valkoista.
103. Keramiikkaa, 1 kpl, 9,5 g.
Pala astian kyljestä, lasitus vihertävää ja ehkä osin palanut tummanharmaaksi. Saviaines valkoista.
104. Keramiikkaa, 2 kpl, 14,0 g.
Pohjapala, jossa on ollut pyöreä matala jalka (korkeus 4 mm ja halkaisija noin 10 cm). Sisäpintaa on koristeltu sinisellä ympyrällä, josta kohoaa reunoja kohti eripituisia sinisiä pystyviivasarjoja. Niiden välissä on sinertäviä kukkakuvioita (palloja) tai sinisiä viivoja. Pala on lähinnä läpinäkyväksi tai sinertäväksi lasitetusta kulhosta, joka on palanut, ja saviainekseltaan valkoista.
105. Keramiikkaa, 1 kpl, 5,6 g.
Kappale saviainekseltaan valkoisen astian pohjasta, jossa on ollut noin 3 mm korkea jalka. Jalan halkaisija on noin 80 mm. Kappale on palanut, mutta siinä on jälkiä läpinäkyvästä, hieman kellertävästä lasituksesta.
106. Keramiikkaa, 2 kpl, 9,5 g.
Kaksi toisiinsa sopivaa palaa saviainekseltaan valkoisen astian pohjasta. Lasitus on läpinäkyvää lyijylasitusta, hieman kellertävää kermamaista.
107. Keramiikkaa, 1 kpl, 10,9 g.
Pala saviainekseltaan valkoisen astian pohjasta. Lasitus on hieman vaaleansinertävää. Reuna kaartuu melko jyrkästi ylöspäin. Sisäpinnalla ruskeita viivoja, jotka muodostavat epämääräisen kuvion, joka voi olla myös likaa.

108. Keramiikkaa, 1 kpl, 5,2 g.
Pala saviainekseltaan valkoisen astian pohjasta, jossa on ollut noin 4 mm korkea jalka ja uritusta pohjassa. Lasitus on tummanharmaa, hieman sinertävä, ja kappale on palanut.
109. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,9 g.
Pala saviainekseltaan valkoisen astian pohjasta, jossa on ollut noin 3 mm korkea jalka. Lasitus on tummanharmaa, hieman sinertävä, ja kappale on palanut.
110. Keramiikkaa, 1 kpl, 3,5 g.
Pieni pala harmaaksi lasitetusta, viirukkeisesta, saviainekseltaan valkoisesta astiasta. Kappale on palanut, ja siinä on pieni taitoskohta näkyvässä. Kyljestä tai pohjasta.
111. Keramiikkaa, 1 kpl, 4,6 g.
Pieni kylkipala kivisavikeramiikkaa. Ulkopinta punaruskeaksi suolalasetettu, sisäpinta lasittamaton, aaltoileva. Saviaines vaaleanharmaata.
112. Keramiikkaa, 1 kpl, 42,7 g.
Saviaineeltaan harmaan saviastian/ruukun reunapala. Suu on taivutettu ulospäin, ja astia levenee alaspäin. Ulkopinta on musta, palanut, ja siinä on uritusta. Sisäpinta on lasitettu, väriltään hieman sinertävä ja palanut. Suun halkaisija on ollut noin 16 cm.
113. Keramiikkaa, 1 kpl, 6,9 g.
Saviaineeltaan vaalean astian pohjapala. Kappale on lasitukseltaan harmaa, mahdollisesti palanut paikoin sinertäväksi, ja materiaali on hyvin kovaa ja tiivistä.
114. Liitupiippujen varsien pätkiä, 2 kpl.
Toisessa piste- ja aaltoviivakoristelua, ja teksti “..tockholm”, jonka yläpuolella on hahmotettavissa kirjaimet “..vetterv..” Paino 3,5 g ja halkaisija 8 mm. Toinen koristelematon paino 2,8 g ja halkaisija 7-8 mm.
115. Lasia, 3 kpl, 91,3 g.
Lasiesineen paloja. Tummanvihreitä. Paksuus 3,5-7 mm.
116. Lasia, 1 kpl, 7,7 g.
Kellertävän vihreää. Paksuus 4 mm.
117. Lasia, 2 kpl, 2,9 g.
Ohuita vaaleita, heikosti sinertäviä lasin paloja. Palaneita. Paksuus 1-2 mm.
118. Lasia, 2 kpl, 2,5 g.
Ohuita, toiselta puolen sinertäviä lasin paloja. Palaneita. Paksuus noin 2 mm.
119. Lasia, 1 kpl, 1,9 g.
Sulanut vihertävä, osin kirkkaan lasin pala, paksuus 2 mm.
120. Lasia, 1 kpl, 15,1 g.
Sulanut paksun, vihreän lasin pala. Paksuutta ei määritetty sulamisen takia.
121. Lasia, 1 kpl, 7,7 g.
Palanut, vihreä lasin pala. Paksuus 4 mm.

122. Lasia, 1 kpl, 95,1 g.
Suuri, epämääräiseksi möykyksi sulanut turkoosinvärisen lasin pala. Liuskoittunut.
123. Lasia, 16 kpl, 57,2 g.
Ikkunalasin/lasien paloja. Osa ruudun reunasta ja palaneita. Väriltään vaaleanvihreitä tai vain hieman vihertäviä.
124. Rautanauvoja, 2 kpl.
Taottuja. Suurempi on vääntynyt, paino 66,3 g. Pienemmän pituus on noin 54 mm ja paino 10,0 g.

Y58 (sekoittunut maa, likamaa, tiiltä, hiiltä, hiekkaa)
125. Keramiikkaa, 2 kpl, 4,1 g.
Fajanssia. Molemmilta puolin valkoiseksi tinalasitettu. Toisella puolella vaaleanpunertavaa maalausta. Saviaines kellertävää. Kylkipala.
126. Keramiikkaa, 1 kpl, 1,8 g.
Fajanssia. Molemmilta puolin valkoiseksi tinalasitettu. Toisella puolella läikkä sinistä koristelua. Saviaines kellertävää. Kylkipala.
127. Keramiikkaa, 3 kpl, 31,3 g.
Saviaines valkoista. Kappaleet ovat palaneita ja rosoisia, ja niiden lasitus on kuplinut. Paikoin väri on vihertävää tai ruskehtavaa. Kaksi palaa liittyvät toisiinsa, ja ne ovat astian pohjasta. Kolmas on kylkipala.
128. Keramiikkaa, 1 kpl, 5,5 g.
Pieni kylkipala kivisavikeramiikkaa, saviaines vaaleanharmaata. Ulkopinta suolalasettu, sisäpinta on lasittamaton, uurteinen.
129. Liitupiippujen varsien pätkiä, 3 kpl.
Koristelemattomia. Halkaisijat ja painot: 8-9 mm ja 1,8 g; 8 mm ja 4,9 g ja 6 mm ja 2,0 g. Palaneita.

Y59 (musta, palaneen sekainen likamaa)
130. Keramiikkaa, 2 kpl, 11,5 g.
Saviaineeltaan valkoista, lyijylasitukseltaan hieman kellertävänvalkoista piiposliinia(?). Toinen kappale reunapala ja toinen kylkipala mahdollisesti samasta astiasta.
131. Keramiikkaa, 1 kpl, 32,8 g.
Punasavikeramiikkaa. Toinen puoli lyijylasitettu voimakkaan vihreäksi, toinen puoli lasittamaton, eikä siinä ole dreijauksen jälkiä. Kappale on leikkaukseltaan suora. Mahdollisesti kakluunista.
132. Keramiikkaa, 1 kpl, 40,0 g.
Punasavikeramiikkaa. Kylkipala. Sisäpinta lyijylasitettu ruskeaksi, toisessa reunassa valkoista viivakoristelua vaakasuorana vyöhykkeenä, ja sen alapuolella on pallokoriste. Ulkopinta on lasittamaton, ja saviaineksessa on profilointia.

133. Liitupiippujen varsien pätkiä, 4 kpl.
Koristelemattomia. Halkaisijat ja painot: 8-9 mm, 7,4 g; 7-8 mm ja 1,5 g; 6-7 mm ja 2,2 g ja 6 mm ja 0,3 g.
134. Lasia, 1 kpl, 20,8 g.
Turkoosin väristä sulanutta ja palanutta lasia.
135. Lasia, 4 kpl, 7,6 g.
Neljä palaa palanutta ja käpristynyttä ohutta lasia. Kolme palaa on hieman läpinäkyvää ja sinertävää. Yhdessä palassa on yläreuna himmeän turkoosi. Neljäs pala on täysin himmeän turkoosi.
136. Lasia, 1 kpl, 0,8 g.
Pieni pala ohutta vihertävää, läpinäkymätöntä ja palanutta lasia.
137. Ikkunalasia, 3 kpl, 19,7 g.
Kolme palaa ikkunalasia. Kaksi paloista on tummanvihreää, joista toinen on ruudun reunasta ja kolmas on vaaleampaa ja ohuempaa.
138. Metallinpala, 1 kpl, 48,9 g.
Pahoin korrosioitunut.
139. Rautanaula, 1 kpl, 15,1 g.
Taottu, vääntynyt.
- Y61 (tumma, kivinen likamaa)
140. Keramiikkaa, 7 kpl, 34,0 g.
Saviaines valkoista ja palanutta. Yksi pala on reunapala, jossa on taitos, jota myöten kappale on lohjennut. Pieni siru, on ehkä rivin kohdalta. Muut ovat pieniä kappaleita, materiaaliltaan samankaltaisia, tosin paksuus hieman vaihtelee, joten voivat olla myös eri astioista.
141. Keramiikkaa, 1 kpl, 0,5 g.
Pieni kylkipala, joka on lasitettu läpinäkyväksi tai hieman kellertäväksi. Toisella puolella on sinistä koristelua. Saviaines vaaleaa.
142. Liitupiipun varren pätkä, 1 kpl, 2,2 g.
Koristelematon, halkaisija 7 mm.
143. Ikkunalasia, 4 kpl, 17,5 g.
Vaaleanvihreää. Paksuin pala (paksuus 3 mm) ruudun reunasta, mutta myös toinen on reunakappale. Yksi paloista on hieman vaaleampi kuin muut.
144. Raha, 1 kpl, 5,0 g.
Vuonna 1719 leimattu äyrin raha. Kuparia.
145. Lukon osa, 1 kpl, 3,2 g.
Sulanut ja vääntynyt.

146. Metallin paloja, 4 kpl.
Pitkulainen metalli on peräisin kattopelistä. Paino 1,9 g. Kaksi on sulaneita metallimöykkyjä 21,1 g ja 14,2 g. Lisäksi on vielä tunnistamaton pala 1, 2 g.
147. Rautanauvoja, 2 kpl,
Pituudet 13,4 cm, 50,7 g ja 10, 2 cm, 17,6 g.
148. Rautakuonaa, 245,7 g.
149. Kotilo, 1 kpl, 6,6 g.
- Y62 (täytemaakerros, harmaata hiekkaa, paikoitellen likamaata) ei näy kartassa)
150. Keramiikkaa, 3 kpl, 28,8 g.
Fajanssia. Molemmiin puolin valkoiseksi tinalasitettu, saviainekseltaan kellertävä astian pohjapala, jonka lasitus on irronnut toiselta puolelta kahdeksi kappaleeksi.
151. Keramiikkaa, 1 kpl, 4,0 g.
Saviaines valkoista. Lyijylasitettu kellertäväksi. Pienen astian, kenties kupin reunakappale, jonka ulkopintaa, yläreunaa kiertää koristevoihyke, jossa on sinisiä kukkakuvioita, vihreitä lehtiä, vihertäviä viivoja ja palloja. Myös sisälaitaa kiertää vihertävä viiva. Palanut. Kupin halkaisija on ollut noin 10 cm.
152. Keramiikkaa, 1 kpl, 8,9 g.
Astian reunapala, saviaines valkoista. Reuna on koristeltu aaltoilevaksi, kappaleen alareunassa on taitoskohta. Lasitettu molemmiin puolin tummanharmaaksi, hieman sinertäväksi. Palanut.
153. Keramiikkaa, 1 kpl, 4,2 g.
Saviaines valkoista. Rivan tai ottimen kappale, jonka toisella puolella on urat. Lasitettu valkoiseksi, hieman vaaleansinertäväksi.
154. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,8 g.
Saviaines valkoista. Kappale on suora. Sen toinen pinta on lyijylasitettu sinertävänvalkoiseksi ja toinen punaruskeaksi, jonka toisessa laidassa on valkoisia ja vaaleansininen viiva. Kenties astian kyljestä?
155. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,8 g.
Astian kylkipala, saviaines valkoista. Lasitettu molemmiin puolin tummanharmaaksi, hieman sinertäväksi. Palanut.
156. Keramiikkaa, 7 kpl, 40,8 g.
Saviaines valkoista. Lasitus läpinäkyvää, hieman kellertävää. Useita pieniä paloja, jotka voivat olla samasta tai eri astioista. Kappaleet ovat palaneita, ja yhdessä niistä on taitos ja toinen on astian pohjasta. Loput ovat pieniä kylkipaloja. Palaneita.
157. Keramiikkaa, 2 kpl, 5,5 g.
Kaksi toisiinsa sopivaa pientä kylkipalaa, jotka on lasitettu molemmiin puolin tummiksi, mutta ovat myös palaneita. Saviaines valkoista.

158. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,3 g.
Kylkipala, saviaines valkoista. Molemmiin puolin on ollut vaaleanharmaa lasitus, joka on kenties palanut pois.
159. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,6 g.
Punasavikeramiikkaa. Reunapala, jonka sisäpuoli on lasitettu tumman vihreäksi, ja ulkopinta on lasittamaton.
160. Keramiikkaa, 1 kpl, 11,2 g.
Punasavikeramiikkaa. Reunapala, jonka toinen puoli on lyijylasitettu kirkkaankeltaiseksi, toisella puolella on jäänteitä harmaasta peitteestä. Kappale on suora.
161. Keramiikkaa, 1 kpl, 29,5 g.
Punasavikeramiikkaa. Suora kappale, jonka toinen pinta on lyijylasitettu kirkkaankeltaiseksi. Toinen puoli on lasittamaton, ja siinä on jälkiä painamisesta. Mahdollisesti kakluunista.
162. Keramiikkaa, 1 kpl, 43,0 g.
Punasavikeramiikkaa. Astian pohjapala, jonka ulkopohja on tasainen (halkaisija noin 10 cm), sisäpuoli on pyöristetty. Sisäpuolella on ollut kirkkaanvihreä lyijylasitus, jonka alla on säilynyt valkoista viivakoristelua.
163. Liitupiippujen varsien pätkiä, 5 kpl.
Koristelemattomia ja palaneita. Halkaisijat ja painot: 8 mm, 2,7 g; 7 mm, 2,3 g; 6-7 mm 1,6 g; 6-7 mm, 1,3 g ja 6,5 mm, 3,2 g.
164. Lasia, 1 kpl, 4,8 g.
Läpinäkyvää, vihreää lasia. Taitettua reunauloketta.
165. Lasia, 4 kpl, 22,2 g.
Ikkunalasin paloja. Kaksi on tummanvihreää, lähes läpinäkymätöntä, joista toinen on reunapala. Yksi on vaaleanvihreä, palanut pala. Neljäs on lähes väritön, vain hieman vihertävä pala. Paksuudet vaihtelevat noin 1,5-2 mm.
- Irtolöytöjä Kirkkokadulta
166. Keramiikkaa, 1 kpl, 1,9 g.
Saviainekseltaan hieman vaaleanpunertavaa, vaaleaa. Ulkopinnoilta lasitettu valkeaksi, hieman harmantavaksi. Reunapala.
167. Liitupiippujen varsien katkelmia, 2 kpl.
Koristelemattomia. Varsien halkaisijat ja painot: 9 mm, 2,1 g ja 5 mm, 2,0 g.

JOENSUUN YLIOPISTO
KARJALAN TUTKIMUSLAITOS, EKOLOGIAN OSASTO
DENDROKRONOLOGIAN LABORATORIO

Oulun Kaupungintalon ja Tuomiokirkon tonttien konekaivuussa esiin tulleiden puisten siltarakenteiden iänmääritys, dendrokronologiset ajoitukset F103101 ja F403102. Dendrokronologian laboratorion ajoitusseloste 217.

Pentti Zetterberg

PUULUSTOAJOITUKSEN SELOSTE

N:o 217

Näytteet: FIO3101 ja F403102

Kohde: Näyte 1: Kaupungintalon tontti (tontti 39). Näyte 2: Tuomiokirkon tontti (tontti 1).

Tunnus: FIO31

Paikka:

Kunta: Oulu

Työn tilaaja: Marika Hyttinen, Teija Oikarinen / Oulun yliopisto Arkeologian laboratorio

Tilaus: 19.9.2002

Näytteenotto: Pentti Zetterberg

N-ikm^o: 2

Näytteiden säilytys: Dendrokronologian laboratorio

Puulajianalyysi: Titta Kallio

Lustomittaus: Titta Kallio

Ajoitus: Pentti Zetterberg

N:o	Näyte	Sijainti kohteessa: ¹	Sp. ²	lkm.	mean	s.d.	a.c.	m.s.	Vuodet	Pt. ³	Puun kaatoaika ⁴
01A				63	82.1	47.2	.768	.276	1604-1666		
01B				70	80.5	52.9	.864	.304	1604-1673		
01C				90	86.4	60.5	.911	.270	1600-1689		
01X	hirsi	ks. selost. tekstiosa	1	86	97.4	57.3	.888	.242	1604-1689		1689 jälkeen(1-30)
02A				86	214.0	119.8	.843	.214	1593-1678		
02B				86	125.1	46.9	.716	.193	1593-1678		
02C				86	148.0	87.3	.899	.191	1593-1678		
02D				87	178.7	77.1	.852	.169	1593-1679		
02X	hirsi	ks. selost. tekstiosa	4	87	165.8	76.0	.895	.155	1593-1679		talvikausi 1679/1680

Lausunto: ks. ajoitusselesteen tekstiosa!

Joensuussa 11.2.2003

Pentti Zetterberg
Dendrokronologian laboratorion esimies

Viittausohjeet: Zetterberg, P., 2003. Oulun Kaupungintalon ja Tuomiokirkon tonttien konekaivuussa esiin tulleiden puisten siltarakenteiden iänmääritys, dendrokronologiset ajoitukset FIO3101 ja F403102. Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitos, Ekologian osasto, Dendrokronologian laboratorio, ajoitusseleste 217:1-6.

Yhteystiedot: Joensuun yliopisto Karjalan tutkimuslaitos Ekologian os. Dendrokronologian laboratorio, PL 111, 80101 JOENSUU. Sähköposti: pentti.zetterberg@joensuu.fi, Internet: www.joensuu.fi/penttizetterberg

Yläviitteet:

- 0: näytelukumäärä runkoa/erillisiä näytteitä.
1: s. = seinä, hk. = hirsikerta alhaalta lukien.
2: puulajit, 1 = mänty (Pinus sylvestris), 2 = kuusi (Picea abies), 3 = tammi (Quercus robur).
3: näytteen pinta, 1 = kaarna, 2 = alkuperäinen, 3 = mantopuu (pintapuu), 4 = sydänpuu,
A = kesäpuu (myöhäispuu), B = kevätpuu (varhaispuu)
4: mikäli puun alkuperäinen pinta puuttuu, annetaan kaatovuosi arvioidun puuttuvan lustomäärän mukaan luettuna.

OULUN KAUPUNGINTALON JA TUOMIOKIRKON TONTTIEN KONEKAI- VUUSSA ESIIN TULLEIDEN PUISTEN SILTARAKENTEIDEN IÄNMÄÄRITYS, DENDROKRONOLOGISET AJOITUKSET FIO3101 JA F4O3102. DENDROKRONOLOGIAN LABORATORION AJOITUSSELOSTE 217.

Pentti Zetterberg

Oulun keskustassa Kaupungintalon ja Tuomiokirkon tonteilla kesällä 2002 suoritetuissa konekaivuutöissä löytyi puisia siltarakenteita, joiden rakentamisajankohdasta ei ole olemassa tarkkaa tietoa. Rakenteista toinen oli puusillan pääty, toinen taas kosteaa katua peittänyt katusilta. Rakenteiden ikäkysymyksen ratkaisemiseksi molemmista tutkittiin dendrokronologisella menetelmällä yksi vuosilustonäyte. Iänmääritykset on suorittanut Joensuun yliopiston Dendrokronologian laboratorio Oulun yliopiston Arkeologian laboratorion toimeksiannosta ja Oulun kaupungin rahoituksella. Tutkimuksen tulokset raportoidaan 'Dendrokronologian laboratorion ajoitusselostet' -sarjassa numerolla 217.

Aineisto ja menetelmät

Näytekappaleet tallettivat kaivauspaikalla Marika Hyttinen ja Teija Oikarinen Oulun yliopiston Arkeologian laboratoriosta. Näytteiksi dendrokronologista tutkimusta varten laboratorioon lähetetyistä puunkappaleista sahattiin poikkileikkauskiekot, jotka kuivatuksen jälkeen hiottiin siten, että lustorakenne tuli näkyviin. Hiotusta pinnasta valittiin linjat, joilta lustojen paksuudet mitattiin millimetrin sadasosan tarkkuudella Dendrokronologian laboratoriossa alkutalvella 2002. Näytteistä tehtiin puulajin määrittäminen mikroskooppisten anatomisten tuntomerkkien perusteella. Toinen näytteistä (FIO3101) on männystä (*Pinus sylvestris* L.), toinen (F4O3102) kuusesta (*Picea abies* Karsten.). Huomautettakoon kuitenkin, että lehtikuusilajikin (*Larix* sp.) on jälkimmäisen näytteen kohdalla periaatteessa mahdollinen, sillä kuusta ja lehtikuusta on vaikea erottaa pelkästään anatomisten tuntomerkkien perusteella. Lehtikuusta on käytetty kosteiden katujen päällyksenä mm. Luoteis-Venäjällä. Näytteiden ajoittamisessa käytettiin lukuisia Dendrokronologian laboratoriossa laadittuja Suomen pitkiä männyn ja kuusen vuosilustokalentereita, joihin näytteiden lustosarjat rinnastettiin. Dendrokronologisista tutkimusmenetelmistä tarkemmin ks. esim. Zetterberg 1987, 1991 ja 1999.

Ajoitustulokset ja niiden tulkinta

Tiedot näytteiden vuosilustoanalyysin tuloksista on annettu tämän ajoitusselosteen taulukko-osassa sivulla 2. Näytteistä mitattiin kolme (FIO3101) ja neljä (F4O3102) eri mittauslinjaa (A-D). Näistä yhdistetyn keskiarvosarjan tiedot ovat riveillä 01X ja 02X. Taulukon sarakkeessa 'lkm.' on annettu mitattujen vuosilustojen lukumäärä, seuraavassa sarakkeessa oi kealle ('mean') on annettu lustojen keskipaksuus millimetrin sadasosina, edelleen seuraavissa sarakkeissa lustosarjan keskihajonta ('s.d.'), 1-asteen autokorrelaatio ('a.c.') sekä lustosarjan vaihtelevuutta kuvaava tunnusluku 'keskiherkkyys' ('m.s. = mean sensitivity'). Näytteestä mitatun lustosarjan ajoitus annetaan sarakkeessa 'vuodet' ja taulukon oikeanpuolimmaisessa

sarakkeessa varsinainen määritys näytepuun kaatoajankohdalle perustuen havaintoihin näytepuun pinnan alkuperäisyydestä tai kuluneisuudesta/veistämisestä (sarakkeessa 'Pt.').

Molemmat tutkimusaineiston näytepuut voitiin ajoittaa. Puun alkuperäinen kuorenlainen pinta, jonka avulla kaatoaika voidaan määrittellä jopa vuoden tarkkuudella, oli säilyneenä toisessa näytekappaleessa. Rakenteen rakentamisajankohtaa määritettäessä on seuraavassa oletettu että hirsä ei ole varastoitu pitempään (useita vuosia) ennen käyttämistä rakennusmateriaaliksi. Huomattakoon että yhden näytteen ajoituksen perusteella koko rakenteiden ajoituksia täytyy pitää vain suuntaa-antavina, vaikkakin ne toki määräävät takarajan, mitä aikaisemmin rakenteet eivät ole voineet valmistua. Varsinaiset lustosarjojen ajoitustulokset on annettu tämän ajoitusselosteen taulukko-osassa. Seuraavassa käsitellään itse kaatamisajankohdan ajoitustuloksia tarkemmin.

Kuva 1. Dendrokronologinen ajoitusnäyte FIO3101. Kolme mittauslinjaa näkyvät kapeina tummina kaistaleina ytimestä pintaan. Ydin- ja pintapuun mahdollinen raja erottuu lahonneisuuserona kappaleen vasemmassa osassa vaalean ja tumman rajavyöhykkeenä.

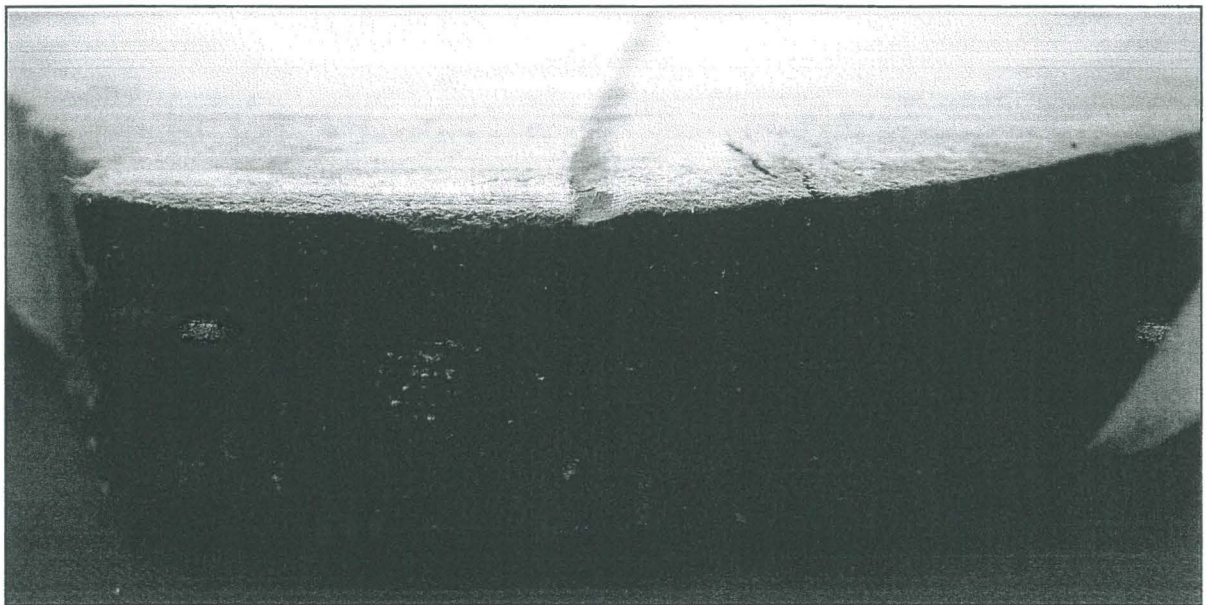
Näyte 1 Oulu

Näyte 1 Oulu (dendrokronologinen näytekoodi FIO3101) on otettu Kaupungintalon tontilta (tontti 39) Kaupunginonjan seinämästä konekaivuutyön yhteydessä löytyneestä puusiltarakenteen päädyistä. Kyseisessä näytteessä lustosarja alkaa vuodesta 1604 ja päättyy vuoteen 1689. Näytekappale on varsin pitkälle lahonneesta puusta. Lahoaminen on kiekon eri osissa edennyt eri syvyyteen siten, että kolmelta mittauslinjalta tutkittujen lustosarjojen päättymisvuodet sijoittuvat aikavälille 1666-1689 (ks. taulukko). Alkuperäinen kuorenlainen pinta puuttuu kiekosta, eikä tarkkaa kaatoajankohtaa siten voida määrittää. Pinnasta puuttuvan puuaineksen määrää voidaan terveessä ja kuivassa puussa arvioida ydin- ja pintapuun värirajan

perusteella. Pitkälle lahonneessa puussa tämä raja erottuu usein, mutta ei aina, lahonneisuuserona. Tässä tapauksessa rajan erottuminen on kuitenkin niin heikko (kuva 1), että varmoja päätelmiä sen nojalla ei voida tehdä. On kuitenkin todennäköistä, että pintaosasta puuttuvan puuaineksen määrä ei ole kovin suuri. Arvioin pintapuuta hävinneen enimmillään 30 vuosiluston verran. Näin ollen puun kaatoajankohta rajautuu aikavälille 1690-1720.

Näyte 2 Oulu

Näyte 2 Oulu (Dendrokronologinen näytekoodi F4O3102) otettiin Tuomiokirkon tontilta Linnankadun ja Isonkadun risteysalueelta konekaivuun yhteydessä esiin tulleesta puisesta katusiltarakenteesta. Katusilta on todennäköisesti peittänyt kostea katua käyttöaikanaan. Kosteaa ympäristöä lienee myös edesauttanut puumateriaalin säilymistä. Niinpä näyte F4O3102 (ks. kansikuva) on huomattavasti parempikuntoinen kuin näyte FIO3101. Kiekosta tutkituissa lustosarjoissa on kaikissa, alkaen vuodesta 1593, sama määrä vuosilustoja, mikä todistaa sitä, että tässä kappaleessa on jäljellä puun alkuperäinen kuorenlainen pinta. Myös puun ulkopinnalla heikosti erottuvat kuorenlaiisten hyönteisten syöntijäljet (kuva 2) todistavat samaa. Huomattakoon kuitenkin, että pientä pintalahoamista on tapahtunut. Tämän takia linjojen A, B ja C viimeinen vuosilusto ei ollut enää aivan kokonaisena jäljellä, vaan joitakin syyskesällä 1679 muodostuneita solukerroksia puuttui. Tämän takia näiltä linjoilta viimeinen lusto jätettiin mittaamatta (ks. sivun 2 taulukko). Linjalla D myös vuoden 1679 vuosilusto on säilynyt kokonaisena. Näin ollen tämän puun kaatoajankohta voidaan määrittää tarkkaan. Puu on kaadettu kesän 1679 kasvukauden päättymisen (elo-syyskuu) ja seuraavan vuoden 1680 kasvukauden alkamisen (touko-kesäkuu) välisenä aikana eli talvikaudella 1679/1680. Puun käyttäminen katusiltarakenteen osana lienee tapahtunut heti tämän jälkeen.

Kuva 2. Dendrokronologinen näyte F4O3102. Alkuperäinen kesän 1679 kasvukaudella syntynyt kuorenlainen pinta. Vuosilustojen mittaussinja näkyvissä kuvan yläosan keskellä.

Kirjallisuus:

Zetterberg, P. (1987). Museoesineiden dendrokronologinen ajoitus; esimerkkinä Lieksan huhmar. (Dendrochronological dating of wooden museum specimens). *Suomen Museo* 94: 109-114.

Zetterberg, P. (1991). Dendrochronological dating in Finland. *Journal of the European Study Group on Physical, Chemical, Mathematical and Biological Techniques Applied to Archaeology* 36: 261-267.

Zetterberg, P. (1999). Dendrokronologia historiallisen ajan arkeologiassa. *Museoviraston Rakennushistorian osaston julkaisuja* 20:61-63.
